

วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2561)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เป็รับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

❁ เจ้าของ

วัดวังตะวันตก

1343/5 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

❁ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระราชปริยัติกวี, ศ., ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสือ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

❁ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว)

วัดวังตะวันตก ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ., ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภีรต, ผศ., ดร.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. รงค์ บุญสวยขวัญ

สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตถน หนูทองแก้ว

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ ฟิน ดอกบัว

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. ธีระพงษ์ สมเขাইใหญ่

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พิระศิลป์ บุญทอง

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกตาวรรณ พลเดช

คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. จันทนา อุดม

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร. ไพโรจน์ บุตรชีวิน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร. อุทัย เอกสะพัง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

❀ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาศกดิ์ดา สิริเมธี

เลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

พระบุญญฤทธิ์ ภัททจารี

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

❁ ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

❁ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสระเรี๋ยง

❁ พิมพ์ที่

บริษัท โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด

1/7 ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-322-955, Email : dchai@hotmail.

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2561 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย ซึ่งประกอบด้วย บทความวิจัยจำนวน 6 เรื่อง ซึ่งปัจจุบันวารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 3 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูวินัยศรีสุริยา สุริโย(คงคาไหว)

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

ฉ

เรื่อง

บทบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ : Research Articles

พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: 1
กรณีศึกษาชุมชนคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

THE BUDDHIHT APPROACH TO EMPOWERMENT THE PARTICIPATION
IN COMMUNITY DEVELOPMENT: ACASE STUDY OF BANKLONGDAN
COMMUNITY RANOT DIHTRICT IN SONGKHLA PROVINCE

พระสัมพันธ์ วาฒโน, พระครูโฆสิตวัฒนานุกูล, และพระครูสิริธรรมาภิรัต 17
การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อบริหารกิจการของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช

A STUDY ON THE EDUCATIONAL OF STRATEGIC LEADERSHIP FOR
TEMPLE MERIT SCHOOL IN BUDDHISM NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCE

พระภาณุวัฒน์ สุวณโณ (เพชรคง), พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี (हारเทศ),
พระมหาอภิรัตน์ นนทภาณี (คำหารพล) และพระมหาอนุชิต อนนตเมธี
(ปราบพาล)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 31
ของพระราชาวเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

BUDDHIST ECCLESIASTICAL MONK' S OPINION TO A LEADER STATE
ACCORDING TO SUPPURISA DHAMMA 7 OF PRARACHAWARAWETEE
(CHIT TIKKHAPANYO) A LEADER OF SONGKLA PROVINCE

พระอุดม อภิณจโน, พระครูโฆสิตวัฒนานุกูล และสวัสดี อโณทัย

สารบัญ (ต่อ)

การบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุค ไทยแลนด์ 4.0	44
AN INTEGRATION OF GHARÀVÀSA-DHAMMA (VIRTUES FOR A GOOD HOUSEHOLD LIFE) WITH THAI FAMILY PRACTICE IN THAILAND 4.0	
พระมหายศวิภรณ์ เปรมสีโล (ตั้งคำ), พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว), พระสาโรจน์ ธมมสโร (แช่อู้), นางสาวปัญญาดา จงละเอียด	
การจัดการตนเองด้านสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์: กรณีศึกษา โรงพิมพ์ดี ชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	63
SELF-HEALTH MANAGEMENT OF PRINTING HOUSE EMPLOYEE: A CASE STUDY, DEECHAI PRINTING HOUSE LTD., MUEANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE, THAILAND	
สมฤทัย แสงรัตน์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย และ เดโช แช่น้ำแก้ว	
คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนไทย: กรณีศึกษาสำนักปัสววรรค์	79
THE VALUE OF CHANTING FOR WARDS EFFECTIVENES OF THAI BUDDHISTS: A CASE STUDY OF PUSAWAN SCHOOL	
พระวงศ์สรสิทธิ์ รติโกโร, พระครูวิจิตรศีลาจาร และพระครูสิริธรรมาภิรัต	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	95

**พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน:
กรณีศึกษาชุมชนคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา**
**THE BUDDHIHT APPROACH TO EMPOWERMENT THE PARTICIPATION
IN COMMUNITY DEVELOPMENT: ACASE STUDY OF BANKLONGDAN
COMMUNITY RANOT DIHTRICT IN SONGKHLA PROVINCE**

พระสัมพันธ วฑฒโน

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมภาณี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยเรื่อง พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา 2) หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชน 3) พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา และ 4) องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้นำ และตัวแทนประชาชนในชุมชนคลองแดน จำนวน 15 คน คัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการและสร้างองค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาพบว่า

1) การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา คือ (1) ด้านเทคโนโลยี (2) ด้านเศรษฐกิจ (3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (4) ด้านจิตใจ และ (5) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) หลักพุทธธรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ หลักธรรมาธรรม 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 จักร 4 และหลักอปปริหานิยธรรม 7 3) พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ได้แก่ 1. หลักธรรมาธรรม 4 คือ (1) สัจจะ (2) ทมะ (3) ขันติ และ (4) จาคะ 2. หลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะและจิตตะ 3. หลักสังคหวัตถุ 4 คือ (1) ทาน (2) อตถ และ (3) จริยา 4. ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 คือ

กัลป์ยามิตตดา 5. จักร 4 คือ (1) ปฏีรูปเทสวาส (2) สัมปยุตตสยะ (3) อุตตสัมมาปณิธิ (4) ปุพเพตปญญตา และ 6. หลักการบริหารนิยธรรม 7 คือ (1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (2) เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมพร้อมกัน พร้อมเพียงในการช่วยกิจการงานที่เกิดขึ้น (3) ไม่ถืออำเภอใจบัญญัติในสิ่งที่ไม่สมควรไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ตกลงร่วมกันบัญญัติไว้แล้ว (4) เคารพผู้เป็นใหญ่ที่เป็นประธานที่เป็นใหญ่ มีประสบการณ์มาก และเคารพเชื่อฟังแล้วถือปฏิบัติ (5) ให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ไม่ข่มเหงรังแก ไม่ละอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น (6) เคารพบูชาสักการะปูชนียสถาน อนุสรณ์สถาน อันเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนและทำการบูชาตามประเพณี (7) จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล 4) องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ได้แก่ ความรู้สีก่อร่วมของการรวมกลุ่ม ค่านิยมประชาธิปไตย การทำงานร่วมกัน การพึ่งพาตนเอง และการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การเพิ่มพลังศักยภาพ, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การพัฒนาชุมชน

Abstract

The study have 4 main objectives 1) Development of Buddhist methods for enhancing community in Ban Klong Dan, Ranot District, Songkhla Province, 2) Buddhist principles in community development and, 3) Buddhist methods for enhancing the potential of community participation. A case study of Khlong Dan community, Ranot district, Songkhla province. 4) New knowledge potential of community participation. A case study of Khlong Dan community, Ranot district, Songkhla province. The study was a qualitative research, in-dept interview and got information from purposive selection such as community leader, people of Klong Dan community 15 members for enhancing the potential of community participation. The data was analyzed using for integrated and new knowledge.

The finding was as follow:

1) Development of Buddhist community in Ban Klong Dan, Ranot District, Songkhla Province such as (1) information technology (2) economy (3) natural resource (4) mind (5) social and culture. 2) Buddhism principle is an important part of development community such as 4 Gharāvāsa-dhamma (virtues for a good household life), 4 Iddhipada (path of accomplishment), 4 Sangahavatthu (bases of social solidarity), 4 virtues leading to temporal welfare, 4 Iddhipada, 4 Chakra (virtues wheeling one to prosperity), 7 Aparihaniyagamma (condition of welfare).

3) Buddhist methods for enhancing community by increasing potential of community: A case study of Khlong Dan community, Ranot district, Songkhla province. It was found that 1. 4 Gharavasa-dhamma (virtues for a good household) is including (1) Sacca (truth and honesty) (2) Dama (adjustment) (3) Khanti (tolerance) (4) Caga (liberality) 2.4 Iddhipada include Chanda (zeal) and Citta (dedication) 3.4 Sangahavatthu are Dana (giving) and Atthacariya (doing good) 4.4 virtues conducive to benefit in the present are Gunlayanamitta (good friend) 5.4 Chakra (1) living in a suitable (2) association with good people (3) setting oneself in the right course (4) having formerly done meritorious deeds 6.7 condition of welfare are (1) meeting often (2) start meeting together until finish the meeting (3) open mind and accept the agreement of the meeting (4) deferential, listening and follow the older person who is president and have an experience (5) honoring, take a good care and no sexual harassment to lady (6) respect to sanctuary, monument and another culture (7) to protect and nourish for priest. and 4) Creating new knowledge and increasing potential power cooperate of community. According to a case study of Khlong Dan community, Ranot district, Songkhla province such as community participation, Democracy, cooperation, Self-reliance, creative for develop the community.

Keywords: Buddhist Approach, Empowerment, Participation In Community, Community Development

บทนำ

ชุมชนเป็นสังคมขนาดกลางที่เชื่อมโยงสังคมขนาดเล็ก คือ บ้าน โรงเรียน กับสังคมใหญ่ คือ ประเทศชาติ และโลก ชุมชน มีทั้งบุคคล องค์ความรู้และสถานที่ สามารถให้การศึกษาในการพัฒนาให้มีคุณภาพชุมชนหรือท้องถิ่น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เป็นอยู่ในสังคมนั้น ๆ จะมีวิถีชีวิตตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น สามารถนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ มาใช้ได้อย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์ และรู้จักวิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่กับชุมชน สิ่งที่มีคุณค่าต่อการดำรงวิถีชีวิตศักยภาพชุมชนสามารถพิจารณาได้จากศักยภาพ และความสามารถของผู้คนในชุมชน ที่จะเข้าร่วมในการดำเนินการโดยยึดเอาผลประโยชน์ของชุมชนเป็น หลักไม่ว่าจะเป็นบุคคล การรวมกลุ่ม องค์กร หรือ เครือข่าย ศักยภาพชุมชนจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ของทุนมนุษย์ (Human capital) ทรัพยากร องค์กร (Organizational resources) และทุนทางสังคม (Social capital) ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ที่จะใช้เพื่อแก้ปัญหาโดยส่วนรวม และปรับปรุงดูแลความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับชุมชน ทั้งนี้อาจ

เป็นการดำเนินการผ่านกระบวนการ ด้วยเช่นกันท้องถิ่นที่มีความพร้อมในด้านต่างนั้นก็ย่อมที่จะเพิ่มศักยภาพในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นการเป็นอย่างดี

การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนเป็นชั้นกายภาวนา ผูกอบรมเจริญกายนี้นับว่าสำคัญมากในการพัฒนา ถ้าพัฒนาบุคคลไม่ได้แล้ว กระบวนการพัฒนาก็ย่อมผิด การพัฒนาบุคคลนั้นต้องพัฒนาทั้งคนที่ทำงานและพัฒนาคนที่อยู่ในถิ่นที่พัฒนา และในการพัฒนาบุคคลนั้น ถ้าหากว่าขั้นที่หนึ่ง คือ กายภาวนาในแง่ที่ไม่สำเร็จพัฒนานั้นก็แปลว่าล้มเหลว แต่การใช้ปัจจัยสี่หรือพวกวัตถุทั้งหลายและการรับความเจริญต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี มุ่งจะเอามาเพื่อสนองตัณหาเพื่อวัตถุประสงค์เพียงจะปรนเปรอบำรุง บำเรอ อวดมั่งอวดมี แข่งขัน เป็นต้น การพัฒนานั้นจะต้องเกิดปัญหามากล้มเหลวมาก และไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้แท้จริง แต่เป็นการพัฒนาในที่นี้เป็นเพียงการทำให้ทันสมัยมากกว่า หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารหลักธรรม โดยผู้บริหารมีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งทางกายและทางใจ ตลอดจนการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน

ดังนั้น จึงต้องมีการเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้ยึดวิถีพุทธมาใช้ในการดำเนินชีวิต การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หรือการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน กำลังเป็นประเด็นที่สำคัญโดยเฉพาะการพัฒนาชุมชน ที่พยายามยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมศูนย์กลางของการพัฒนา การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม การจัดเวทีประชาคมต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ศักยภาพของชุมชนเอง ในการแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งจะเห็นว่าศักยภาพของชุมชนในวิสัยทัศน์ใหม่ คือ กระบวนการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบองค์รวมที่เป็นอิสระพึ่งพาตัวเองได้อย่างมั่นคงโดยอาศัยหลักธรรมเป็นเครื่องเตือนสติให้รู้ถึงความสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
2. หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน
3. พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
4. องค์ความรู้ใหม่การเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักขวราสธรรมในพระไตรปิฎก โดยข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา หนังสือ บทความ เอกสาร เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet)

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยเลือกแบบเจาะจง (Porposive selection) ประกอบด้วย การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา หลักพุทธธรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และพุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มนำชุมชน และกลุ่มประชาชนในชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา จำนวน 15 คน

3. การสังเคราะห์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา

4. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา

ผลการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แล้วนำมาวิเคราะห์โดยผู้วิจัยได้นำเสนอการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา

1.1 ด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมยกระดับอุตสาหกรรมเดิม สร้างให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ด้วยการทำวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมร่วมกันระหว่างภาคเอกชน มหาวิทยาลัย/สถาบันวิจัย และภาครัฐ รวมถึงชุมชนในพื้นที่อันจะนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศแห่งนวัตกรรม ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิต

1.2 ด้านเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น หรือชุมชนที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ซึ่งไม่ได้มีแต่เพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นตัวเลขของรายได้ รายจ่าย การผลิต และการบริโภค แต่จะเป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และรวมถึงการมีระบบคุณค่าด้วย

1.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อวิถีชีวิตเพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การบูรณาการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ด้านจิตใจ คุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวคิดทางพระพุทธศาสนา คือ การสร้างความสุขแก่ส่วนร่วมควบคู่ไปกับการพัฒนาทางปัญญาให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปทำให้เกิดความสุขที่เป็นบวกไม่มีผลกระทบ และผสมกลมกลืน เมื่อคนเรามีความสุขในระดับปัจเจกแล้ว จะกลายเป็นแรงช่วยให้สังคมภายนอกมีความสุขเช่นเดียวกัน

1.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ความรู้ที่ครอบคลุมการดำรงชีวิตทุกด้าน นำสู่การฝึกฝนและปัญญาให้คนเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งเป็นการช่วยเหลือประเทศชาติอีกทางหนึ่ง การส่งเสริมให้สังคมไทยมีศีลธรรม และคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

2. หลักพุทธธรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

หลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่ได้วางเอาไว้ โดยการกำหนดเป้าหมายของสังคมว่าจะเน้นอะไร เช่น กินดี-อยู่ดี-มีสุข เป็นต้น ซึ่งสามารถทำและพัฒนาได้ด้วยการใช้ความเพียรในการสร้างชุมชน สังคม และประเทศให้เข้มแข็ง การแสวงหาปัญญาหรือคบบัณฑิต รวมไปถึงการแสดงถึงเหตุปัจจัยในการสร้างประเทศชาติให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยชัยภูมิหรือต้นทุนที่ดีที่มีอยู่แล้ว และสุดท้ายสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในสังคมชุมชนประเทศชาติอย่างยั่งยืน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ประกอบด้วย

2.1 หลักฆราวาสธรรม 4 ธรรมข้อนี้เพื่อให้คนในองค์กรได้มีความสบายใจที่มีความจริงใจต่อกัน มีความอดทน มีการข่มจิตข่มใจและการเสียสละให้ปันสิ่งของแก่กันและกัน

2.1.1 สัจจะ ความจริงใจต่อกัน

2.1.2 ทมะ ความข่มใจ

2.1.3 ขันติ ความอดทน

2.2.4 จาคะ การเสียสละ

2.2 หลักอิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่นำผู้ปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จผลที่มุ่งหมายมี 4 ประการ คือ

2.2.1 ฉันทะ ความพอใจ ต้องการที่จะกระทำ ใฝ่ใจรักจะกระทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะกระทำให้ได้ผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2.2.2 วิริยะ ความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

2.2.3 จิตตะ มีความคิด ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและกระทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝน ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลหายไป

2.2.4 วิมังสา มีความคิดไตร่ตรอง ทดลอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่กระทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิธีแก้ไขปรับปรุง

2.3 หลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักแห่งการสงเคราะห์เกื้อกูลกันในสังคมชุมชนที่มีคนต่างระดับกันไม่ว่าจะเป็นด้านฐานะ ความเป็นอยู่ รูปแบบการดำเนินชีวิต ในสังคมหนึ่งย่อมจะต้องมีความบกพร่องและมีส่วนเกินทางด้านทรัพย์สินและเครื่องดำเนินชีวิตอยู่ไม่มากนักน้อยดังนี้

2.3.1 ทาน การแบ่งปัน ธรรมะข้อนี้เป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะมีการเอื้ออาทรต่อกัน คือ การหยิбыื่นให้แก่กันและกัน ซึ่งการหยิбыื่นให้กันและกันนั้นอยู่ที่ใจที่จะเสียสละออกไปมากกว่าการถูกบังคับด้วยระบอบทางการเมือง ดังนั้น จะเห็นว่าความละเอียดอ่อนในเรื่องนี้มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ

- ระบอบธรรมาธิปไตย มองทานหรือการให้แบ่งปันเป็นเรื่องปัจเจกชนที่มองดูที่ใจหรือการเอื้ออาทรต่อกันเป็นหลัก

- ระบอบประชาธิปไตย มองทานที่การเฉลี่ยผลประโยชน์ทางด้านภาษีที่เก็บได้ในแต่ละปี

- ระบอบสังคมนิยม มองทานที่การบังคับใช้ทางกฎหมาย หรือการยึดจากปัจเจกชนมาเป็นของรัฐหรือส่วนรวม เป็นต้น

2.3.2 ปิยวาจา การพูดด้วยคำอันเป็นที่รัก ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การสื่อสารกันในระดับต่าง ๆ เพื่อมีความเข้าใจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมหากไม่มีปิยวาจาที่มีองค์ประกอบเหล่านี้คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อต่อกัน สังคมนั้นก็จะมีความหวาดระแวงต่อกัน

2.3.3 อัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การดำรงตนให้มีประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือสังคม

2.3.4 สมานัตตตา การทำตนให้เป็นคนเสมอดันเสมอปลาย ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การประพฤติตนเองที่วางตัวตนให้เสมอดันเสมอปลาย หรือการเป็นผู้ประสานงานที่ดีต่อสังคมชุมชนองค์กรที่ตัวเองสังกัดอยู่ ไม่เป็นคนยุ่งยงทำให้คนในสังคมแตกแยกกัน

2.4 ทัฎฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถให้ผลได้ในปัจจุบันทันที คือ สามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนเป็นแนวทางของนโยบายที่ดีได้ว่าจะเน้นให้กับสังคมประกอบด้วย

2.4.1 อุฎฐานสัมปทา การถึงพร้อมด้วยความหมั่น ขยันในการประกอบสัมมาอาชีพ

2.4.2 อารักขสัมปทา การถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักเก็บออมทรัพย์สินที่หามาได้

2.4.3 กัลยาณมิตตตา ความมีเพื่อนที่เป็นคนดี

2.4.4 สมชีวิตา รู้จักการใช้จ่ายให้มีความพอดีกับรายรับ

2.5 จักร 4 คือ หลักธรรมที่นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง หลักธรรมที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จบรรลุตามจุดหมาย ได้แก่

2.5.1 ปฏีรูปเทสवास การอยู่ในสถานที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

2.5.2 สัมปยุตตสัมปยุตต การคบหาสมาคมกับคนดี

2.5.3 อุตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ การตั้งจิตมุ่งหมาย การนำตนและองค์กรไปถูกทาง

2.5.4 ปุพเพตปญญาตา ความเป็นผู้กระทำความดีไว้ก่อนแล้ว การมีพื้นเพดี การได้สร้างคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น โดยปริยายในระดับองค์กร หมายถึง การมีการวางแผนไว้ดี มีนโยบายที่ดี เป็นต้น

2.6 หลักอภิปรินิยธรรม 7 ธรรมข้อนี้เน้นความสามัคคี หากทำได้อย่างจริงจัง ย่อมทำให้องค์กรนั้น ๆ เข้มแข็ง มั่นคงและเจริญก้าวหน้า ไม่มีปัญหาทางการบริหารจัดการใด ๆ คือ

2.6.1 หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

2.6.2 เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมพร้อมกัน พร้อมเพียงในการช่วยกิจการงานที่เกิดขึ้น

2.6.3 ไม่ถืออำภอใจบุญอุตุนิยสิ่งที่ไม่สังคมไม่ได้บุญอุตุนิย ไม่ถือนสิ่งที่ตกลงร่วมกันบุญอุตุนิยไว้แล้ว

2.6.4 เคารพผู้เป็นใหญ่ที่เป็นประธานที่เป็นใหญ่ มีประสพการณ์มาก และเคารพเชื่อฟังแล้วถือปฏิบัติ

2.6.5 ให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ไม่ข่มเหงรังแก ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น

2.6.6 เคารพบูชาสักการะปูชนียสถาน อนุสรณ์สถาน อันเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนและทำการบูชาตามประเพณี

2.6.7 จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล

3. พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

3.1 หลักฆราวาสธรรม 4 คือ 1) สัจจะ 2) ทมะ 3) ขันติ และ 4) จาคะ สรุปได้ว่าหลักธรรมข้อนี้สามารถนำไปเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ ต้องมีความรักความพอใจในงาน ความเชื่อมั่นศรัทธาเป็นลำดับแรก จากนั้น ความขยันหมั่นเพียร อดทนต่อความเจ็บใจในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเอาใจใส่จดจ่อกับงานที่ทำ ตลอดจน การพิจารณาการทำงานไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้น บุคลากรในชุมชนสายงานใดก็ตามต้องมีสัจจะความจริงใจ หมั่นฝึกตนพัฒนาตน อดทนอดกลั้น เสียสละ มีน้ำใจกับสุจริตชน และผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ การเอาหลักธรรมมาปฏิบัติอาจจะไม่เห็นผลในระยะอันสั้นต้องใช้ความอดทน

3.2 หลักอธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ และ 2) จิตตะ สรุปได้ว่าหลักธรรมข้อนี้เป็น การสร้างระบบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจที่จะทำงาน และมีความสุขกับงาน โดยกำหนดเป็น นโยบายและการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางแนวทางการ ทำงานเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการปรับปรุง นโยบายให้เกิดความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงได้ใช้ความรู้ การมีสมรรถนะ ความสามารถที่มีในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง หมั่นฝึกฝน ตนเอง เพื่อสามารถนำความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้กับงานพัฒนาในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมการยอมรับนับ ถือตนเองและผู้อื่น และให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันและเป็น ส่วนหนึ่งของชุมชน การพัฒนาชุมชนด้วยความรู้ความสามารถอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม สามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดและการปฏิบัติได้

3.3 หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) ทาน 2) อตถ และ 3) จริยา สรุปได้ว่าหลักธรรมข้อ นี้เป็นหลักธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ได้แก่ 1. ทาน คือ การให้ทั้งทานที่ให้ เป็นบุญ และทานที่ให้เป็นคุณ 2. ปิยวาจา คือ การพูดวาจาที่ไพเราะ ฟังแล้วเกิดความชื่นใจ 3. อตถจริยา คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม และ 4. สมานัตตตา คือ วางตนให้เหมาะสมว่าตอนนี้เราอยู่ในฐานะใด หลักธรรม 4 ประการนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ ผู้คนในสังคมให้อยู่กันอย่างสันติสืบต่อไป

3.4 ญาณมิตตตต 4 คือ กัลยาณมิตตตต สรุปได้ว่าหลักธรรมข้อนี้เป็น การนำหลัก กัลยาณมิตตตตมาแก้ปัญหาชีวิต ความมีกัลยาณมิตร คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน มีที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี สมาชิกในครอบครัวต้องปฏิบัติตาม หลักการบริหารครอบครัว ๆ จึงจะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3.5 จักร 4 คือ 1) ปฐวี 2) สัปบุรุษ 3) อตถสัมมาปณิธิ และ 4) ปุพเพกตปุญญตา สรุปได้ว่าหลักธรรมข้อนี้ คือ ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง นำไปสู่ เป้าหมายหลักเพื่อประยุกต์ใช้ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยการสนับสนุนส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ในชุมชน การร่วมกันทำความดีย่อมได้รับความสุขร่วมกัน และผู้ที่ทำบุญหรือกระทำความดีนั้น ยังได้รับความสุข ได้รับผลดีตอบแทนในขณะที่ทำนั้นด้วยความปิติยินดี ความสุขใจสบายใจที่ได้ กระทำความดี การได้รับคำยกย่องสรรเสริญว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม การได้รับการปฏิบัติตอบที่ดี ความเป็นผู้มีบุญได้กระทำไว้ก่อน ความสุขนั้นเป็นผลของความดี

3.6 หลักอธิปัตติ 7 คือ

3.6.1 หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

3.6.2 เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมพร้อมกัน พร้อมเพียงใน การช่วยกิจการงานที่เกิดขึ้น

3.6.3 ไม่ถืออำนาจใจบัญญัติในสิ่งที่สังคมไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ตกลงร่วมกันบัญญัติไว้แล้ว

3.6.4 เคารพผู้เป็นใหญ่ที่เป็นประธานที่เป็นใหญ่มีประสบการณ์มากและเคารพเชื่อฟังแล้วถือปฏิบัติ

3.6.5 ให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ไม่ข่มเหงรังแก ไม่ละอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น

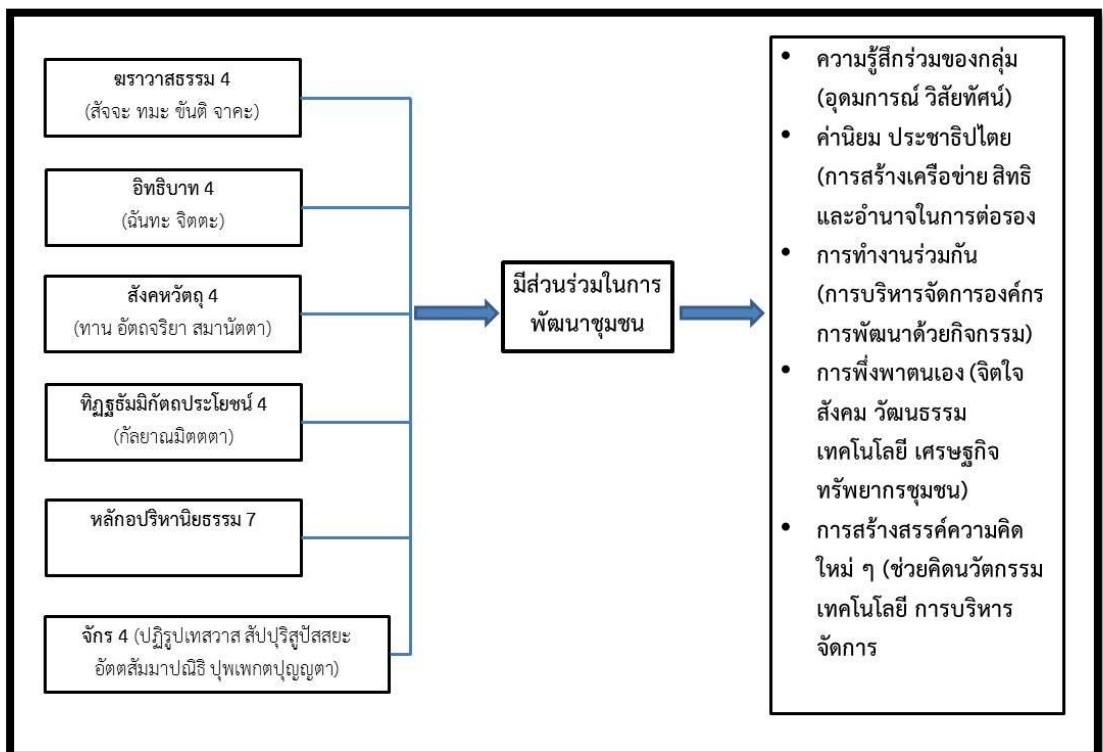
3.6.6 เคารพบูชาสักการะปูชนียสถาน อนุสรณ์สถาน อันเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนและทำการบูชาตามประเพณี

3.6.7 จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล

หลักธรรมที่ใช้ในการปกครอง เพื่อป้องกันมิให้การบริหารหมู่คณะเสื่อมถอย แต่กลับเสริมให้เจริญเพียงส่วนเดียว สามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนและผู้บริหารบ้านเมืองและพระภิกษุสงฆ์ คือ อปริหานิยธรรม เป็นหลักในการปกครอง โดยปฏิบัติตามหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อมนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง (พระครูสิริธรรมาภิรต และสามารถ ทิพย์ฤทธิ์, 2560)

4. องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา

องค์ความรู้ใหม่

ความรู้สึกร่วมของการรวมกลุ่ม กลุ่มและเครือข่ายจะเป็นลักษณะของการรวมตัวกันของสมาชิกที่มีความคิดเห็นตรงกันและมีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน การรวมกลุ่มกันก็เพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน ซึ่งเมื่อตั้งใจจะร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมแล้ว กลุ่มนั้นก็เกิดพลังขึ้น หากมีการจัดตั้งกลุ่มที่เป็นระบบทั้งโครงสร้างและการทำงาน ก็จะทำให้กลุ่มนั้นได้รับความเชื่อถือในชุมชนและสังคม รวมถึงกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เมื่อกลุ่มสามารถขยายกิจกรรมออกไปได้กว้างขวางกลุ่มนั้นก็จะมีพัฒนาการจากที่เป็นการรวมแบบกลุ่มเล็ก ๆ กลายเป็นกลุ่มใหญ่ในระบบเครือข่าย (Network) ในที่สุด ซึ่งทำให้กลุ่มและเครือข่ายเหล่านั้นมีพลังต่อรองในชุมชน และสามารถใช้พลังของกลุ่มผลักดันงานพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท้องถิ่นและทรัพยากรได้เป็นอย่างดี

ค่านิยมประชาธิปไตย ระบอบการปกครองตนเองของประชาชน ตรงกันข้ามกับระบอบอำนาจนิยม (เช่น ระบอบราชาธิปไตย, ระบอบเผด็จการทหาร, ระบอบอำมาตยาธิปไตย) ซึ่งเป็นระบอบปกครองโดยคนเดียว หรือโดยคนกลุ่มน้อย ผู้มีอำนาจมากกว่าประชาชนทั่วไป (เรียกว่า พวกอภิสิทธิชน) ในโลกยุคเศรษฐกิจตลาดเสรีสมัยใหม่ คนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพลเมือง ผู้เสียภาษี (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) และเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกัน เชื่อว่าระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบที่จะสร้างควมมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ) และความเป็นธรรม ได้มากกว่าระบอบอำนาจนิยม ในบางสถานการณ์ ในระบอบอำนาจนิยม อาจจะมีผู้ปกครองที่เป็นคนดีหรือคนเก่งอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่า เขาหรือลูกหลาน หรือพรรคพวกเขา ที่ได้ตำแหน่งจากการสืบเชื้อสาย หรือการแต่งตั้งจะปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมสำหรับคนส่วนใหญ่เสมอไป เพราะระบบสืบเชื้อสายและแต่งตั้งเป็นระบบที่ไม่แน่นอน และไม่มีประสิทธิภาพ เพราะว่าการให้คนสืบทอดอำนาจโดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล มักนำไปสู่การฉ้อฉลเพื่อประโยชน์ส่วนตน ระบอบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในแง่ที่ว่า มีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่า และมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากเกินไปได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชน มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่ใช้สื่อกำกับการเลือกตั้ง แต่ยังมี การซื้อเสียงขายเสียง การโกง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์

การทำงานร่วมกัน เป็นวิธีการทำงานกับชุมชนและวิธีการที่จะให้ชุมชนเข้าร่วมงานกับทำงาน การแสวงหาวิธีการที่หลากหลายในการทำงานในชุมชน ต้องมีบทบาทที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบ และมีความปรารถนาด้วยใจที่บริสุทธิ์ในการนำตนเองเข้าไปร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับประชาชน เข้าไปสำรวจค้นคว้าหาข้อมูลว่าตอนนี้ชุมชนมีปัญหาอะไร และต้องการอะไร ต้องหาข้อมูลพื้นฐานของความต้องการของชุมชน จึงเข้าไปทำงานความคิดกับชุมชนและต้องให้ชุมชนเกิดการปฏิบัติการ ปฏิบัติการเสร็จต้องทำงานทางความคิดกับชุมชน แล้วก็ปฏิบัติการ เป็นการศึกษาและปฏิบัติการ ต้องให้ชุมชนเห็นประโยชน์และคุณค่าของเราต้องได้ใจชุมชน

การพึ่งพาตนเอง แนวคิดชุมชนพึ่งตนเอง ลักษณะของชุมชนพึ่งตนเอง ประกอบด้วย 1) ด้านแนวคิดและวิธีคิด 2) ด้านกระบวนการการมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่าย 3) ด้านการจัดการเริ่มจากสิ่งที่ทำได้เอง แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของชุมชนพึ่งตนเอง ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับสมาชิกของชุมชน พึ่งตนเองแทบทั้งสิ้น เช่น สมาชิกของนิคมฯ มีหลักคิดในการพัฒนาอาชีพการเกษตรโดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับอาชีพที่ชุมชนกระทำอยู่โดยมีการเรียนรู้ โดยการศึกษาด้วยตนเอง การเรียนรู้จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชุมชน เป็นต้น การเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว เป็นการกระทำด้วยตนเองทั้งสิ้น

การสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ การสร้างสรรค์พลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ ๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่ พลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโตและนำออกมาใช้ได้ ถ้าพลังที่ซ่อนเร้นเหล่านี้ได้รับการพัฒนา การสร้างสรรค์ความเจริญ ให้แก่ชุมชนในทุก ๆ ด้านพร้อมกัน ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนจึงยึดถือว่า ถ้าเรายังช่วยให้ประชาชนได้บรรลุถึงความปรารถนาหรือความสุขในชีวิตได้มากเท่าใด ก็ยังเป็นสิ่งที่ตั้งงามเท่านั้นและการช่วยเหลือ ในลักษณะนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของเพื่อนมนุษย์ในสังคมด้วยกัน

อภิปรายผล

พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น การนำหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ เพื่อเพิ่มพลังศักยภาพของชุมชนนั้น ในปัจจุบัน คือ การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา คือ (1) ด้านเทคโนโลยี (2) ด้านเศรษฐกิจ (3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (4) ด้านจิตใจ และ(5) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่วนหลักพุทธธรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ หลักฆราวาสธรรม 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหัตถ์ 4 ทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ 4 จักร 4 และหลักอปริหานิยธรรม 7 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553) และในส่วนของพุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา ได้แก่ พุทธศาสนิกชนต้องมีความรู้จักพอประมาณ พระพุทธองค์ ทรงตรัสไว้แก่ ภิกษุว่า ภิกษุควรรู้จักประมาณในการรับและการบริโภค ในที่นี้ก็เพื่อจะให้ภิกษุนั้นเป็นผู้พอใจ ตามที่ตนมีตนได้ก็เพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต พระพุทธศาสนาได้แสดงหลักการสำหรับ เป็นกรอบในการรับและการใช้จ่ายไม่ว่าจะเป็นแบบเข้มข้น หรือ แบบผ่อนปรน พระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักในการรับ และการใช้จ่าย นั้นก็เพื่อให้คนเหล่านั้นพ้นทุกข์มีคนจำนวนมากที่เข้าถึงได้ (โลกุตตรสุข) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2558) แต่ก็มีคนจำนวนมากเช่นกัน ที่พอใจที่จะใช้ชีวิตแบบชาวโลก โดยแสวงหา ความสุขในโลกและยินดีที่ได้รับความสุขที่แผ่อยู่ในสุขแบบโลก (โลกียสุข) พระพุทธศาสนาใน ปัจจุบัน ได้ปรับเปลี่ยนการสอนไปจากอดีตที่มุ่งสอนให้หลุดพ้นเข้านิพพาน แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า พระพุทธศาสนาไม่สอนให้คนหลุดพ้นเข้าสู่นิพพาน พระพุทธศาสนายังมุ่งสอนให้คนหลุดพ้นเข้าสู่นิพพานเหมือนเดิม เพียงแต่หันมาสอนให้

สร้างสรรค์คนให้เป็นคนดีเพื่อความสงบสุขของสังคม และความสงบใจให้เป็นพื้นฐานให้กับบุคคลก่อนและร่วมกันพัฒนาชุมชนตามขั้นตอนที่ได้วางเอาไว้เพื่อที่จะให้เกิดความสามัคคีในชุมชนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำงานกันอย่างเป็นระบบ

สรุป

1. การพัฒนาชุมชนวิถีพุทธของชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
 - 1.1 ด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมยกระดับอุตสาหกรรมเดิม สร้างให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ด้วยการทำวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมร่วมกัน
 - 1.2 ด้านเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น หรือชุมชนที่มีลักษณะเป็นองค์กรวม ซึ่งไม่ได้มีแต่เพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นตัวเลขของรายได้ รายจ่าย การผลิต และการบริโภค มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และรวมถึงการมีระบบคุณค่าด้วย
 - 1.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อวิถีชีวิตเพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน พร้อมเผชิญกับ การเปลี่ยนแปลงในอนาคต การบูรณาการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.4 ด้านจิตใจ คุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวคิดทางพระพุทธศาสนา คือ การสร้างความสุขแก่ส่วนร่วมนั่นเอง จะควบคู่ไปกับการพัฒนาทาง ปัญญาให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปทำให้เกิดความสุข
 - 1.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ความรู้ที่ครอบคลุมการดำรงชีวิตทุกด้าน นำสู่การฝึกฝนและปัญญาให้คนเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้สังคมไทยมีศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา
2. หลักพุทธธรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
 - 2.1 หลักธรรมาธรรม 4 ธรรมข้อนี้ เพื่อให้คนในองค์กรได้มีความสบายใจที่มีความจริงใจต่อกัน มีความอดทน มีการข่มจิตข่มใจและการเสียสละให้ปันสิ่งของแก่กันและกัน ประกอบด้วย (1) สัจจะ (2) ทมะ (3) ขันติ และ (4) จาคะ
 - 2.2 หลักอิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จผลที่มุ่งหมายมี 4 ประการ ประกอบด้วย (1) ฉันทะ (2) วิริยะ (3) จิตตะ และ (4) วิมังสา
 - 2.3 หลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักแห่งการสงเคราะห์เกื้อกูลกันในสังคมชุมชน ที่มีคนต่างระดับกันไม่ว่าจะเป็นด้านฐานะ ความเป็นอยู่ รูปแบบการดำเนินชีวิต ในสังคมหนึ่งย่อมจะต้องมีความบกพร่องและมีส่วนเกินทางด้านทรัพย์สินและเครื่องดำเนินชีวิตอยู่ไม่มากก็น้อย ประกอบด้วย (1) ทาน (2) ปิยวาจา (3) อตถจริยา และ (4) สมานัตตตา

2.4 ทัศนคติที่มีกตประโยชน์ 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถให้ผลได้ในปัจจุบันทันที คือ สามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนแนวทางของนโยบายที่ดี ได้ว่าจะเน้นให้กับสังคม ประกอบด้วย (1) อุฏฐานสัมปทา (2) อารักขสัมปทา (3) กัลป์ยาณมิตตตา และ (4) สมชีวิตา

2.5 จักร 4 คือ หลักธรรมที่นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง หลักธรรมที่น่าองค์กร ไปสู่ความสำเร็จบรรลุตามจุดหมาย ประกอบด้วย (1) ปฏีรูปเทสวาส (2) สปัปฐิสูปัสสยะ (3) อุตตสัมมาปณิธิ และ (4) ปุพเพกตปุญญตา

2.6 หลักอภิธานิธรรม 7 ธรรมข้อนี้เน้นความสามัคคี หากทำได้อย่างจริงจัง ย่อมทำให้องค์กรนั้น ๆ เข้มแข็ง มั่นคงและเจริญก้าวหน้า ไม่มีปัญหาทางการบริหารจัดการ ใด ๆ ประกอบด้วย (1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (2) เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมพร้อมกัน พร้อมเพียงในการช่วยกิจการงานที่เกิดขึ้น (3) ไม่ถืออำนาจใจบัญญัติในสิ่งที่สังคมไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ตกลงร่วมกันบัญญัติไว้แล้ว (4) เคารพผู้เป็นใหญ่ที่เป็น ประธานที่เป็นใหญ่ มีประสบการณ์มาก และเคารพเชื่อฟังแล้วถือปฏิบัติ (5) ให้เกียรติและ คำนึงคนองสตรีย ไม่ข่มแข่งรังแก ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น (6) เคารพบูชาสักการะ ปุชนียสถาน อนุสรณ์สถาน อันเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนและทำการบูชาตามประเพณี และ (7) จัดการให้ความรักษา บำรุง คำนึงคนองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล

3. พุทธวิธีสำหรับการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

3.1 หลักฆราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย 1) สัจจะ 2) ทมะ 3) ขันติ และ 4) จาคะ

3.2 หลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ และ 2) จิตตะ

3.3 หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) ทาน 2) อุตถ และ 3) จริยา

3.4 ทัศนคติที่มีกตประโยชน์ 4 คือ กัลป์ยาณมิตตตา

3.5 จักร 4 คือ 1) ปฏีรูปเทสวาส 2) สปัปฐิสูปัสสยะ 3) อุตตสัมมาปณิธิ และ 4) ปุพเพกตปุญญตา

3.6 หลักอภิธานิธรรม 7 ประกอบด้วย (1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (2) เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมพร้อมกัน พร้อมเพียงในการช่วยกิจการงานที่เกิดขึ้น (3) ไม่ถืออำนาจใจบัญญัติในสิ่งที่สังคมไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ตกลงร่วมกันบัญญัติไว้แล้ว (4) เคารพผู้เป็นใหญ่ที่เป็นประธานที่เป็นใหญ่ มีประสบการณ์มาก และเคารพเชื่อฟังแล้วถือปฏิบัติ (5) ให้เกียรติและคำนึงคนองสตรีย ไม่ข่มแข่งรังแก ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น (6) เคารพบูชาสักการะ ปุชนียสถาน อนุสรณ์สถาน อันเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนและทำการบูชาตามประเพณี และ (7) จัดการให้ความรักษา บำรุง คำนึงคนองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล

4. องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเพิ่มพลังศักยภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ความรู้สึก

ร่วมของการรวมกลุ่ม ค่านิยมประชาธิปไตย การทำงานร่วมกัน การพึ่งพาตนเอง และการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ส่วนงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งเน้นที่ความต้องการของประชาชนเป็นหลัก โดยเฉพาะการพัฒนาความคิดสติปัญญาทำให้เกิดการเรียนรู้สู่โลกภายนอก ชุมชนที่กว้างไกลและหลากหลาย ที่สำคัญควรมีการจัดอบรมให้การศึกษา และทำความเข้าใจใน แผนพัฒนาชุมชนชนบท และส่งเสริมการนำแนวคิดของชาวบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนชนบท อันเป็นการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาอย่างแท้จริง

1.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรหันมาให้ความสนใจใ้ใจบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนา ที่มีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของไทยพร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากท่านเหล่านั้น จะเห็นได้จากการพัฒนาในอดีตของภาครัฐที่ไม่ทั่วถึง ทำให้พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวดลอดระยะเวลาเท่าที่ผ่านมาก็พอจะมองเห็นถึงข้อดีข้อด้อยของการดำเนินงานดังกล่าวพระสงฆ์ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้นำชุมชนแม้จะไม่เป็นทางการแต่ก็สามารถทำงานเหล่านั้นให้ประสบผลสำเร็จได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับเสนอแนวทางพุทธวิธีในการเพิ่มพลังศักยภาพของชุมชน บ้านคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

2.1 ควรมีการศึกษาและบูรณาการการพัฒนาชุมชนระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์นักพัฒนาในปัจจุบันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ

2.2 ควรดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆในชุมชน

2.3 ควรเพิ่มกรณีศึกษาจากพื้นที่ของประเทศไทยในภาคอื่น ๆ เช่น ชุมชนพัฒนาดีเด่นในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเพิ่มบริบทของพื้นที่อื่น ๆ ในการศึกษาวิจัยให้ได้องค์ความรู้และรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

พระครูสิริธรรมภาณีรัตน์ และสามารณ ทิพย์ฤทธิ์. (2560). การศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชนตำบลบางศาลา อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 4(1), 62-75.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ
โกมลคีมทอง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*.
กรุงเทพมหานคร: ผลิตัฒม์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารกิจการของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

จังหวัดนครศรีธรรมราช

A STUDY ON THE EDUCATIONAL OF STRATEGIC LEADERSHIP
FOR TEMPLE MERIT SCHOOL IN BUDDHISM
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระภาณุวัฒน์ สุวณโณ (เพชรคง)

พระมหาศกดิ์ดีดา สิริเมธี (हारतेत)

พระมหาอภินันท์ นนทภาณิ (ค้ำहारพล)

พระมหาอนุชิต อนุตเมธี (ปราบพาล)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์สอนที่ต่างกัน และ 3) รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 152 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 คน

ผลวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$, $S.D.=0.642$) 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ตามการรับรู้ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ และ 3) รูปแบบ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การรับฟังความคิดเห็น การให้เกียรติต่อกัน ใส่ใจยอมรับความต่าง การกระตุ้นการมีส่วนร่วม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนทีมที่มีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพ และการมีวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกน้อง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนการกุศลของวัด

Abstract

The study entitled "A Study on the Administrators of Educational Institutions' Leadership of Charity School of Buddhist Temples Nakhon Si Thammarat Province" aimed (1) to study the school administrators' leadership of charity school of Buddhist temples in Nakhon Si Thammarat province (2) to compare the educational administrators' leadership of charity school of Buddhist temples based on teachers' perceptions with different gender, education and experience. and 3) the leadership system with board of Buddhist temples in Nakhon Si Thammarat province. This is a quantitative and survey research employing questionnaire to collect data from key informants consisting of 152 teachers in charity school of Buddhist temples. The study was a qualitative research, in-dept interview and got information from purposive selection with board assistant in charity school of Buddhist temples Nakhon Si Thmmarat Province with 9 persons.

The results of the study:

1) leadership of the school administrators of the charity schools of the Buddhist temples in Nakhon Si Thammarat province were found high in the overall view ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = 0.642). Summarized findings according to separate aspect were as follows: 1) Leadership inchange in the overall and separate item was moderate in executives' significant role in setting roles and responsibilities of co-workers, at a high level in executives' power to command their colleagues. 2) For leadership in a democratic way, it was, in overall and each aspect, at a high level. In this regard, school administrators paid attention to their colleagues and treat each other individually, and were aware of co-workers' needs and could respond to their needs, encouraging them how to systematically plan. 3) For flexible leadership, school administrators' leadership of charity school of Buddhist temples in Nakhon Si Thammarat province include human relationship,

open-mind, honor, motivate by promote and support team to potential development, follow discipline and be good example for henchman.

Keywords: Strategic Leadership, School Administrators, Charity School Of Buddhist

บทนำ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐโดยเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สามารถทำให้นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติการที่เป็นจริงเกิดขึ้น และมีหน่วยงานระดับที่สูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกรม จังหวัด อำเภอ หรือระดับเขตการศึกษาถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงานและหลายระดับรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาแต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ และมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการเรียนที่ว่าจะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำนั้น คนใดจะประสบความสำเร็จหรือในการทำให้บุคคลหรือสมาชิกในองค์กรหรือสังคมยอมรับ นับถือและปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งด้วยความยินดีมีความพอใจและเต็มใจทำงานให้ ผู้นำจะต้องใช้ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์ในการครองใจคน (จินตธานี สงวนนาม, 2545) การใช้คนการระดมพลังความร่วมมือให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตลอดจนการรู้จักประยุกต์วิธีการทำงานให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ศาสตร์และศิลป์ดังกล่าวก็คือ ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหาร มีนักวิชาการบางท่านได้กล่าวถึงความสำคัญตามเป้าหมายขององค์การขึ้นอยู่กับตัวผู้นำและภาวะผู้นำ ที่สามารถใช้อิทธิพลดึงดูดใจและผลักดันคนให้ยินยอมพร้อมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การไม่ว่าผู้นำนั้นจะได้ตำแหน่งมาเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม (อุทัย หิรัญโต, 2531)

ในการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงกลุ่มของผู้นำที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการดูแลโรงเรียนการกุศลว่ามีสถานะในด้านผู้นำในรูปแบบไหน เหมาะสมและสอดคล้องกันหรือไม่ และสอดคล้องอย่างไรกับนโยบายในสถานศึกษานั้น ๆ ในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารกลุ่มนี้ เพื่อดูระบบการบริหารจัดการในโรงเรียนว่ามีการปรับตัวและแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหวังของสถาบัน สังคม และประเทศชาติให้ได้ และผลจากการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าเชื่อว่าจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนของตนเองให้มีประสิทธิภาพและยังเป็นข้อมูลสำหรับครูในสถานศึกษาที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาองค์การให้ดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ การรับรู้ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์สอนที่ต่างกัน
3. รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารกิจการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช” ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 152 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 คน มีขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร: โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และหลักการบริหารงานองค์การตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ.2537 รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือบทความ เอกสารวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่นักปราชญ์ชาวพุทธในสังคมไทยได้รจนาเขียนบันทึกศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้ง วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet)
2. การสอบถาม (Questionnaire) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใน

ครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 152 คน

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยเลือกแบบเจาะจง (Porposive selection) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ตัวแทนผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 คน

4. สังเคราะห์รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี

ผลการศึกษา

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$, $S.D.=0.642$) เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$, $S.D.=0.642$) สามารถสรุปได้ คือ

1.1 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.50$, $S.D.=0.722$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ 1. การให้ความร่วมมือประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ข้อที่ 4. มีการมอบหมายงานได้เหมาะสมตามความสามารถของบุคลากรและที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 2. การแสดงตนเป็นมิตรต่อบุคลากรทุกระดับถูกต้องกับกาลเทศะ

1.2 ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=0.582$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารชี้แจงนโยบายของโรงเรียนให้ผู้ร่วมงานเข้าใจอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ข้อที่ 2. ผู้บริหารมอบหมายงานในหน้าที่เฉพาะบุคคลอย่างเป็นทางการ และที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 3. ผู้บริหารกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่เชี่ยวชาญไว้ให้เหมาะสมกับตำแหน่งโดยเฉพาะ

1.3 ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, $S.D.=0.724$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารไม่มีจุดหมายและระเบียบในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ข้อที่ 2. ผู้บริหารไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปลอมให้เป็นหน้าที่ของผู้ร่วมงานและที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 5. ผู้บริหารปล่อยให้ผู้ร่วมงานเลือกวิธีทำงานและประเมินงานกันเอง

1.4 ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.622) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร รองลงมา คือ ข้อที่ 3. ผู้บริหารไม่มีการดำเนินการตามเป้าหมายของงาน และที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 5. ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้คณะทำงานแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กร

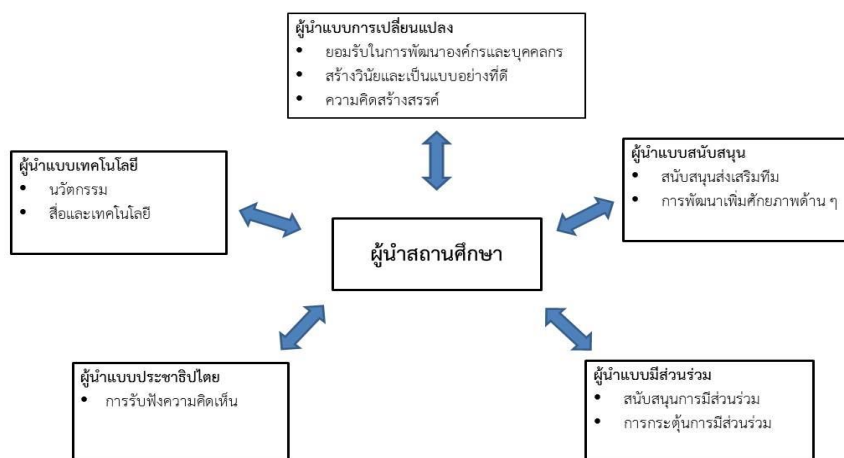
1.5 ภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.611) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารไม่มีการสนับสนุนและส่งเสริมการอบรมด้านเทคโนโลยี รองลงมา คือ ข้อที่ 2. ผู้บริหารไม่มีการพัฒนาการใช้สร้างสื่อและนวัตกรรม และที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 3. ผู้บริหารไม่มีการบูรณาการเทคโนโลยีในการสอน

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ เพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปแบบภาวะผู้นำ

3.1 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง

3.1.1 การยอมรับในการพัฒนาองค์กรและบุคลากร หากองค์กรจะพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ต้องบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรให้เป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ได้จริงและต่อเนื่อง หากองค์กรได้มีการจัดการความรู้โดยไม่มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กร องค์กรก็ไม่สามารถมีการพัฒนาได้ จึงมี

ความจำเป็นอย่างยี่งที่ต้องเริ่มจากการที่จะพัฒนาตนเองก่อน ต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และต้องมีความมุ่งมั่นมากกว่าแค่ความตั้งใจ (กาญจนา เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ, 2554)

3.1.2 การสร้างวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างวินัยในการทำงานนั้น นอกจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานแล้ว การวางแผนช่วยให้งานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยลดเวลาและการใช้ทรัพยากรในการทำงาน การทำงานที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยเงื่อนไขของการวางแผนงานที่ดี การวางแผนที่ดีเกิดจากความคิดที่รอบคอบ คิดจากมุมมองที่หลากหลาย การวางแผนเป็นการสร้างข้อเสนอของการดำเนินงานที่เป็นไปได้หลายทางเลือก โดยเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก และยังเป็นการประเมินสถานการณ์ความเป็นไปได้ในการทำงานเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการทำงานได้อีกทางหนึ่งด้วย (สัมมา ธรณิตย์, 2556) ดังนั้น การวางแผนถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

3.1.3 ความคิดสร้างสรรค์ การคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหาการคิด โดยที่สามารถใช้ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในมิติที่กว้างขึ้น เช่นการมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การเรียน หรือกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ด้วย อย่างเช่น การทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการเล่นกีฬาที่ต้องสร้างสรรค์รูปแบบเกมให้หลากหลายไม่ซ้ำแบบเดิม เพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้รู้ทัน เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในเชิงวิชาการ แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่กล่าวนั้นต่างก็อยู่บนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ โดยที่บุคคลสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

3.2 ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน

3.2.1 การสนับสนุนส่งเสริมทีมในการทำงาน การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในทุกองค์กรการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มทีมที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานคือกลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีมและมีการกระทำที่สนับสนุนและสามัคคีกลมเกลียวต่อเพื่อนร่วมทีมเป็นอันดี เมื่อทำงานเป็นทีมก็ควรเริ่มวางแผนโดยสร้างวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อโฟกัสเป้าหมายในการเดินไปข้างหน้าร่วมกัน และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจ

3.2.2 การพัฒนาเพิ่มศักยภาพด้านต่าง ๆ การหาความรู้เพิ่มเติมจะช่วยให้สมองได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการหาความรู้เพิ่มเติมไม่จำเป็นจะต้องเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับงานที่ทำอยู่ในขณะนั้นเพียงเท่านั้น แต่เราสามารถหาความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เรายังไม่รู้เพื่อเรียนรู้เพิ่มเติม อาทิเช่น ความรู้ทางด้านการตลาด เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย โดยความรู้เหล่านี้เราสามารถหาได้จากการสัมมนา ฝึกอบรม อ่านหนังสือ หรือสอบถาม พูดคุยปรึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญก็ได้เช่นกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “ความรู้ไม่มีวันเรียนจบ และไม่มีใครแก่เกินเรียน”

3.3 ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม

3.3.1 การสนับสนุนการมีส่วนร่วม การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิดของตนเอง การให้การศึกษาอบรมโดยให้ประชาชนเข้ามามีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติจะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนาการรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการทำงาน และทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการปฏิบัติ การกระตุ้นให้มีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้มีส่วนช่วยเหลือระหว่างกัน ด้วยจิตใจและความมุ่งมั่นของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่มี ผลกระทบต่อส่วนรวมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

3.3.2 การกระตุ้นการมีส่วนร่วม เป็นการจูงใจหรือสร้างแรงเสริม เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ไปกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้สึกอยากหรือต้องการ และยึดเอาความอยากหรือความต้องการนั้น ไปเป็นเป้าหมายที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการปฏิบัติ คือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการปฏิบัติโดยผ่านเป็นกระบวนการที่นำสิ่งเร้าเข้าไปกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

3.4 ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย

3.4.1 การรับฟังความคิดเห็น ใช้ความกล้าหาญที่จะฟังคนอื่น คือ กล้าที่จะรับฟังว่าคนอื่นคิด โดยไม่ต้องไปชี้แจงตอบโต้ให้เสียเวลาว่าเราถูก คนอื่นผิด เพราะการชี้ว่าคนอื่นผิด รังแต่จะทำให้เขายึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่เชื่อ และไม่ยอมเปลี่ยนความคิด แต่เมื่อใดก็ตามที่เรากล้าเปิดใจรับฟังโดยไม่ตอบโต้ คนที่เข้าใจเราผิด ๆ การแลกเปลี่ยนและแบ่งปัน คือจุดที่สำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วม เช่นการแลกเปลี่ยน/แบ่งปัน ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ เทคโนโลยี การแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบทางสังคม

3.4.2 การเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจเป็นประโยชน์ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิดได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ เช่น มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย มีส่วนร่วมทางสติปัญญา มีส่วนร่วมทางสังคม และมีส่วนร่วมทางอารมณ์ เป็นต้น

3.5 ภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี

3.5.1 การสร้างนวัตกรรม การนำนวัตกรรมการเรียนรู้มาเป็นเครื่องมือแล้ว ย่อมสามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น นวัตกรรมหรือวิธีการเรียนรู้ที่นำมาใช้นั้นต้องได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสอดคล้อง

กับสถานการณ์ด้วย ทำให้เป็นผลดีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.5.2 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ Globalization มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยี และสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน (ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ, 2542)

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.50$, $S.D.=0.722$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1. การให้ความร่วมมือประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากการประสานงานมิได้เพียงแต่จะจัดให้มีการประสานงานเท่านั้น หากแต่ต้องให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจงานร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ จึงเห็นได้ชัดเจนว่าข้อตกลงที่สำคัญของการประสานงานก็คือ ความร่วมมือ (Co-operating) ในการปฏิบัติงานเพื่อจะช่วยให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ

1.2 ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=0.582$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารชี้แจงนโยบายของโรงเรียนให้ผู้ร่วมงานเข้าใจอย่างชัดเจน เนื่องจากนโยบาย (Policies) โครงการ (Programs) และวิธีดำเนินการ (Procedures) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ การจัดองค์การเกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาท (Roles) และกิจกรรม (activities) ของแต่ละบุคคลในองค์การ(หน่วยงาน) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ การรวมกิจกรรม (งาน) ที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน การกระจายอำนาจหน้าที่ และการประสานงานกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ขององค์การ ก่อให้เกิดโครงสร้างขององค์การ (Organization Structures) ซึ่งเป็นเครื่องมือ (Tool) ที่ช่วยให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์การดังกล่าว

1.3 ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, $S.D.=0.724$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารไม่มีจุดหมายและระเบียบในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการวางแผน คือ กระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้น หากจะกล่าวในแง่ของสถานการณ์ การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอนโดยการกำหนดการกระทำขึ้นล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้

1.4 ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.622) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญและมีคุณค่ามากที่สุดขององค์กร จำเป็นยิ่งต้องรักษาและธำรงบุคลากรภายในองค์กรให้อยู่กับองค์กรตราบนานเท่านาน อาจจะประกอบด้วยการ จูงใจโดยการสร้างความพึงพอใจในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะงาน เช่น การมีส่วนร่วมในการทำงาน การส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเพื่อทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อและเกิดพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านดีต่อองค์กร รวมถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

1.5 ภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.611) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1. ผู้บริหารไม่มีการสนับสนุนและส่งเสริมการอบรมด้านเทคโนโลยี เนื่องจากการพัฒนาการบริหารจัดการและยกระดับข้อมูลด้านเทคโนโลยีให้เป็นมาตรฐานที่สามารถนำระบบสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนบริหารจัดการและดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง

3.1.1 การยอมรับในการพัฒนาองค์กรและบุคลากร หากองค์กรจะพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ต้องบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรให้เป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ได้จริงและต่อเนื่อง หากองค์กรได้มีการจัดการความรู้โดยไม่มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และต้องมีความมุ่งมั่นมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น และต้องเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงจะนำมาซึ่งสิ่งดี ๆ ในชีวิตวันข้างหน้า

3.1.2 การสร้างวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างวินัยในการทำงานนั้น นอกจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานแล้ว การวางแผนช่วยให้งานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยลดเวลาและการใช้ทรัพยากรในการทำงาน การทำงานที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยเงื่อนไขของการวางแผนงานที่ดี

3.1.3 ความคิดสร้างสรรค์ การคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหาการคิด โดยที่สามารถใช้ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในมิติที่กว้างขึ้น เช่นการมีความคิด

สร้างสรรค์ในการทำงาน การเรียน หรือกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่กล่าวนั้นต่างก็อยู่บนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์โดยที่บุคคลสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

3.2 ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน

3.2.1 การสนับสนุนส่งเสริมทีมในการทำงาน การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในทุกองค์กรการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มทีมที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน คือกลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีมและมีการกระทำที่สนับสนุนและสามัคคีกลมเกลียวต่อเพื่อนร่วมทีมเป็นอันดี

3.2.2 การพัฒนาเพิ่มศักยภาพด้านต่าง ๆ การหาความรู้เพิ่มเติมจะช่วยให้สมองได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการหาความรู้เพิ่มเติมไม่จำเป็นจะต้องเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำอยู่ในขณะนั้นเพียงเท่านั้น แต่เราสามารถหาความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เรายังไม่รู้เพื่อเรียนรู้เพิ่มเติม อาทิเช่น ความรู้ทางด้านการตลาด เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย โดยความรู้เหล่านี้เราสามารถหาได้จากการสัมมนา ฝึกอบรม อ่านหนังสือ หรือสอบถาม พุดคุยปรึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญก็ได้เช่นกัน

3.3 ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม

3.3.1 การสนับสนุนการมีส่วนร่วม การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิดของตนเอง การให้การศึกษาอบรมโดยให้ประชาชนเข้ามามีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติจะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนาการรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการทำงาน และทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

3.3.2 การกระตุ้นการมีส่วนร่วม เป็นการจูงใจหรือสร้างแรงเสริม เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ไปกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้สึกอยากหรือต้องการ และยึดเอาความอยากหรือความต้องการนั้น ไปเป็นเป้าหมายที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น

3.4 ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย

3.4.1 การรับฟังความคิดเห็น ใช้ความกล้าหาญที่จะฟังคนอื่น คือ กล้าที่จะรับฟังว่าคนอื่นคิด โดยไม่ต้องไปชี้แจงตอบโต้ให้เสียเวลาว่าเราถูก คนอื่นผิด เพราะการชี้ว่าคนอื่นผิด รังแต่จะทำให้เขายึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่เชื่อ และไม่ยอมเปลี่ยนความคิด แต่เมื่อใดก็ตามที่เรากล้าเปิดใจรับฟังโดยไม่ตอบโต้ คนที่เข้าใจเราผิด ๆ การแลกเปลี่ยนและแบ่งปัน คือ จุดที่สำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วม

3.4.2 การเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจเป็นประโยชน์ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิดได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติได้

3.5 ภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี

3.5.1 การสร้างนวัตกรรม การนำนวัตกรรมการเรียนรู้มาเป็นเครื่องมือแล้วย่อมสามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น นวัตกรรมหรือวิธีการเรียนรู้ที่นำมาใช้นั้นต้องได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ด้วย

3.5.2 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ Globalization มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน

สรุป

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ เพศ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การยอมรับในการพัฒนาองค์กรและบุคลากร การสร้างวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี และความคิดสร้างสรรค์ 2) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมทีมในการทำงาน และการพัฒนาเพิ่มศักยภาพด้านต่าง ๆ 3) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการกระตุ้นการมีส่วนร่วม 4) ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นและการเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น และ 5) ภาวะผู้นำแบบเทคโนโลยี ได้แก่ การสร้างนวัตกรรม การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช แม้ในภาพรวมจะอยู่ในระดับมากแต่ก็ยังมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาบางประการที่ ผู้บริหารควรปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเด็ดขาดและมีความชัดเจนในการสั่งงานหรือการกระจายอำนาจไปยังผู้ร่วมงาน ผู้บริหารควรใช้คนให้ตรงกับงานเพื่องานได้สำเร็จจะมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารควรจะมีความเป็นกลางกับผู้ร่วมงานแล้ว ผู้บริหารควรมองถึงปัญหาที่เกิดกับผู้ร่วมงานที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ร่วมงาน ส่วนมากผู้บริหารควรให้เหตุผลที่ชัดเจนในการตอบคำถามของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีทัศนคติที่ดีต่อกันให้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข

1.3 ผู้บริหารควรวางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งไม่ ควรปล่อยให้ผู้ร่วมงานมองว่างานทุกอย่างง่ายและสบายจนเกินไป ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที ไม่ควรปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้นแล้วจึงมาตามแก้ทีหลัง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนว่ามีลักษณะอย่างไร

2.2 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาว่าวางตนได้เหมาะสมหรือไม่ ตามลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการว่ามีความสัมพันธ์หรือไม่ อย่างไร ตลอดแนวทางการแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). *การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการ*

จัดการเรียนรู้. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*.

กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอทย์.

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ. (2542). *เทคนิคการเรียนและผลิตตำรา*. กรุงเทพมหานคร:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สัมมา ธรณิตย. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *การศึกษานำร่องการใช้รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- อุทัย หิรัญโต. (2531). *หลักการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7
ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
BUDDHIST ECCLESIASTICAL MONK' S OPINION TO A LEADER STATE
ACCORDING TO SUPPURISA DHAMMA 7 OF PRARACHAWARAWETEE
(CHIT TIKKHAPANYO) A LEADER OF SONGKLA PROVINCE

พระอุดม อภิณฺจโน

พระครูโฆสิตวิธานานุกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

สวัสดี อโณทัย

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรมของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา จำแนกตามพรรษา การศึกษา และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดสงขลา จำนวน 88 รูป โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ/ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 7 ด้าน ด้านบุคคลโปโรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญตา ความรู้จักกาลเวลา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริสัญญตา ความรู้จักชุมชนและสังคม 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา ของสังฆา

การ ประกอบด้วย พรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 3) แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ควรส่งเสริมดังนี้ ด้านธัมมัญญตา ควรหาหลักนโยบายเพื่อทำความเข้าใจกับคณะสงฆ์ทุกฝ่าย ด้านอรรถัญญตา ควรจัดมีประชุมคณะสงฆ์ การสัมมนาหรืออบรมเพื่อสร้างแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ในการ บริหารงานคณะสงฆ์ให้ดีขึ้น ด้านอรรถัญญตาพระสังฆาธิการ ควรวางตนให้เป็นที่ยอมรับ ของ พระภิกษุสามเณร ด้านมัตตัญญตา พระสังฆาธิการควรตระหนัก และปฏิบัติตามพระวินัย ด้าน กาลัญญตา พระสังฆาธิการควรให้ความสำคัญกับเรื่องของการทำงาน ต้องคำนึงถึงประโยชน์ ของคณะสงฆ์ด้านปริสญญตา พระสังฆาธิการควรมีการออกเผยแผ่ธรรมะ พบปะประชาชน จัดการปฏิบัติธรรม หรือสร้างกิจกรรมให้มีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดความสามัคคี และ ด้านบุคคลปริสญญตา ควรมีการแต่งตั้งบุคลากรในตำแหน่งพระสังฆาธิการและเลขานุการให้ เหมาะสมกับภาระงานของคณะสงฆ์ และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตาม หลักสัปปริสธรรมของพระราชมุนี (ชิตฺติ กุญฺญา) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย การวางแผน การบริหารจัดการ การอำนวยการ และการกำกับดูแล

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, พระสังฆาธิการ, ภาวะผู้นำ, หลักสัปปริสธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows 1) To study on leadership according to Sappurisdhamma of Phrarachawarawatee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader. 2) To compare the leadership according to Sappurisdhamma of Phrarachawarawatee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader in terms of periods of monkhood, educations and position experiences. 3) To study on the guideline to promote leadership according to Sappurisdhamma of Phrarachawarawatee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader. This is the quantitative research. And 4) to create new knowledge and leadership system of 7 Suppurisa Dhamma with Sappurisdhamma of Phrarachawarawatee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader. The study was a quantitative research. The population were composed of ecclesiastics for 88 persons, sample size by krejcie and Morgan's table measurement, the samples were about 88 persons, simple random sampling was used. The data analysis by the following statistics; percentage, arithmetic mean, standard deviation, T-test,

F-test and to test the differentiation in each pair by LSD method (Least significant difference).

The findings were as follows:

The leadership according to Sappurisdhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader by overview was at more level when considered in each aspect found that the aspect of Puggalaparoparanyata (to know people) was the highest mean and followed up the aspect of Kalanyuta (to know time) and the aspect of Parisanyuta (to know community and society) was the lowest mean. The comparative on opinion of leadership according to Sappurisdhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader in terms of periods of Monkhood, educations and as statistically significance at -0.5 . The suggestions on guideline to promote leadership according to Sappurisdhammawer as follows. The aspect of Dhammanyata; there should have policy for giving understanding to all Sanghas. The aspect of Atthanyuta; there should have meeting of Sanghas, seminar or training for new creative concepts in Sangha affairs. The aspect of Mattanyuta; the ecclesiastics should emphasize and follow the disciplines. The aspect of Kalanyuta; the ecclesiastic should make important on work and regarding on Sangha's interests. The aspect of Parisanyuta; the ecclesiastic should be dissemination of Dhamma and meeting people throughout arrangement of Dhamma practices or have activities for participation of people and harmony. The aspect of Puggaloparanyuta; there should have assigned personnel in position as suitable and secretary should be on suitability with mission of Sangha. The leadership according to Sappurisdhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader by overview was at more level when considered in each aspect found that the aspect of Puggalaparoparanyata (to know people) was the highest mean and followed up the aspect of Kalanyuta (to know time) and the aspect of Parisanyuta (to know community and society) was the lowest mean. The last one, to create new knowledge and leadership system system of Suppurisa Dhamma with Sappurisdhamma of Phrarachawarawetee (Chit Tikkhapanyo), the Songkhla ecclesiastical provincial leader that including with planning, management, direction and supervision.

Keywords: Opinion, Buddhist Ecclesiastical Monk's, Leader State According, Suppurisadhamma

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชนซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมการเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ (พระคิลป์ บุญทอง, 2561)

ในการบริหารองค์กรคณะสงฆ์นั้นผู้นำองค์กรคณะสงฆ์ถือว่ามีความสำคัญจะต้องมีคุณสมบัติหลายอย่างตามที่คณะของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะคุณสมบัติตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาจึงจะทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นและเป็นผู้ตามที่ทำให้ความร่วมมือเพื่อที่จะได้นำสังคมไปสู่เป้าหมายร่วมกันพระสังฆาธิการที่ดี คือ ผู้นำของคณะสงฆ์หน้าที่ในการปกครองและบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรและมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ซึ่งประกอบด้วย ด้านธัมมัญญตา รู้หลักการ อุตถัญญตา รู้จุดหมาย อุตตัญญตา รู้ตน มัตตัญญตา รู้ประมาณ กาลัญญตา รู้กาล ปริสสญญตา รู้ชุมชน และปุคคลัญญตา รู้บุคคล ประสิทธิภาพในการบริหารจึงเป็นผลมาจากความสามารถของผู้บริหารในการนำนโยบายมาสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นกลไกสำคัญยิ่ง ในการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีและมีคุณภาพ การตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสถาบันศาสนาให้เป็นระบบ มีคุณธรรม และมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานและมีการขยายผลการเสริมสร้างพัฒนาวิสัยต่อไป (กองแผนงาน กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, 2540)

เห็นได้ว่า ภาวะผู้นำตามหลักธรรมของผู้นำ ที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานได้ชัดเจนและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และสังคมไทยโดยรวมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานทั้งของส่วนคณะสงฆ์และของสังคมส่วนรวมในอนาคตได้เป็นอย่างดี โดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีหากผู้นำขาดซึ่ง คุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้น ต่อไป (ธัชชนันท์ อิศรเดช, 2561) ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ทำให้ได้รับ การยอมรับ ความเชื่อถือ

ตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่ว ๆ ไป ดังนั้น การขาดคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อ หลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์การ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชาวเรที (ชิต ดิถีขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชาวเรที (ชิต ดิถีขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา จำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง พระสังฆาธิการ
3. เพื่อศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชาวเรที (ชิต ดิถีขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
4. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของ พระราชาวเรที (ชิต ดิถีขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผสมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับ ประชากรจำนวนทั้งหมด 122 รูป โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 88 รูป จากแบบสอบถามที่ รวบรวมได้ มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์เพื่อให้ ีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูล ที่ได้รวบรวมมา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันจึงทำ การเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญในภาวะผู้นำตามหลักสัปปริส ธรรม 7 ของพระราชาวเรที (ชิต ดิถีขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยการสรุปตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษามากกว่า 20 พรรษา จำนวน 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.60 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมในระดับนักธรรมชั้นเอกจำนวน

80 รูป คิดเป็นร้อยละ 91.00 เป็นผู้มีการศึกษาทางธรรมชั้นประโยค 1 – 2 จำนวน 73 รูป คิดเป็นร้อยละ 83.00 เป็นผู้มีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีประสบการณ์การในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการเป็นเวลา 5 – 10 ปี จำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของ พระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของ พระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคคลปโรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญตา ความรู้จัก กาลเวลาส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริสญญตา ความรู้จักชุมชนและสังคม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามพรรษา วุฒิ การศึกษาแผนกธรรมวุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรง ตำแหน่งพระสังฆาธิการ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา จำแนกตามพรรษา วุฒิกการศึกษา แผนกธรรมวุฒิกการศึกษาแผนกบาลี วุฒิกการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรง ตำแหน่งพระสังฆาธิการ ตามสมมติฐานประกอบด้วย โดยรวมไม่ต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน การวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

4.1 ด้านธัมมัญญตา ในเรื่องของหลักด้านปริยัติธรรมพระสังฆาธิการยังรู้ไม่ถ่องแท้ ใช้ระบบยึดการบริหารแบบเดิม ๆ เป็นขั้นตอนทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ขาดการเอื้อเพื่อให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกับการบริหาร

4.2 ด้านอัตถัญญตา การขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ยังมีน้อยกับการส่งเสริมการทำงานยังไม่เป็นแนวทางเท่าที่ควร ขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน จึงทำให้บรรยากาศของ ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรมีน้อยลง รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักของวินัย

4.3 ด้านอัตตัญญตา การบริหารยังขาดประสิทธิภาพทำให้พระสงฆ์ขาดแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ ความเอาใจใส่กับการพัฒนาที่ขาดความต่อเนื่องเพราะขาด ความเสียสละในประโยชน์ของสงฆ์จึงไม่มีการกระจายงานให้พระสงฆ์ได้แสดงความสามารถ

4.4 ด้านมัตตัญญูตา การจัดการงบประมาณขาดการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการที่ดีจึงทำให้ถูกมองเป็นเรื่องของการวางตัวไม่เหมาะสม ด้านความเป็นผู้นำขาดการยึดหลักการบริหารจัดการนโยบายเพื่อให้เป็นตามเป้าหมายที่วางไว้

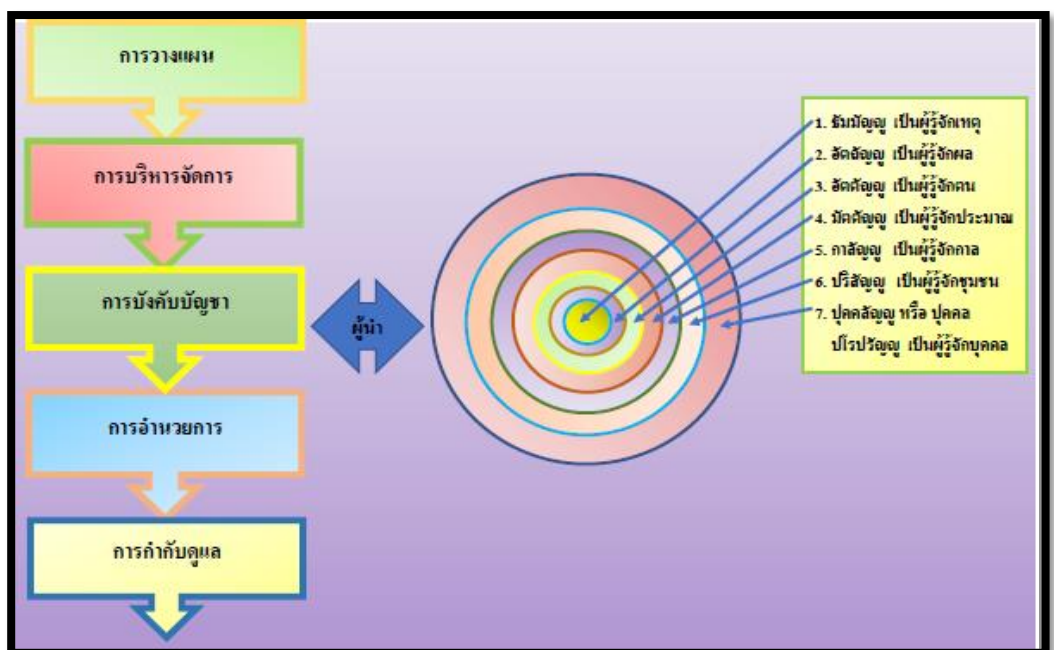
4.5 ด้านกาลัญญูตา รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม ไม่จัดความสำคัญของปัญหาว่าเรื่องใดควรทำก่อนทำหลัง จึงทำให้โครงการที่กำหนดไว้ไม่เป็นตามแผนงาน การวางแผนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ยึดรูปแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดเนื้อหาที่ไม่ทันสมัย องค์กรไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.6 ด้านปริสัญญูตา ขาดการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทำให้การบริหารคณะสงฆ์ขาดผู้สนับสนุนจากองค์กรภายนอกและในองค์กรเอง เพราะยึดประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

4.7 ด้านปุคคลปโรปรัญญูตา การมอบหมายงาน ยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลในองค์กรได้พัฒนาความรู้ความสามารถ รู้จักใช้บุคคลที่เหมาะสมกับงานเพื่อเปิดโอกาสให้ได้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม

5. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรมของพระราชวรเวที (ชิต ติกขปัญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

รูปแบบองค์ความรู้ใหม่

การวางแผน เป็นการคิดและกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคต ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมากของผู้จัดการ ผู้จัดการมีวิสัยทัศน์ทางการจัดการจะต้องคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่มีการแข่งขันในภาวะที่มีการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง ผู้จัดการที่มีความสามารถจะต้องกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคตไว้อย่างถูกต้อง การวางแผนมีความสำคัญต่อการจัดการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การวางแผนทำให้รู้แนวปฏิบัติงานในอนาคต ช่วยให้องค์กรลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้องค์กรยังสามารถตรวจสอบความสำเร็จของเป้าหมายได้ การวางแผนยังช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร และเกิดการประสานงานที่ดีขององค์กร (สัมมา ธรณิตย์, 2556)

การบริหารจัดการ คือ การตัดสินใจว่าจะจัดหน่วยงานขององค์กรอย่างไร การกำหนดแผนหรือหน่วยงานย่อย ๆ ในองค์กรว่าจะมีแผนอะไรบ้าง จำนวนกี่แผนก เพื่อให้เห็นโครงสร้างขององค์กร การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน การจัดองค์กรที่ดีจะต้องเป็นองค์กรที่ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ซ้ำซ้อน หรือทำให้เกิดการเกี่ยงงานกันทำ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การบังคับบัญชา การจัดคนในด้านบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยทำหน้าที่สรรหาคัดเลือก บรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดขึ้นในองค์กร การธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่เก่ง ดี มีความสามารถ การจัดคนลงตำแหน่งที่เหมาะสมกับงาน ในการจัดการเรื่องบุคคลนี้จะต้องทำให้สอดคล้องกับการจัดตั้งองค์กรจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

การอำนวยการ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การสั่งการ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาเหล่านี้สามารถควบคุมการทำงานขององค์กรได้ การอำนวยการขององค์กรที่เป็นของรัฐจะมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนองค์กรของเอกชนแม้ไม่มีกฎหมายรับรองแต่จะมีการกำหนดอำนาจหน้าที่เอาไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนเช่นกัน

การกำกับดูแล คือการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานย่อยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ป้องกันปัญหาความซ้ำซ้อนหรือการเกี่ยงงานกันทำ ผู้ประสานงานที่ดีจะต้องทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

อภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษามากกว่า 20 พรรษา จำนวน 41 รูปคิดเป็นร้อยละ 46.60 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมในระดับนักธรรมชั้นเอกจำนวน

80 รูป คิดเป็นร้อยละ 91.00 เป็นผู้มีการศึกษาทางธรรมชั้นประโยค 1 – 2 จำนวน 73 รูป คิดเป็นร้อยละ 83.00 เป็นผู้มีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีประสบการณ์การในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการเป็นเวลา 5 – 10 ปีจำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชมารเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชมารเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคคลปโรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญตาความรู้จักกาลเวลาส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริสัญญตา ความรู้จักชุมชนและสังคม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชมารเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรมวุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชมารเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาจำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ตามสมมติฐานประกอบด้วย โดยรวมไม่ต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชมารเวที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

- 4.1 ด้านธัมมัญญตา เป็นผู้รู้จักเหตุ
- 4.2 ด้านอรรถัญญตา เป็นผู้รู้จักผล
- 4.3 ด้านอรรถัญญตา เป็นผู้รู้จักตน
- 4.4 ด้านมัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ
- 4.5 ด้านกาลัญญตา เป็นรู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม
- 4.6 ด้านปริสัญญตา เป็นผู้รู้จักชุมชน
- 4.7 ด้านบุคคลปโรปรัญญตา เป็นผู้รู้จักใช้บุคคลที่เหมาะสมกับงาน

หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นธรรมะของคนดี ผู้ใดมีธรรมเหล่านี้แล้ว ผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นคนดี หรืออีกนัยหนึ่งเราสามารถตรวจสอบว่า คนคนนั้นเป็นคนดีหรือไม่ด้วยการดูคุณสมบัติเหล่านี้เป็นเกณฑ์ คนดีที่พระพุทธศาสนายกย่อง มิได้เป็นคนงมงาย แต่เป็นคนฉลาดมีเหตุผล รู้จักใช้ความคิดวางตัวได้ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่เหมาะสม

5. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรมของพระราชวรเวที (ชิต ติกขุขณฺโณ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

การวางแผน ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกในการกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางสำหรับดำเนินงานให้บรรลุผล โดยกำหนดว่า จะต้องทำอะไร ให้ใคร ทำเมื่อใด ที่ไหน ทำอย่างไร โดยใคร ทบחנוอย่างไร เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามความรับผิดชอบที่ได้รับ แล้วจึงมีการบริหารจัดการทั้งในด้านองค์และทรัพยากรมนุษย์ เป็นการแบ่งโครงสร้างขององค์กรให้มีบทบาทหน้าที่ในส่วนที่ต้องรับผิดชอบ โดยการจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน การจัดองค์กรที่ดีจะต้องเป็นองค์กรที่ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ซ้ำซ้อน การบังคับบัญชาถือได้ว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในการจัดคนในด้านบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยทำหน้าที่สรรหา คัดเลือก บรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ ในขั้นของการอำนวยการ เป็นการสั่งการ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชานั้นสามารถควบคุมการทำงานขององค์กรได้ การอำนวยการขององค์กรที่เป็นของรัฐจะมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนองค์กรของเอกชนแม้ไม่มีกฎหมายรับรองแต่จะมีการกำหนดอำนาจหน้าที่เอาไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนเช่นกัน และขั้นตอนสุดท้ายการกำกับดูแล เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายจัดการ คณะกรรมการ เจ้าของและผู้มีส่วนได้เสียอื่น การกำกับ ดูแลกิจการยังช่วยให้เกิดโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลไกในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการ และการกำหนดวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น ผู้ประสานงานที่ดีจะต้องทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุป

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษามากกว่า 20 พรรษา จำนวน 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.60 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมในระดับนักธรรมชั้นเอกจำนวน 80 รูป คิดเป็นร้อยละ 91.00 เป็นผู้มีการศึกษาทางธรรมชั้นประโยค 1 – 2 จำนวน 73 รูป คิดเป็นร้อยละ 83.00 เป็นผู้มีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีประสบการณ์การในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการเป็นเวลา 5 – 10 ปีจำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขุขณฺโณ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของพระราชวรเวที (ชิต ติกขุขณฺโณ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคคลปโรปริยัญญา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญาความรู้จักกาลเวลาส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริสัญญุตตา ความรู้จักชุมชนและสังคม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชาวเรที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรมวุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชาวเรที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาจำแนกตามพรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรมวุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาทางโลก และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ตามสมมติฐานประกอบด้วย โดยรวมไม่ต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. จากการศึกษาการใช้หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นปทัสถานในการศึกษาภาวะผู้นำของพระราชาวเรที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของพระราชาวเรที (ชิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอธิบายได้ ดังนี้

4.1 ด้านธัมมัญญา ในเรื่องของหลักด้านปริยัติธรรมพระสังฆาธิการยังรู้ไม่ถ่องแท้ ใช้ระบบยึดการบริหารแบบเดิม ๆ เป็นขั้นตอนทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ขาดการเอื้อเพื่อให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกับการบริหาร

4.2 ด้านอรรถัญญา การขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ยังมีน้อยกับการส่งเสริมการทำงานยังไม่เป็นแนวทางเท่าที่ควร ขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน จึงทำให้บรรยากาศของความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรมีน้อยลง รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักของวินัย

4.3 ด้านอรรถัญญา การบริหารยังขาดประสิทธิภาพทำให้พระสงฆ์ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ ความเอาใจใส่กับการพัฒนาที่ขาดความต่อเนื่องเพราะขาดความเสียสละในประโยชน์ของสงฆ์จึงไม่มีการกระจายงานให้พระสงฆ์ได้แสดงความสามารถ

4.4 ด้านมัตตัญญา การจัดการงบประมาณขาดการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการที่ดีจึงทำให้ถูกมองเป็นเรื่องของการวางตัวไม่เหมาะสม ด้านความเป็นผู้นำขาดการยึดหลักการบริหารจัดการนโยบายเพื่อให้เป็นตามเป้าหมายที่วางไว้

4.5 ด้านกาลัญญา รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม ไม่จัดความสำคัญของปัญหาว่าเรื่องใดควรทำก่อนทำหลัง จึงทำให้โครงการที่กำหนดไว้ไม่เป็นตามแผนงาน การวางแผนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ยึดรูปแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดเนื้อหาที่ไม่ทันสมัย องค์กรไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.6 ด้านปรีชาญาณ ขาดการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทำให้การบริหารคณะสงฆ์ขาดผู้สนับสนุนจากองค์กรภายนอกและในองค์กรเอง เพราะยึดประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

4.7 ด้านบุคลิกภาพปรีชาญาณ การมอบหมายงาน ยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลในองค์กรได้พัฒนาความรู้ความสามารถ รู้จักใช้บุคคลที่เหมาะสมกับงานเพื่อเปิดโอกาสให้ได้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม

5. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบ ภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรมของพระราชาเวที (จิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา

การวางแผน เป็นการคิดและกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคต ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมากของผู้จัดการ ผู้จัดการมีวิสัยทัศน์ทางการจัดการจะต้องคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่มีการแข่งขัน ในภาวะที่มีการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง ผู้จัดการที่มีความสามารถจะต้องกำหนดสิ่งที่ทำในอนาคตไว้อย่างถูกต้อง การวางแผนมีความสำคัญต่อการจัดการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การวางแผนทำให้รู้แนวปฏิบัติงานในอนาคต

การบริหารจัดการ คือ การตัดสินใจว่าจะจัดการหน่วยงานขององค์กรอย่างไร การกำหนดแผนหรือหน่วยงานย่อย ๆ ในองค์กรว่าจะมีแผนอะไรบ้าง จำนวนกี่แผน เพื่อให้เห็นโครงสร้างขององค์กร การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน

การบังคับบัญชา การจัดคนในด้านบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยทำหน้าที่สรรหาคัดเลือก บรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดขึ้นในองค์กร

การอำนวยการ การสั่งการ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชานี้สามารถควบคุมการทำงานขององค์กรได้ การอำนวยการขององค์กรที่เป็นของรัฐจะมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนองค์กรของเอกชนแม้ไม่มีกฎหมายรับรองแต่จะมีการกำหนดอำนาจหน้าที่เอาไว้เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนเช่นกัน

การกำกับดูแล การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ป้องกันปัญหาความเข้าใจผิด ผู้ประสานงานที่ดีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง คิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของพระราชาเวที (จิต ติกขปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

พระสังฆาธิการควรสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ทางธรรมอย่างเป็นรูปธรรมควรมีการศึกษาทางสามัญควบคู่กันไปผู้มีตำแหน่งสูง ควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอควรมีการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ควรจัดให้มีการสัมมนาภายในองค์การคณะสงฆ์ เพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ให้กับพระภิกษุที่อยู่ในเขตปกครองซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาความเป็นภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ควรมีการทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นภาวะผู้นำของคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลาเป็นต้นที่ครอบคลุมทั้งในการบริหารตนและกิจการอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กองแผนงานกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธัชชนันท์ อิศรเดช. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 5(1), 5(1), 105-121.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีระศิลป์ บุญทอง. (2561). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 5(1), 5(1), 30-44.
- สัมมา ธรนิติย์. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

การบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทย ยุคไทยแลนด์ 4.0

AN INTEGRATION OF GHARÀVÀSA-DHAMMA (VIRTUES FOR A GOOD HOUSEHOLD LIFE) WITH THAI FAMILY PRACTICE IN THAILAND 4.0

พระมหาศวิกรณ์ เปมสโร (ตั้งคำ)

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว)

พระสาโรจน์ ธมมสโร (แช่อู๋)

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) หลักฆราวาสธรรม 2) การปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 3) หลักฆราวาสธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มประชาชน จำนวน 15 คน คัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการและสร้างองค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาพบว่า

1) หลักฆราวาสธรรม ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ 2) การปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านมั่นคงภายในครอบครัว และด้านสังคมและประเทศชาติ 3) หลักฆราวาสธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ หลักฆราวาสธรรมด้านสัจจะ หลักฆราวาสธรรมด้านทมะ หลักฆราวาสธรรมด้านขันติ และหลักฆราวาสธรรมด้านจาคะ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ การนำหลักฆราวาสธรรมปลูกฝังกับการปฏิบัติในครอบครัว การใช้ตัวกลั่นกรองผ่านทางกาย จิต ปัญญา และสังคมเป็นตัวเชื่อม การสร้างกรอบในการยึดถือธรรมโดยใช้ศีลธรรม (เน้นปฏิบัติ) คุณธรรม (เน้นจิตใจ) และจริยธรรม (เน้นความรู้) ฝึกปฏิบัติจนนำไปสู่การพัฒนาด้านรู้เท่าทัน (รู้จักตนเอง ปฏิบัติถูกต้อง (ทักษะชีวิต) ตั้งมั่นอยู่ในความดี (ละอายบาปทั้งปวง) และมีสุขภาวะที่ดี (สุขแท้) เพื่อเกิดการพัฒนางานทั้งทาง

ร่างกายและจิตใจ แก่นแท้ของหลักปฏิบัติตนโดยใช้หลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนสู่ความดีงาม และพัฒนาตนสู่ความเจริญแก่ครอบครัว

คำสำคัญ: บูรณาการ, ฆราวาสธรรม 4 การปฏิบัติตน, ครอบครัว, ไทยแลนด์ 4.0

ABSTRACT

The qualitative study entitled “An Integration of Gharāvāsa-dhamma (virtues for a good household life) with Thai Family in Thailand 4.0” aimed to (1) study the principle of Gharāvāsa-dhamma, too (2) to explore characteristics of Thai family in Thailand 4.0, and to (3) integrate the Gharāvāsa-dhamma principle with Thai family in Thailand 4.0

Findings were as follows:

1) Relationship among family members: An application of the principle of Gharāvāsa-dhamma with Thai family members’ relationships is based on the basis of responsibility, rationality, and generosity and these affect family members in terms of making them responsible for family care. 2) Family security: The application of the principle of Gharāvāsa-dhamma is the basic principle of sufficiency, rationality and good immunity and these affect family members in making family members responsible for their own professional career with diligence. 3) Society and Nation: The application of the principle of Gharāvāsa-dhamma is the fundamental principle of behavioral model, persistence, clemency, sacrifice consisting and these affect family members in terms of making the family members feel compassionate by providing the family members with good support.

Keyword: Integrity, Gharāvāsa-Dhamma (Virtues For A Good Household Life), Family, Thailand 4.0

บทนำ

ปัญหาทางสังคมในโลกปัจจุบันนี้เกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชน ปัญหาทางการศึกษา และอื่น ๆ ก็ล้วนแล้วเป็นปัญหาที่ควรจะได้รับ การแก้ไขและป้องกันจากทุกหน่วยของสังคมนั้น ๆ ซึ่งในความเป็นจริงนั้นหน่วยที่เล็กที่สุดนั้นสังคมนั้นก็คือ “ครอบครัว” ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญที่สุดในสังคม เพราะรากฐานของความรู้ความเข้าใจ รวมถึงทัศนคติทางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็ล้วนแล้วเกิดขึ้นจาก “ครอบครัว” ด้วยกันทั้งสิ้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ นั้น

ต้องให้ความสำคัญที่ครอบครัวเป็นลำดับแรก (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2535) เรื่องครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์ คนที่มีปัญหาชีวิตน้อย ๆ มีความสุขมากส่วนใหญ่มากจากครอบครัวที่ดีมีความสุขและอบอุ่นเป็นปัจจัยหลัก เมื่อครอบครัวดีแล้วปัญหาอย่างอื่นซึ่งเป็นปัญหาภายนอกก็ไม่ใช่เรื่องที่น่าหนักใจ

ครอบครัว คือ ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนทางสายโลหิต และการแต่งงาน วัฒนธรรมการจัดระบบครอบครัวและเครือญาติของสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการกำหนดวิถีชีวิตของชุมชน จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความซับซ้อนและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันโครงสร้างและรูปแบบของครอบครัวซึ่งเคยเป็นครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขนาดของครอบครัวเริ่มเล็กลง ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมสถาบันครอบครัวซึ่งเคยเป็นทุนทางสังคม มีระบบเครือญาติที่มีความผูกพันอย่างใกล้ชิด มีความเกื้อกูล เอื้ออาทร และการอบรม ชดเชยบุตรหลาน การปลูกฝังวัฒนธรรมและค่านิยม ประเพณี กลับอ่อนแอลง ซึ่งมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกครอบครัวทั้งทางลบและทางบวก ครอบครัวยังเป็นเสมือนแหล่งบ่มเพาะทักษะทางการเมือง การอยู่ร่วมกันอย่างมีกติกา มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ เศรษฐกิจซึ่งกันและกัน การตัดสินใจร่วมกัน รู้จักรับฟังและสื่อสารเจรจาประนีประนอมกันด้วยความรัก ความเข้าใจ และเหตุผล รู้จักการให้อภัยกัน มีการแบ่งอำนาจหน้าที่และแบ่งงานกัน ครอบครัวอย่างชัดเจน จะเห็นว่าในสมัยก่อนแม้ภรรยาจะมีฐานะเป็นรองสามี แต่ก็มีแบ่งหน้าที่กัน ซึ่งฝ่ายสามีมีอำนาจการตัดสินใจภายนอกบ้านการเป็นผู้นำ ในขณะที่เดียวกันภาระการดูแลบ้านเรือนและผู้คนในบ้านเป็นหน้าที่ของฝ่ายภรรยา (สำราญ บุญปราบ, 2554)

การวางแผนคิดหลักการปฏิบัติเพื่อให้ครอบครัวมีความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและอาชีพการเป็นพ่อแม่ที่ดีเพื่อเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดี มีคุณภาพและมีความสุข มีผลเพื่อให้เกิดความสุขความเหมาะสมทางสังคม เศรษฐกิจ แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ความสำคัญของการวางแผนครอบครัว การวางแผนครอบครัว เป็นเครื่องมือสำคัญในการนำพาครอบครัวให้มีความสุขและเป็นแหล่งสร้างคนที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ เปิดโอกาสให้สามี-ภรรยาได้พัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกัน โดยการจัดสรรเวลาที่เหมาะสมในการทำงานและการแสวงหาความรู้ได้ทั้งสองฝ่าย การลดทอนความขัดแย้งของครอบครัวโดยหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง การลดทอนความระแวงอิจฉาเข้าหากันการเสียสละ โดยเห็นคำว่า “ครอบครัว” คือ สิ่งที่สำคัญที่สุดกับการให้คุณค่า ในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีกระแสของวัตถุนิยมเป็นหลัก ทำให้คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ส่งผลกระทบไปสู่ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542) ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นยุคของเทคโนโลยี ยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่มีนโยบายว่าด้วยเรื่อง “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีการให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับ

โอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ 21 จึงเห็นได้ว่าครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญในขั้นพื้นฐานของการปลูกฝังคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม ให้ระลึกถึงความดีอยู่เสมอเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจไม่ให้ลุ่มหลงไปกับสภาวะที่ล่อแหลมที่ผิดต่อศีลธรรม เพื่อไม่เกิดเป็นปัญหาของสังคมต่อไป

ในพระพุทธศาสนานั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมะสำหรับผู้ครองเรือนไว้อย่างชัดเจน ธรรมข้อนั้นเรียกว่า “ฆราวาสธรรม 4” ซึ่งหมายถึงธรรมะย่อยๆ 4 ข้อ คือ 1) สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้ เป็นหลักความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อคนที่เรารัก 2) ทมะ แปลว่า การข่ม ใจ การปรับตัว ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ 3) ขันติ แปลว่า ความอดทน อดกลั้น ต้องการให้ชีวิตสมหวัง สำเร็จตั้งใจหมาย และ 4) จาคะ แปลว่า ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน หรือการให้นั่นเอง ซึ่งโดยปกติของชีวิตคุณนั้น เราต้องช่วยเหลือเกื้อกูลคนรักของเราตลอดเวลา เรียกว่าต้องแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (สุวิมล บุญณะ, 2555) ซึ่ง “ฆราวาสธรรม 4” นี้เองเป็นธรรมะที่ใช้ได้ทุกกาลและทุกสมัยอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว และเห็นถึงตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัวที่เป็นสถาบันแรกในการหล่อหลอมจิตใจให้รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาหลักฆราวาสธรรมและการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยในยุคปัจจุบันหรือเรียกอีกอย่างว่าการบูรณาการหลักธรรมและครอบครัว เพื่อให้เกิดความดำรงอยู่และมีชีวิตอยู่ในสังคมไทยอย่างปกติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักฆราวาสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0
3. เพื่อบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0
4. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักฆราวาสธรรมในพระไตรปิฎก โดยข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา

หนังสือ บทความ เอกสาร เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet)

2.การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยเลือกแบบเจาะจง (Porposive selection) ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านมั่นคงภายในครอบครัว และด้านสังคมและประเทศชาติ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มประชาชน จำนวน 15 คน

3. การสังเคราะห์หลักขรวาาธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ หลักขรวาาธรรมด้านสัจจะ หลักขรวาาธรรมด้านทมะ หลักขรวาาธรรมด้านขันติ และหลักขรวาาธรรมด้านจาคะ

4. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักขรวาาธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

ผลการศึกษา

1. หลักขรวาาธรรม

หลักขรวาาธรรม หรือธรรมของผู้ครองเรือนนั้น เมื่อครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้ประพฤติธรรมปฏิบัติตามทั้ง 4 ข้อแล้ว ย่อมประสบความสำเร็จและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างแน่นอน เรียกว่า สามารถบูรณาการหลักขรวาาธรรมกับครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างแน่นอนนั่นเอง มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สัจจะ

สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้ เป็นหลักความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อคนที่เรารัก ซึ่งธรรมชาติของคนเรานั้นก็ย่อมต้องการความจริงใจ หากไม่มีความจริงใจให้กัน อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องรู้ ตัวแน่ ๆ บางคน ขนาดไม่ค่อยสนิทกันยังรู้เลยว่าคนอื่นไม่จริงใจกับตนเอง ดังนั้นการคบหาสมาคมระหว่างบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด จำต้องมีหลักธรรมสัจจะซ่อนน้อมอยู่ด้วยเสมอ แต่การมีความจริงใจอย่างเดียวยังไม่แสดงออกก็ยังไม่พอ เพราะการแสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์และความจริงใจต่อบุคคลที่เรารู้จักจะทำให้เป็นรากฐานสำคัญที่สืบสานความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งหากมีความจริงใจและซื่อสัตย์ ความสัมพันธ์ต่อกันก็จะสามารถสานต่อสัมพันธ์กันในระยะยาวได้ต่อไป ส่วนสำหรับคนที่มีความรักนั้น การมีความซื่อสัตย์และความจริงใจให้คนรักนั้น จะต้องดูแลและพิถีพิถันมากกว่าคนทั่วไป เพราะการมีชีวิตคู่ที่ย่อมต้องการทำให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อใจระหว่างคู่รัก หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดสัจจะต่อคนรัก ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความริ้วฉานได้ง่าย ทำให้ทั้งสองฝ่าย หวาดระแวงแคลงใจกัน และไม่ยากนักที่จะแตกหักเลิกรากันไป ยากที่จะประสานให้คืนดีได้ดังเดิม ด้วยเหตุนี้เอง หลายคนจึงได้ให้นิยามความรักว่า คือ การมีความจริงใจให้แก่กัน ซึ่งตามหลักความเป็นจริงแล้วความจริงใจและความซื่อสัตย์ก็

ควรเป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานที่บุคคลที่รักกันพึงมีให้แก่กันเป็นอันดับแรก เพราะคนรักกันถ้ายังไม่จริงใจต่อกัน ก็เหมือนกับไม่ได้รักกันจริง หรือเป็นรักหลง หรือรักจอมปลอมนั่นเอง

ฉะนั้น แล้วหากเรามีความจริงใจต่อผู้อื่นก็จะได้รับความจริงใจกลับมานั่นเอง อาณิสสของการมีสัจจะ ได้แก่ เป็นคนมีความรับผิดชอบ เป็นคนหนักแน่นมั่นคง ชีวิตและหน้าที่การงานมีความเจริญก้าวหน้า มีคนเคารพยกย่อง มีคนเชื่อถือและเกรงใจ มีคนรักใคร่ นิยม พบเจอกับรักแท้มีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น โทษของการขาดสัจจะ ได้แก่ ได้รับความรับผิดชอบ เป็นคนเหลวไหล ไร้ความสามารถใน การทำงาน ชีวิตพบแต่ความตกต่ำ ไร้คนรักจริง มีแต่คนดูถูก ไร้คนเชื่อถือ ไร้ความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ การงาน มียศเสื่อมยศ มีลาภเสื่อมลาภ เป็นต้น

1.2 ทมะ

ทมะ แปลว่า การข่ม ใจ การปรับตัว ผูกพัน ข่มจิต และรักษาใจ มีความหมายไปในทางการ รู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ของตนเอง ซึ่งหลักธรรมข้อนี้มีมาตั้งแต่ก่อนที่จะค้นพบอิศวกันแล้ว ซึ่งทมะนี้ หากคนไหนมีสูงก็จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี หากใครมีต่ำก็จะมีปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง เรียกว่าง่าย ๆ ว่าอิศวต่ำนั่นเอง ซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคม หรืออยู่กับคนที่เรารักนั้น เราต้องปรับตัว เข้าหาเขาและเขาต้องปรับตัวเข้าหาเรา ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแข็งขึ้น ไม่ยอมเข้าใจและปรับตัวเข้าหากัน ก็จะทำให้ชีวิตรักหรือชีวิตคู่ไม่สมหวังที่ตั้งใจ ยิ่งคนเรานั้นแต่ละคนต่างมาจากพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังคำว่า “ร้อยพ่อพันแม่” ดังนั้น จึงไม่มีใครที่สามารถเป็นได้ทุกอย่างตามที่ใจของเราคิด และตัวเราเองก็ เช่นเดียวกันที่ไม่สามารถเป็นไปได้อย่างตามใจคนอื่นต้องการ ด้วยความแตกต่างกันเช่นนี้ เราจึงต้องยอมรับข้อบกพร่องและความแตกต่างของกันและกันให้ได้ คู่รักหลายคนคู่เล็กกันด้วยเหตุผลความแตกต่าง ๆ จนสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้อีกฝ่ายเป็นอย่างมาก เพราะเหตุผลของความแตกต่างไม่น่าจะนำมาเป็นเหตุผล แห่งการเลิกรักกันเลย เพราะไม่มีใครในโลกนี้ไม่มีใครหรอกที่จะไม่แตกต่างกัน “ทมะ” จึงเป็นการฝึกข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน พุดง่าย ๆ ว่า รู้จักทนกันให้ได้ รู้จักยอมรับในความต่างของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน รู้จักแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัย และอภัยภัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นเอาแต่ใจตนเอง หรือถือรั้นเอาอารมณ์ของตนเป็นใหญ่ โดยที่ไม่สนใจอีกฝ่ายเลย

การมีทมะก็เพื่อที่จะทำให้เรายอมรับในข้อบกพร่องของคนรักของเราหรือผู้อื่นได้ รวมทั้งจุดเด่นจุดด้อยของเขาด้วย หลักอันแท้จริงของทมะ คือ การใช้สติและปัญญาในการตัดสินใจ ควบคุมจิตใจ ในการทำความเข้าใจคนที่เรารัก รวมถึงเข้าใจถึงความเป็นไปอันแท้จริงของโลกนี้ด้วย เมื่อทุกคนต่างรู้ว่า ไม่มีใครที่จะสมบูรณ์แบบไปหมดทุกอย่าง ทุกคนต้อง เข้าใจในข้อด้อยและข้อเด่นของผู้อื่น เมื่อเข้าใจผู้อื่นแล้วก็จะจึงจะเป็นผู้ที่สามารถได้รับความเข้าใจจากคนที่เรารัก หรือคนอื่น ๆ ได้เช่นกัน

1.3 ขันติ

ขันติ แปลว่า ความอดทน อดกลั้น ซึ่งหลักธรรมข้อนี้ ไม่ใช่เพียงจำเป็นต่อชีวิตคู่เท่านั้น แต่เป็นหลักที่สำคัญมาก ที่ต้องมีหากต้องการให้ชีวิตสมหวัง สำเร็จดังใจหมาย ความอดทนนั้น เป็นหลักการ ตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว ซึ่งแม้แต่ปัจจุบันนี้ก็ตาม หากใครไม่มี ดูเหมือนว่า ชีวิตนี้จะยากที่จะประสบความสำเร็จได้ และสำหรับชีวิตคู่ นั้น นอกจากจะต้องมีความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความเข้าใจกันแล้ว จะต้อง มีความอดทนอดกลั้นอีกด้วย เพราะการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันนอกจากจะมีข้อขัดแย้งแตกต่างทางด้านอุปนิสัย การอบรม ประสบการณ์ เดิม บางครั้งก็อาจมีอุปสรรคมาให้ร่วมเผชิญ หรือบางครั้งอาจมีการทะเลาะเบาะแว้งบาดหมางกัน ซึ่งไม่ว่าจะโดยคำพูดหรือการกระทำ จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม อีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจ ไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไป เรื่องร้ายที่น่าจะลุกลาม จึงจะระงับ สงบลงได้ แต่ถ้าระงับห้ามใจไม่ได้ ต่างฝ่ายต่างทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ ก็จะไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ในที่สุดก็ต้องเลิกกันไป หลักขันตินั้นจะแตกต่างจากหลักของทมะ ตรงที่ขันติมุ่งอดทนที่ร่างกายเป็นหลัก ส่วนหลักของทมะนั้น มุ่งอดทนที่จิตใจและอดทนที่อารมณ์ คนที่มุ่งมั่นจะฝึกให้ขันติมีมากแก่ตน ต้องอดทนต่อความยาก ลำบากที่เกิดขึ้นกับตัวเองให้ได้ โดยเฉพาะในชีวิตคู่ เราต้องอดทนทั้งต่อตัวเราเอง และอดทนกับคนที่เรารัก เพราะในการใช้ชีวิตร่วมกับคนที่เรารัก อาจต้องพบเจอกับความลำบากตรากตรำ และเรื่องหนักใจต่าง ๆ ในการประกอบกิจการอาชีพ อุปสรรคก็จะถาโถมเข้ามา หากอดทนไม่ไหว ก็จะทำให้พาครอบครัวไปไม่ถึงฝั่งฝัน

ดังนั้นแล้ว สำหรับชีวิตคู่ การร่วมหัวจมท้ายที่จะอดทนเผชิญและฟันฝ่าต่อความยากลำบาก ไปด้วยกันถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความรักของคนทั้งสองด้วย โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสบความตกต่ำคับขัน ทั้งคู่จะต้องมีสติ อดทน อดกลั้น คิดหาอุบาย หรือใช้ปัญญา หาทางแก้ไข ฝ่าฟันไปให้ได้ ความอดทนเพียรพยายามเท่านั้น ที่จะเป็นกำลังใจให้ซึ่งกันและกัน จนสามารถ ผ่านพ้น เหตุการณ์เลวร้ายไปด้วยกันได้ แต่หากขาดความอดทนแล้ว ทั้งคู่ก็จะไม่สามารถประสานใจ ร่วมกันประคับประคองพากันให้รอดพ้นเหตุร้ายต่าง ๆ ได้ หรือแม้แต่จะอดทนอยู่ด้วยกันตลอดรอดฝั่งก็นับว่ายาก บางคู่ บางคน อดทนอะไร นิดหน่อยก็ไม่ได้ ก็จำเป็นต้องเลิกกันไป แต่หลายคู่แม้ทะเลาะกัน นับพัน ๆ หน ก็ยังอยู่ด้วยกันได้จนแก่ จนเฒ่า จนตายจากกันไป กันนับว่าเป็นหลักธรรมเรื่อง ขันติ นี้เอง

1.4 จาคะ

จาคะ แปลว่า ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน หรือคือการให้นั่นเอง จาคะนั้นมีความหมาย รวมถึงรู้จักสละสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ซึ่งโดยปกติของชีวิตคู่ นั้น เราต้องช่วยเหลือเกื้อกูลคนรักของเรา ตลอดเวลา เรียกว่าต้องแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ถ้ามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมุ่งจะเอาจากคนรักอย่างเดียว ก็จะทำให้เกิดการเบียดเบียน เข้าทำนองรู้ว่

อีกฝ่ายหนึ่งตั้งใจจะเอาเปรียบ ทำให้ไม่อาจอยู่ร่วมกันยึดได้ ซึ่งการให้ที่ดีนั้น จะต้องอยู่บนหลักของ ผู้ให้ด้วยความเต็มใจ ผู้รับก็รับด้วยความสุข ผู้ให้ก็มีความสุข ไปด้วย แต่ถ้าเป็นการบังคับเอาจากผู้อื่นโดยที่ผู้ให้ไม่เต็มใจจะให้ ย่อมไม่ทำให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ในหลักของจาคะนี้ ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การให้น้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้ เช่น ในคราวที่คู่ครองประสบความทุกข์ ความเจ็บไข้ หรือมีความลำบากต้องการความช่วยเหลือ ก็สามารถ ช่วยเหลือ เสียสละความสุขความพอใจของตน ตลอดจนสิ่งของที่มีเสียสละ ขวนขวายช่วยเหลือ เอาใจใส่ ดูแล เป็นที่พึ่งอาศัย เป็นกำลังส่งเสริม หรือช่วยให้อีกฝ่ายได้

ซึ่งผู้ที่มีจาคะนั้น ถือว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นและจำเป็นต่อชีวิตคู่มาก อีกประเด็นที่สำคัญมากและคนมักมองข้ามกันก็คือ “การให้อภัย” การให้อภัยมักไม่ถูกรวมกับการให้โดยทั่วไป ทั้ง ๆ ที่มีความสำคัญมาก การให้อภัยนั้น อาจเป็นการ สรุปริยาของความรักที่ดีก็ได้ เพราะเมื่อเราให้อภัยแก่คนที่เรารัก ก็เป็นการแสดงไมตรีจิตเรื่องความจริงใจ ของเราเอง เป็นการแสดงออกถึงการยอมรับความแตกต่าง การเข้าใจในอีกฝ่าย และความอดทนอดกลั้นใน ความผิดที่คู่รักได้ก่อขึ้น ไม่คิดแค้น ไม่คิดเอาคืน มีแต่ความรักให้กันและพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคด้วย กันอีกครั้ง

สรุป ขรราวาสธรรม คือ คุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติ และสร้างหมู่ญาติมิตรให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน หลักการมีขรราวาสธรรม 4 จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและครอบครัว หากเรามีไว้ แม้เราเป็นคนโสด ไม่ใช่ผู้ครองเรือน หลักคุณธรรมนี้ก็จะเหนี่ยวนำให้มีคนรัก มีเมตตา ทำให้สมหวังในความรักและคู่ครองได้ ซึ่งโดยรวมก็คือ เมื่อมีสัจจะย่อมมีเกียรติยศชื่อเสียง มีผู้คนเชื่อมั่น เมื่อมีทมะย่อมได้รับปัญญา ควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อมีขันติย่อมเกิดทรัพย์และความสำเร็จที่ตั้งใจไว้ และเมื่อมีจาคะย่อมเกิดมิตรที่ดี เกิดคนรักใคร่ ทำให้มีสมัคพรพรคพวกที่ดีในสังคม เป็นต้น

2. การปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

2.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

การประยุกต์หลักขรราวาสธรรมกับครอบครัวไทยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวบนหลักการพื้นฐานของความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล และความเอื้ออาทร โดยมี 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ (ความรู้จักตนเอง) และคุณธรรมประจำใจ (สัจจะ อดทนอดกลั้น และความเสียสละ) แนวทางการปฏิบัติสามารถสรุปได้ ดังนี้

การรู้จักตนเอง หรือรู้จักประมาณตนว่าเราอยู่ในภาวะใด ระดับใด แล้วทำตัววางตัวให้เหมาะกับภาวะนั้น หรือประเมินตนเองได้ว่า ควรพัฒนาตนแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างไร การ

นำมาใช้ในการทำงานและดำเนินชีวิต คุณตนเองว่ามีจุดอ่อนจุดแข็งประการใดแล้ว ก็กลับไปแก้ไขจุด ๆ นั้นให้สำเร็จไปได้ดี ในเรื่องครอบครัวหากขาดข้อนี้ก็พังกันมาเยอะแล้ว เพราะสนใจแต่ความรู้สึกของตนเองอย่างเดียว ไม่ดูว่าการกระทำของตนจะมีผลต่อสมาชิกคนอื่น ๆ อย่างไร ทำให้คนในครอบครัวขาดการเอาใจใส่ดูแล ส่งผลต่อความใกล้ชิดทำให้เกิดความห่างเหิน อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว รวมไปถึงการอดทนต่อทัศนคติที่ไม่ตรงกันระหว่างคนในครอบครัว และปัญหาที่เข้ามาในครอบครัวอื่น ๆ ที่ผู้นำต้องทำหน้าที่ในการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้ความอดทนในการรอจังหวะแก้ไข ตลอดจนความรับผิดชอบที่ต้องดูแลครอบครัว เพราะไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ตามครอบครัวยังต้องการความรักความอบอุ่นจากสมาชิกในครอบครัว และการอดทนต่อความชั่วทั้งยังฝึกจิตใจและกายไม่ให้ต่อสิ่งไม่ดี

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ต้องมีการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้เท่าทันในสถานการณ์ในยุคของปัจจุบัน ที่ต้องอดทนกับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่กดดันต่าง ๆ การรู้เท่าทัน รู้จักประมาณตนเอง ตั้งสติในการดำรงชีวิตที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความพอเพียงในครอบครัว สร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเองและครอบครัว รู้จักอดทนอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยู่ทางร่างกายและจิตใจจะให้ชีวิตที่เป็นสุข

2.2 ด้านมั่นคงภายในครอบครัว

การประยุกต์ใช้หลักพราวาสธรรมเป็นหลักการพื้นฐานของความพอเพียง ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยมี 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ (ในด้านฝึกตน) และคุณธรรมประจำใจ (การใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความพอเพียง) แนวทางในการปฏิบัติสามารถสรุปได้ ดังนี้

โดยผู้ครองเรือนที่ต้องหัดฝึกตนให้เข้มแข็ง ข่มอารมณ์ของตนเองได้ สามารถระงับยับยั้งใจตัวเองได้ในทุกกรณี ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไร้เหตุผล ไม่โกรธง่าย เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งทำหรือพูดไม่ถูกใจ เป็นการระงับเหตุทะเลาะกัน ต้องให้อภัยกัน ในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องหาทางหรือหาวิธีปรับปรุงตนเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปในด้านความประพฤติ ด้านการทำความากินเป็นต้น และข้อสำคัญสุดคือการทำความากินใดก็ต้องทำด้วยเหตุผล และทำบนหลักการของความพอประมาณ ทำให้ห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลาย ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ยึดหลักการของความพอเพียง ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินฐานะของตนจนก่อหนี้สิน

สรุปพราวาสผู้ครองเรือน โดยเป็นหลักธรรมที่จำเป็นในการครองชีวิตคู่อยู่ร่วมกัน และเป็นหลักธรรมช่วยควบคุมให้บุคคลในตระกูลมีความสมานสามัคคีกลมเกลียวกัน ทำให้ชีวิตคู่ของผู้ครองเรือนมีความสุขร่มเย็นตามสมควร

2.3 ด้านสังคมและประเทศชาติ

การประยุกต์หลักพราวาสธรรมเป็นหลักการพื้นฐานของการประพฤติเป็นแบบอย่าง ความเสมอต้นเสมอปลาย และการให้อภัยรู้จักเสียสละ โดยมี 2 เงื่อนไข คือ ความรู้

(การรู้จักอดทนอดกลั้น) และคุณธรรม (การรู้จักการเสียสละ) แนวทางในการปฏิบัติสามารถสรุปได้ ดังนี้

การแสดงความรัก ความอบอุ่น ความเมตตา ด้วยการให้การบำรุงเลี้ยงให้คนในครอบครัวได้มีความเป็นอยู่ที่ดีที่เอื้อต่อการมีสุขภาพอนามัยทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ ยอมเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างใกล้ชิดโดยไม่ยอมปดึกให้ความรักความอบอุ่น แต่ในยามที่ประสบปัญหาที่พร้อมจะให้กำลังใจและคำปรึกษาแนะนำ

สรุปการทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีต่อสถาบันครอบครัว สังคมและประเทศชาติ การปฏิบัติดีการปฏิบัติชอบ และการบริหารจัดการที่ดี อันจะส่งผลให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ ประชาชนบนผืนแผ่นดินไทยอยู่อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถช่วยเหลือตนเองได้พึ่งตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวมากนักจะทำให้ประเทศมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

3. หลักฆราวาสธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

3.1 หลักฆราวาสธรรมด้านสัจจะ

ด้านการมีสัจจะ - ปลุกนิสสัยความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัว เป็นคนหนักแน่น มั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบหน้าที่การงาน ได้รับการเคารพยกย่อง มีคนเชื่อถือและยำเกรง - ครอบครัวมีความมั่นคง ได้รับเกียรติยศชื่อเสียง

สรุปจะเห็นว่ามีผลสำคัญต่อครอบครัว คือ ครอบครัวใดก็ตามมีความสุข ซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อกันครอบครัวนั้นก็มีความสุข

3.2 หลักฆราวาสธรรมด้านทมะ

ด้านการมีทมะ ปลุกฝึgniสสัยการฝึกฝนตนให้เกิดขึ้นในตัว ทำให้เป็นคนมีความสามารถในการทำงาน ไม่มีเวรกับใคร ยับยั้งตนเองไม่ให้หลงไปทำผิดได้ สามารถตั้งตัวได้ มีปัญญาเป็นเลิศ

สรุปจะเห็นว่ามีผลสำคัญต่อครอบครัว สามภรรยาเมื่อปฏิบัติตามฆราวาสธรรมแล้วสามารถบังคับใจในเมื่อสิ่งกิเลสธรรมเกิดขึ้นครอบงำ มิให้หุนหันพุดหรือทำลงไปด้วยอำนาจโทสะ อูบายเครื่องขมใจนั้น สำเร็จด้วยคุณธรรม

3.3 หลักฆราวาสธรรมด้านขันติ

ด้านการมีขันติ ปลุกฝึgniสสัยการอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ทำงานได้ผลดี สามารถเป็นหลักในครอบครัวได้ สามารถเป็นหลักให้กับบริวารได้ ไม่มีเรื่องวิวาทกับคนอื่น ไม่หลงผิดไปทำความชั่วได้ ทำให้ได้ทรัพย์มา

สรุปจะเห็นว่ามีผลสำคัญต่อครอบครัว ครอบครัวใดก็ตามเมื่อมีขันติ ย่อมมีความอดทนอดกลั้นได้แก่ ความตั้งใจได้ ทำอะไรโดยไม่หุนหันพลันแล่น อันความอดทนอดกลั้น

นี้ เป็นอุบายตัดต้นเหตุแห่งผลร้ายให้สงบลงได้ ทั้งเป็นปัจจัยเพื่อรักษาครอบครัวให้มีความสุข ครอบครัวนั้นเมื่อปฏิบัติตามนี้ก็มีความสุข

3.4 หลักฆราวาสธรรมด้านจาคะ

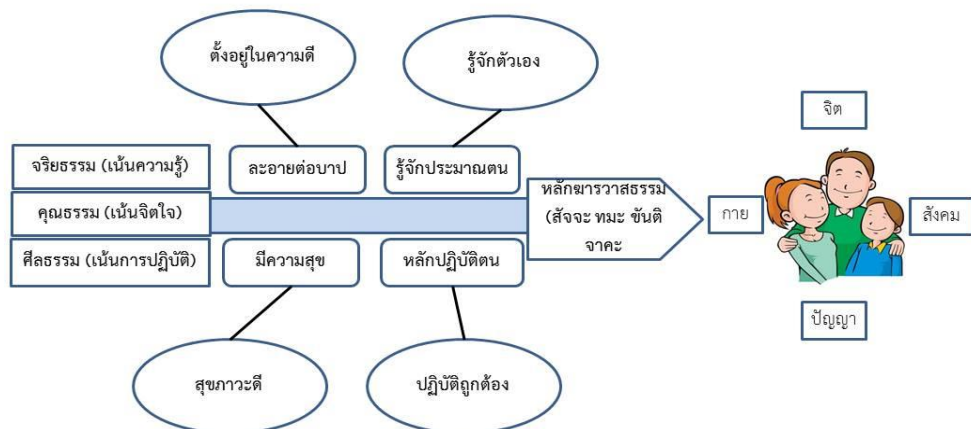
ด้านการมีจาคะ ปลุกฝังการมีอารมณ์พอใจและนิสัยเสียสละให้เกิดขึ้นในตัว เป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ตนเอง เป็นที่นับหน้าถือตาของคนทั่วไป ครอบครัวและสังคม เป็นสุข มีกัลยาณมิตรรอบตัว

สรุปจะเห็นว่าความสำคัญต่อครอบครัว ครอบครัวใดก็ตามเมื่อปฏิบัติหลักฆราวาสด้านจาคะ จะเกิดการสละสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปัน อันเป็นกิจสำคัญในสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นการผูกมิตรไมตรีไว้ได้เป็นอย่างดี ครอบครัวนั้นก็มีความสุข เพราะได้สงเคราะห์กันเป็นการยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน

สรุปหลักฆราวาสธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 คุณของการมีฆราวาสธรรมโดยรวมคือ เมื่อมีสัจจะย่อมมีเกียรติยศชื่อเสียง เมื่อมีทมะ ย่อมได้รับปัญญา เมื่อมีขันติย่อมเกิดทรัพย์ในบ้าน และเมื่อมีจาคะย่อมเกิดมิตรที่ดีไว้เป็นสมัครพรรคพวก ในสังคม

4. สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

รูปแบบองค์ความรู้ใหม่

การนำหลักฆราวาสธรรมปลุกฝังกับการปฏิบัติในครอบครัว หลักธรรมสำหรับการอยู่ครองเรือน หมายถึง หลักธรรมสำหรับการครองชีวิตที่ดีของฆราวาสโดยที่ ฆราวาส ซึ่ง

หมายถึงคนมีเหย้ามีเรือน มีครอบครัว หรือที่เรียกว่า คฤหัสถ์ คือ ผู้ครองเรือนนั้น จะเป็นคนมีฐานะมั่นคง มีครอบครัวเป็นปึกแผ่น เป็นฝั่งเป็นฝามั่นคง มีความสุขตามวิสัยของชาวบ้านทั่วไป จะต้องรู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า รู้จักปลูกฝังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นในใจ ยึดถือปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

การใช้ตัวกลั่นกรองผ่านทางกาย จิต ปัญญา และสังคมเป็นตัวเชื่อมโยงการฟื้นฟูสังคมมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสถาบันในระดับมหภาค ซึ่งยังเปิดโอกาสให้พลเมืองในฐานะสมาชิกของสังคมเข้ามามีบทบาทในการร่วมเปลี่ยนแปลงและฟื้นฟูประเทศชาติอย่างจำกัด ซึ่งความตระหนักรู้เป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถนัดนัก เนื่องจากบุคคลส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือการเรียนรู้ที่จะช่วยเอื้อให้ตนเองสามารถรับรู้ถึงศักยภาพภายในที่จะเป็นต้นพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงในระดับที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น จิตปัญญาศึกษานับเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพภายในของปัจเจกบุคคล ให้มีพลังในการฟื้นฟูและสร้างสรรค์สังคมในมิติต่าง ๆ ให้สามารถทำงานช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพในชีวิตประจำวันและท่ามกลางสภาวะวิกฤตในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาพการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน องค์ความรู้และเครื่องมือจิตตปัญญาศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นทางออกที่สำคัญที่จะช่วยเอื้อให้ระดับบุคคลและครอบครัวสามารถนำมาเป็นตัวกลั่นกรอง พิจารณาให้กาย จิต และปัญญา แสดงออกในพฤติกรรมที่ดีต่อครอบครัวและต่อสังคม

การสร้างกรอบในการยึดถือธรรมโดยใช้ศีลธรรม (เน้นปฏิบัติ) คุณธรรม (เน้นจิตใจ) และจริยธรรม (เน้นความรู้) ฝึกปฏิบัติจนนำไปสู่การพัฒนาด้านรู้เท่าทัน (รู้จักตนเอง ปฏิบัติถูกต้อง (ทักษะชีวิต) ตั้งมั่นอยู่ในความดี (ละอายบาปทั้งปวง) และมีสุขภาวะที่ดี (สุขแท้) เพื่อเกิดการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจ แก่นแท้ของหลักปฏิบัติตนโดยใช้หลักพรหมวิหารธรรมกับการปฏิบัติตนสู่ความดีงาม และพัฒนาตนสู่ความเจริญแก่ครอบครัว

อภิปรายผล

1. ด้านหลักพรหมวิหารธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ เป็นหลักธรรมของการฝึกฝนควบคุมอารมณ์ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการประคับประคองชีวิตคู่ให้อยู่ร่วมกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง จนตลอดมีลูกกลายเป็นครอบครัวเดียวกัน แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายไม่เคยฝึกการควบคุมอารมณ์ของตนเองมาก่อน การยกระดับคุณธรรมในจิตใจหลังการแต่งงานย่อมไม่เกิดขึ้นและจะแปรสภาพออกไปในทางทำร้ายจิตใจกันและกันด้วยคำพูดไม่ดีต่าง ๆ และในที่สุดต่างฝ่ายย่อมอดทนอารมณ์ของอีกฝ่ายไม่ได้ การหย่าร้างย่อมเกิดขึ้นได้ในตอนจบการฝึกฝนควบคุมอารมณ์ในจิตใจของตนเองไม่ให้เป็นคนเจ้าอารมณ์มาตั้งแต่ก่อนแต่งงานคือหนทางป้องกันการหย่าร้างได้อย่างดีที่สุด การครองเรือนครอง

รักจำเป็นต้องมีที่ปรึกษาให้คำแนะนำตั้งแต่การคัดเลือกคู่ครองที่เหมาะสม การทำหน้าที่ของสามีภรรยาที่ดี การทำหน้าที่ลูกเขยลูกสะใภ้ที่ดี การทำหน้าที่พ่อแม่ต่อลูกที่ดี และการประคับประคองครอบครัวให้เป็นสถาบันที่เข้มแข็ง ตลอดจนการดูแล รักษาความรักของคนในครอบครัว

2. ด้านการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านมั่นคงภายในครอบครัว และด้านสังคมและประเทศชาติ เห็นได้ว่าทั้ง 3 ประเด็นนี้ ถือได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐาน และเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญที่สุดในการทำหน้าที่สร้างคน บ่มเพาะพฤติกรรมที่เหมาะสม กำหนดวิถีของบุคคล และความมั่นคงทางสังคม ถ้าครอบครัวมีความมั่นคง แข็งแรงจะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันภัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติที่มีผลต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว และไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด สถาบันครอบครัวก็จะสามารถปรับตัว สามารถอยู่ได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี ฉะนั้น บ้านและครอบครัว จึงมีความสำคัญที่สุดดังนั้น การจะให้ครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็งได้นั้น มีหลักสำคัญเช่น การมีสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวปรับตัวเข้าหากัน เรียนรู้ร่วมกัน อภัยให้กัน บทบาทของแต่ละคนในครอบครัวที่ต้องทำหน้าที่ต่อกัน ให้ความใกล้ชิดมีเวลาให้สมาชิกในครอบครัว และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว เป็นต้น

3. ด้านหลักขรവാธธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ หลักขรวาธธรรมด้านสัจจะ หลักขรวาธธรรมด้านทมะ หลักขรวาธธรรมด้านขันติ และหลักขรวาธธรรมด้านจาคะ คือ ในปัจจุบันครอบครัวไทยกำลังเผชิญกับภัยคุกคาม สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติทั้งดีและไม่ดี ทำให้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็ก เยาวชนและครอบครัว การสร้างความอบอุ่นในครอบครัวให้เกิดขึ้นนั้น ครอบครัวต้องทำหน้าที่และสามารถรับมือตอบโต้บทบาทได้อย่างเหมาะสม สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อเป็นเกราะคุ้มกันที่ดี รวมถึงสมาชิกครอบครัวสามารถอยู่เย็นหายัดได้ในสภาวะการณ์ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4. การสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักขรวาธธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ การนำหลักขรวาธธรรมปลูกฝังกับการปฏิบัติในครอบครัว การใช้ตัวกลั่นกรองผ่านทางกาย จิต ปัญญา และสังคมเป็นตัวเชื่อม การสร้างกรอบในการยึดถือธรรมโดยใช้ศีลธรรม (เน้นปฏิบัติ) คุณธรรม (เน้นจิตใจ) และจริยธรรม (เน้นความรู้) ฝึกปฏิบัติจนนำไปสู่การพัฒนาความรู้เท่าทัน (รู้จักตนเอง) ปฏิบัติถูกต้อง (ทักษะชีวิต) ตั้งมั่นอยู่ในความดี (ละอายบาปทั้งปวง) และมีสุขภาวะที่ดี (สุขแท้) เพื่อเกิดการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจ แก่นแท้ของหลักปฏิบัติตนโดยใช้หลักขรวาธธรรมกับการปฏิบัติตนสู่ความดีงาม และพัฒนาตนสู่ความเจริญแก่ครอบครัว

สรุป

1. หลักฆราวาสธรรม

หลักฆราวาสธรรม หรือธรรมของผู้ครองเรือนนั้น เมื่อครอบครัวยุคไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้ประพฤติธรรมปฏิบัติตามที่ 4 ข้อแล้ว ย่อมประสบความสำเร็จและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างแน่นอน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สัจจะ

สัจจะ เป็นหลักความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อคนที่เรารัก ซึ่งธรรมชาติของคนเรานั้นก็ย่อมต้องการความจริงใจ หากไม่มีความจริงใจให้กัน อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องรู้ ตัวแน่ ๆ บางคน ขนาดไม่ค่อยสนิทกันยังรู้เลยว่าคนอื่นไม่จริงใจกับตนเอง ดังนั้นการคบหาสมาคมระหว่างบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด จำต้องมีหลักธรรมสัจจะข้อนี้อยู่ด้วยเสมอ แต่การมีความจริงใจอย่างเดียวโดยไม่แสดงออกก็ยังไม่พอ เพราะการแสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์และความจริงใจต่อบุคคลที่เรารู้จักจะทำให้เป็นรากฐานสำคัญที่สืบสานความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งหากมีความจริงใจและซื่อสัตย์ ความสัมพันธ์ต่อกันก็จะสามารถสานต่อสัมพันธ์กันในระยะยาวได้ต่อไป ส่วนสำหรับคนที่มีความรักนั้น การมีความซื่อสัตย์และความจริงใจให้คนรักนั้น จะต้องดูแลและพิถีพิถันมากกว่าคนทั่วไป เพราะการมีชีวิตคู่หนึ่งย่อมต้องการทำให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อใจระหว่างคู่รัก หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดสัจจะต่อคนรัก ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความริ้วฉานได้ง่าย ทำให้ทั้งสองฝ่าย หวาดระแวงแคลงใจกัน และไม่ยากนักที่จะแตกหักเลิกรากันไป ยากที่จะประสานให้คืนดีได้ดังเดิม

1.2 ทมะ

ทมะ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ของตนเอง การปรับตัว เข้าหาเขาและเขาต้องปรับตัวเข้าหาเรา ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแข็งขืน ไม่ยอมเข้าใจและปรับตัวเข้าหากัน ก็จะทำให้ชีวิตรักหรือชีวิตคู่ไม่สมหวังดั่งตั้งใจ ยิ่งคนเรานั้นแต่ละคนต่างมาจากพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังคำว่า “ร้อยพ่อพันแม่” ดังนั้น จึงไม่มีใครที่สามารถเป็นได้ทุกอย่างตามที่ใจของเราคิด และตัวเราเองก็ เช่นเดียวกันที่ไม่สามารถเป็นได้ทุกอย่างตามใจคนอื่นต้องการ ด้วยความแตกต่างกันเช่นนี้ เราจึงต้องยอมรับข้อบกพร่องและความแตกต่างของกันและกันให้ได้ คู่รักหลายคู่เลิกกันด้วยเหตุผลความแตกต่างจน สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้อีกฝ่ายเป็นอย่างมาก เพราะเหตุผลของความแตกต่างไม่น่าจะนำมาเป็นเหตุผล แห่งการเลิกรากันเลย เพราะการฝึกข่มใจจะบังคับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักทนกันให้ได้ รู้จักยอมรับในความต่างของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน รู้จักแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัย และอภัยต่อกันกลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นเอาแต่ใจตนเอง หรือถือรั้นเอาอารมณ์ของตนเป็นใหญ่ โดยที่ไม่สนใจอีกฝ่ายเลย

1.3 ขันติ

ขันติ คือ ความอดทนอดกลั้น เพราะการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันนอกจากจะมีข้อขัดแย้งแตกต่างทางด้านอุปนิสัย การอบรม ประสบการณ์เดิม บางครั้งก็อาจมีอุปสรรคมาให้ร่วมเผชิญ หรือบางครั้งอาจมีการทะเลาะเบาะแว้ง บาดหมางกัน ซึ่งไม่ว่าจะโดยคำพูดหรือการกระทำ จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจ ไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไป เรื่องร้ายที่น่าจะลุกลามจึงจะระงับ สงบลงไป แต่ถ้าระงับห้ามใจไม่ได้ ต่างฝ่ายต่างทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ ก็จะไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ในที่สุดก็ต้องเลิกรากันไปหลักขันตินั้นจะแตกต่างจากหลักของทมะ ตรงที่ขันติมุ่งอดทนที่ร่างกายเป็นหลัก ส่วนหลักของทมะนั้น มุ่งอดทนที่จิตใจและอดทนที่อารมณ์ คนที่มุ่งมั่นจะฝึกให้ขันติมีมากแถม ต้องอดทนต่อความยาก ลำบากที่เกิดขึ้นกับตัวเองให้ได้ โดยเฉพาะในชีวิตคู่ เราต้องอดทนทั้งต่อตัวเราเอง และอดทนกับคนที่เรารัก เพราะในการใช้ชีวิตร่วมกับคนที่เรารัก อาจต้องพบเจอกับความลำบากตรากตรำ และเรื่องหนักใจต่าง ๆ

1.4 จาคะ

จาคะ มีความหมายถึงรู้จักสละสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ซึ่งโดยปกติของชีวิตคู่ นั้น เราต้องช่วยเหลือเกื้อกูลคนรักของเรา ตลอดเวลา เรียกว่าต้องแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ถ้ามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมุ่งจะเอาจากคนรักอย่างเดียว ก็จะทำให้เกิดการเบียดเบียน เข้าทำนองรู้ว่า อีกฝ่ายหนึ่งตั้งใจจะเอาเปรียบ ทำให้ไม่อาจอยู่ร่วมกันยึดได้ ซึ่งการให้ที่ดีนั้น จะต้องอยู่บนหลักของ ผู้ให้ด้วยความเต็มใจ ผู้รับก็รับด้วยความสุข ผู้ให้ก็มีความสุขไปด้วย แต่ถ้าเป็นการบังคับเอาจากผู้อื่นโดยที่ผู้ให้ก็ไม่เต็มใจจะให้ ย่อมไม่ทำให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ในหลักของจาคะนี้ ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การให้น้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้ เช่น ในคราวที่คู่ครองประสบความทุกข์ ความเจ็บไข้ หรือมีความลำบากต้องการความช่วยเหลือ ก็สามารถ ช่วยเหลือ เสียสละความสุขความพอใจของตน ตลอดจนสิ่งของที่มี เสียสละ ขวนขวายช่วยเหลือ เอาใจใส่ ดูแล เป็นที่พึ่งอาศัย เป็นกำลังส่งเสริม หรือช่วยให้กำลังใจให้อีกฝ่ายได้

สรุป ขรวาสาธรรม คือ คุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติ และสร้างหมู่ญาติมิตรให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน หลักการมีขรวาสาธรรม 4 จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและครอบครัว หากเรามีไว้ แม้เราเป็นคนโสด ไม่ใช่ผู้ครองเรือน หลักคุณธรรมนี้จะเกื้อหนุนให้มีคนรัก มีเมตตา ทำให้สมหวังในความรักและคู่ครองได้ ซึ่งโดยรวมก็คือ เมื่อมีสัจจะย่อมมีเกียรติยศชื่อเสียง มีผู้คนเชื่อมั่น เมื่อมีทมะย่อมได้รับปัญญา ควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อมีขันติย่อมเกิดทรัพย์และความสำเร็จที่ตั้งใจไว้ และเมื่อมีจาคะย่อมเกิดมิตรที่ดี เกิดคนรักใคร่ ทำให้มีสมัคพรพรพวักที่ดีในสังคม เป็นต้น

2. การปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

2.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

การประยุกต์หลักขรราวาสธรรมกับครอบครัวไทยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวบนหลักการพื้นฐานของความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล และความเอื้ออาทร โดยมี 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ (ความรู้จักตนเอง) และคุณธรรมประจำใจ (สัจจะ อดทนอดกลั้น และความเสียสละ) คือ การรู้จักตนเอง หรือรู้จักประมาณตนว่าเราอยู่ในภาวะใด ระดับใดแล้วทำตัว วางตัวให้เหมาะกับภาวะนั้น หรือประเมินตนเองได้ว่า ควรพัฒนาตนแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างไร การนำมาใช้ในการทำงานและดำเนินชีวิตตนเองว่ามีจุดอ่อนจุดแข็งประการใดแล้ว ก็กลับไปแก้ไขจุด ๆ นั้นให้สำเร็จไปได้ดี ความห่างเหินเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว รวมไปถึงการอดทนต่อทัศนคติที่ไม่ตรงกันระหว่างคนในครอบครัว และปัญหาที่เข้ามาในครอบครัวอื่น ๆ ที่ผู้นำต้องทำหน้าที่ในการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้ความอดทนในการรอจังหวะแก้ไข ตลอดจนความรับผิดชอบต่อครอบครัว เพราะไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ตาม ครอบครัวยังต้องการความรักความอบอุ่นจากสมาชิกในครอบครัว และการอดทนต่อความชั่วทั้งยังฝึกจิตใจและกายไม่ให้ต่อสิ่งไม่ดี

2.2 ด้านมั่นคงภายในครอบครัว

การประยุกต์ใช้หลักขรราวาสธรรมเป็นหลักการพื้นฐานของความพอเพียง ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยมี 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ (ในด้านฝึกตน) และคุณธรรมประจำใจ (การใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความพอเพียง) คือ การฝึกตนให้ข่มใจ ข่มอารมณ์ของตนเองได้ สามารถระงับยับยั้งใจตัวเองได้ในทุกกรณี ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไร้เหตุผล ไม่โกรธง่าย เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งทำหรือพูดไม่ถูกใจ เป็นการระงับเหตุทะเลาะกัน ต้องให้อภัยกัน ในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องหาทางหรือหาวิธีปรับปรุงตนเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปในด้านความประพฤติ ด้านการทำมาหากิน เป็นต้น และข้อสำคัญสุจริตแต่การทำงานใดก็ต้องทำด้วยเหตุผล และทำบนหลักการของความพอประมาณ ทำให้ห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลาย ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ยึดหลักการของความพอเพียง ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนจนก่อหนี้สิน

2.3 ด้านสังคมและประเทศชาติ

การประยุกต์หลักขรราวาสธรรมเป็นหลักการพื้นฐานของการประพฤติเป็นแบบอย่าง ความเสมอต้นเสมอปลาย และการให้อภัยรู้จักเสียสละ โดยมี 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ (การรู้จักอดทนอดกลั้น) และคุณธรรม (การรู้จักการเสียสละ) คือ การแสดงความรัก ความอบอุ่น ความเมตตา ด้วยการให้การบำรุงเลี้ยงให้คนในครอบครัวได้มีความเป็นอยู่ที่ดีที่เอื้อต่อการมีสุขภาพอนามัยทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ ยอมเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างใกล้ชิดโดยในยามปกติก็ให้ความรักความอบอุ่น แต่ในยามที่ประสบปัญหาที่พร้อมจะให้กำลังใจและคำปรึกษาแนะนำ

สรุปการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 การทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีต่อสถาบันครอบครัว สังคมและประเทศชาติ การปฏิบัติดีการปฏิบัติชอบและมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ทำให้ประเทศมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

3. หลักขราวาสธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

3.1 หลักขราวาสธรรมด้านสัจจะ

ด้านการมีสัจจะ ปลุกนึสัยความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัว เป็นคนหนักแน่น มั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบหน้าที่การงาน ได้รับการเคารพยกย่อง มีคนเชื่อถือและยำเกรง ครอบครัวมีความมั่นคง ได้รับเกียรติยศชื่อเสียง

3.2 หลักขราวาสธรรมด้านทมะ

ด้านการมีทมะ ปลุกฝังนิสัยรักการฝึกฝนตนให้เกิดขึ้นในตัว ทำให้เป็นคนมีความสามารถในการทำงาน ไม่มีเวรกับใคร ยับยั้งตนเองไม่ให้หลงไปทำผิดได้ สามารถตั้งตัวได้ มีปัญญาเป็นเลิศ

3.3 หลักขราวาสธรรมด้านขันติ

ด้านการมีขันติ ปลุกฝังนิสัยการอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ทำงานได้ผลดี สามารถเป็นหลักในครอบครัวได้ สามารถเป็นหลักให้กับบริวารได้ ไม่มีเรื่องวิวาทกับคนอื่น ไม่หลงผิดไปทำความชั่วได้ ทำให้ได้ทรัพย์มา

3.4 หลักขราวาสธรรมด้านจาคะ

ด้านการมีจาคะ ปลุกฝังการมีอารมณ์ผ่องใสและนิสัยเสียสละให้เกิดขึ้นในตัว เป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ตนเอง เป็นที่นับหน้าถือตาของคนทั่วไป ครอบครัวและสังคมเป็นสุข มีกัลยาณมิตรรอบตัว

สรุปหลักขราวาสธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 คุณของการมีขราวาสธรรมโดยรวมคือ เมื่อมีสัจจะย่อมมีเกียรติยศชื่อเสียง เมื่อมีทมะ ย่อมได้รับปัญญา เมื่อมีขันติย่อมเกิดทรัพย์ในบ้าน และเมื่อมีจาคะย่อมเกิดมิตรที่ดีไว้เป็นสมัคพรพรคพวก ในสังคม

4. การสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักขราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่

การนำหลักขราวาสธรรมปลุกฝังกับการปฏิบัติในครอบครัว หลักธรรมสำหรับการอยู่ครองเรือน หมายถึง หลักธรรมสำหรับการครองชีวิตที่ดีของขราวาส มีครอบครัวเป็นปึกแผ่น เป็นฝั่งเป็นฝามั่นคง มีความสุขตามวิสัยของชาวบ้านทั่วไป จะต้องรู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า รู้จักปลุกฝังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นในใจ ยึดถือปฏิบัติตามหลักขราวาสธรรม 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ

การใช้ตัวกลั่นกรองผ่านทางกาย จิต ปัญญา และสังคมเป็นตัวเชื่อมโยงการฟื้นฟู สังคมมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสถาบันในระดับมหภาค ซึ่งยังเปิดโอกาสให้ พลเมืองในฐานะสมาชิกของสังคมเข้ามามีบทบาทในการร่วมเปลี่ยนแปลงและฟื้นฟู ประเทศชาติอย่างจำกัด ซึ่งความตระหนักรู้เป็นเรื่องที่ทำได้ไม่มากนัก เนื่องจากบุคคลส่วนใหญ่ ขาดเครื่องมือการเรียนรู้ที่จะช่วยเอื้อให้ตนเองสามารถรับรู้ถึงศักยภาพภายในที่จะเป็นต้นพลัง แห่งการเปลี่ยนแปลงในระดับที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น จิตตปัญญาศึกษานับเป็นเครื่องมือการ เรียนรู้ที่สำคัญซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพภายในของปัจเจกบุคคล ให้มีพลังในการฟื้นฟูและ สร้างสรรค์สังคมในมิติต่าง ๆ ให้สามารถทำงานช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพในชีวิตประจำวันและท่ามกลางสภาวะวิกฤตในรูปแบบต่าง

การสร้างกรอบในการยึดถือธรรมโดยใช้ศีลธรรม (เน้นปฏิบัติ) คุณธรรม (เน้น จิตใจ) และจริยธรรม (เน้นความรู้) ฝึกปฏิบัติจนนำไปสู่การพัฒนาความรู้เท่าทัน (รู้จักตนเอง) ปฏิบัติถูกต้อง (ทักษะชีวิต) ตั้งมั่นอยู่ในความดี (ละอายบาปทั้งปวง) และมีสุขภาวะที่ดี (สุขแท้) เพื่อเกิดการพัฒนาร่างกายและจิตใจ แก่นแท้ของหลักปฏิบัติตนโดยใช้หลักธรรมาธรรม กับการปฏิบัติตนสู่ความดีงาม และพัฒนาตนสู่ความเจริญแก่ครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวควรทำหน้าที่นี้ตั้งแต่ยังเด็ก การศึกษาองค์ความรู้จากการวิจัยนี้จะทำให้พ่อแม่และลูก หรือสมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้ วิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี

1.2 หญิงโสดหรือชายโสดที่ยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่พี่น้อง ก็สามารถนำองค์ความรู้ จากการวิจัยนี้ มาประยุกต์ใช้เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ทั้งทางด้านการบริหารจัดการการเงิน ของตนเอง และครอบครัว ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ พี่น้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 ควรสนับสนุนให้มีกิจกรรม สำหรับครอบครัว ชุมชน เพื่อให้เกิดความ เข้าใจหลักธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0

1.2 ผู้นำครอบครัวควรเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านของการมีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรมโดยการนำหลักพุทธธรรมมาใช้กับสมาชิกในครอบครัว และประพฤติปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรมที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาการส่งเสริมหลักธรรมกับการสร้างเครือข่ายครอบครัวในระดับ ตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

2.2 การศึกษาเครือข่ายทางสังคม วิถีวัฒนธรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่มีผลต่อครอบครัวที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตมีผลอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำราญ บุญปราบ. (2554). *การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำบลช้างกลาง อำเภอลำปลายงัง จังหวัดนครราชสีมา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 14), กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวิมล บุณณะ. (2555). *ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมที่ไม่ควรมองข้าม*. สาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

**การจัดการตนเองด้านสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์:
กรณีศึกษา โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
SELF-HEALTH MANAGEMENT OF PRINTING HOUSE EMPLOYEE : A
CASE STUDY, DEECHAI PRINTING HOUSE LTD., MUEANG DESTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE, THAILAND**

**สมฤทัย แสงรัตน์
จิตติมา ดำรงวัฒนะ
อุดมศักดิ์ เดโชชัย
เดโช แชน้ำแก้ว**

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการจัดการตนเองด้านสุขภาพอนามัย และศึกษาแนวทางการจัดการด้านการดูแลสุขภาพ กรณีศึกษา : พนักงานโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการตนเองด้านสุขภาพอนามัยของพนักงานโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด พบว่ามีขั้นตอน ดังนี้ 1) การตั้งเป้าหมายด้านการดูแลสุขภาพอนามัย เช่น พนักงานในโรงพิมพ์ต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการดูแลสุขภาพอนามัย โดยการจัดทำสมุดบันทึกประวัติสุขภาพของพนักงาน 3) มีการประมวล และประเมินข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพอนามัย 4) มีระบบป้องกันในการดูแลสุขภาพอนามัย เช่น สวมหน้ากากป้องกันเพื่อป้องกันตนเองจากสารเคมี 2. แนวทางการจัดการด้านการดูแลสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด มีแนวทาง ดังนี้ 1) การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ 2) การกินอาหารที่ถูกต้อง 3) การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง 4) การสร้างทักษะในชีวิต 5) การจัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ และ 6) การพัฒนาจิต เช่น การทำสมาธิ และฝึกโยคะ เป็นต้น

คำสำคัญ: พนักงานโรงพิมพ์, การจัดการตนเองด้านสุขภาพ, โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด

Abstract

This study has an objective to learn how to manage self-hygiene and study Health Care Management Practices, A Case study : Self health management

Dachai Printing Ltd., Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand.
This research used the qualitative research methodology.

The research found that

1. The self-management of the health of the employees of Dachai Printing Ltd. found that the following steps : 1) Setting health care goals such as employees in the printing press must attend a health check-up at least once a year. 2) Collection of basic information on health care by keeping a record of employee health records. 3) Healthcare information is processed and evaluated of employees on an annual basis. 4) Have protection Health care such as wear an apron to protect yourself from chemicals. 2. The health care management approach of Dachai Printing Public Ltd. found that the following : 1) Exercise regularly. 2) Eating right. 3) Avoiding risky behavior. 4) Prioritize self-care activities regularly. 5) Environmental management to support health. 6) Spiritual development like meditation or yoga etc.

Keywords: Printing House Employee, Self- Health Mmanagement, Deeachai Printing Ltd

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ต่างก็เล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพของ คนทำงานต่อผลผลิต และความก้าวหน้าขององค์กร และสังคมโดยรวม ในส่วนของภาครัฐได้มีการพัฒนาทางด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติทางด้านสุขภาพ และความปลอดภัยของผู้ใช้ พนักงน มีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลด้านนี้ สถานศึกษา และหน่วยงานราชการ มีการฝึกอบรมบุคลากรทางด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัย ออกมาจำนวนมาก ในส่วนของ ภาคเอกชน ทั้งนายจ้าง ลูกจ้างก็มีจำนวนไม่น้อยที่ร่วมมือกันปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและ ข้อแนะนำต่าง ๆ เพื่อให้พ้นจากการบาดเจ็บ และโรคร้ายจากการทำงาน แต่จากข้อมูลของ กองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคมพบว่า การบาดเจ็บเนื่องจากการทำงานในประเทศไทย มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4.14 ในขณะที่ประเทศอังกฤษมีอัตราเฉลี่ย เพียงร้อยละ 0.77 ต่อปี และโรคจากการทำงานที่ป้องกันได้ เช่น โรคปอด โรคพิษตะกั่ว โรคสูญเสียจากการ ได้ยินจากเสียงดัง ก็ยังสามารถพบได้อยู่เนื่อง ๆ (ปราโมช เชี่ยวชาญ, 2555)

พนักงานไทย นอกจากจะต้องเผชิญภัยกับโรค และการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับการ ทำงานแล้ว ยังมีปัญหาโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานอีกจำนวนมาก เช่น อุบัติเหตุ จากการเดินทาง โรคติดต่อทางเดินอาหาร เอ็ดส์ โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และ หลอดเลือด และโรคที่มีผลสืบเนื่องมาจากการสูบบุหรี่ เป็นต้น นอกจากนี้พนักงานไทยยังอยู่

ภายใต้ภาวะที่กดดัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้มีความเครียดสูง ยังคงต้องได้รับการดูแลปรับปรุงให้มีคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นต่อไป (สำนักงานที่ปรึกษา กรมอนามัย, 2559)

ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งกองทุนเงินทดแทนขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินด้านการรักษาพยาบาลแก่พนักงานที่ได้รับบาดเจ็บ หรือโรคที่เกิดจากการทำงาน จนเป็นที่มาของการจัดตั้งกองทุนประกันสังคมขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล สำหรับผู้ประกันตนที่ได้รับการบาดเจ็บ หรือป่วยด้วยโรคที่ไม่เกี่ยวกับการทำงาน จนกองทุนดังกล่าวได้ขยายความครอบคลุมไปในเรื่องการให้การสงเคราะห์บุตร และกรณีชราภาพ ขณะนี้กองทุนทั้งสองสามารถครอบคลุมพนักงาน ประมาณ 7 ล้านคน แต่ก็ยังมีพนักงานนอกระบบ ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองด้านการรักษาพยาบาล อีกไม่น้อยกว่า 16 ล้านคน อย่างไรก็ตาม พนักงานทั้ง 7 ล้านคน ที่อยู่ในประกันสังคม ความคุ้มครองที่ได้รับ มุ่งเน้นไปที่การให้การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ไม่ได้มุ่งใช้วิธีการที่จะทำให้คนมีสุขภาพดีได้ เพราะสุขภาพดี ไม่ได้หมายถึงเพียงการไม่มีโรค หรือการบาดเจ็บเท่านั้น แต่สุขภาพดี ควรจะมุ่งเรื่องสุขภาวะที่ดี คือ ความไม่มีโรค และควรต้องมีความแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ มีความสุขกายสบายใจ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ดีด้วย (กิริติ ยศยิ่งยง, 2549)

ในการดูแลสุขภาพนั้นจะไม่ใช่ว่าพบหน้าทีของหน่วยงานด้านสาธารณสุข แต่เพียงหน่วยงานเดียวอีกต่อไป หากการดูแลสุขภาพเสริมสุขภาพของพนักงานแนวใหม่นั้น จะต้องเป็นภาระ หน้าที่ และความร่วมมือของทั้งในส่วนนายจ้าง ลูกจ้างเอง และหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องเข้ามาร่วมสร้างค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และเอื้อต่อการงาน ซึ่งการดูแลสุขภาพในที่ทำงานนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับสถานประกอบการ เนื่องจากหากพนักงานของสถานประกอบการนั้น ๆ มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงก็จะส่งผลให้การทำงานมีคุณภาพที่ดีตามมาอีกด้วย (ศุภล ศรีสุขวัฒนา , 2555)

โรงพิมพ์ดิชัย เป็นอีกหนึ่งสถานประกอบการที่มีการส่งเสริมการดูแลสุขภาพอนามัยของพนักงานในโรงพิมพ์ โดยโรงพิมพ์ดิชัยจะส่งเสริม และสนับสนุนให้พนักงานได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และส่งเสริมสุขภาพของตนเอง โดยการดำเนินงานดังกล่าว โรงพิมพ์ดิชัยได้เชิญผู้ที่มีความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพอนามัยจากสาธารณสุข จังหวัดนครศรีธรรมราช มาให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง พนักงานโรงพิมพ์ : การจัดการตนเองด้านสุขภาพ กรณีศึกษา โรงพิมพ์ดิชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจะทำให้การศึกษาคนงานโรงพิมพ์ เนื่องจากต้องการให้คนงานในโรงพิมพ์ได้เห็นคุณค่าของการดูแลสุขภาพตนเอง โดยเน้นการดูแลสุขภาพในขณะที่ปฏิบัติงาน การออกกำลังกาย และการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เพื่อให้คนงานทุกคนมีความตระหนัก และใส่ใจที่จะมีสุขภาพที่ดี

ดี และสามารถนำความรู้ที่ได้จากงานวิจัยเรื่องนี้ไปใช้ในการพัฒนาพนักงานโรงพิมพ์อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการตนเองด้านสุขภาพ กรณีศึกษา : พนักงานโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการด้านการดูแลสุขภาพ กรณีศึกษา : พนักงานโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่เป็นพนักงานในโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 35 คน ได้แก่ ฝ่ายบัญชี และการเงิน จำนวน 2 คน ฝ่ายธุรการ จำนวน 3 คน ฝ่ายออกแบบ จำนวน 5 คน ฝ่ายช่าง จำนวน 12 คน ฝ่ายหลังพิมพ์จำนวน 6 คน ฝ่ายขนส่ง จำนวน 4 คน ฝ่ายแม่บ้าน จำนวน 2 คน และฝ่ายรักษาความปลอดภัย จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัย ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวการศึกษาทำความเข้าใจในแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษากำหนดวิธีการ และประเด็นที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

2.3 แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยเตรียมแนวคำถามแบบครอบคลุมทุกรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการตนเองด้านสุขภาพ กรณีศึกษา โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ช่วงแรกของการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามข้อมูลส่วนตัว หลังจากนั้นก็จะเริ่มคำถามในประเด็นที่ต้องการเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนชัดเจน มีความถูกต้องตรงตามความจริง และผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเทปในขณะที่สัมภาษณ์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านได้ตรวจสอบเครื่องมือปรับแก้ก่อนนำมาใช้ในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์บุคคลที่ให้ข้อมูล และความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับรายละเอียดต่าง ๆ ของคนงานโรงพิมพ์ เรื่องการจัดการตนเองด้านสุขภาพของพนักงาน โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.3 เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และถามประเด็นที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์บุคคลที่ให้ข้อมูล และความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับรายละเอียดต่าง ๆ ของพนักงานโรงพิมพ์เรื่องการจัดการตนเองด้านสุขภาพอนามัย กรณีศึกษาโรงพิมพ์ศิษย์ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลทั้งจากเอกสาร และภาคสนามแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปเป็นภาพรวม และในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) (Denzin, N. K. , 1970) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation) หากข้อมูลใดขาดหรือไม่ชัดเจนก็เก็บเพิ่มเติมจนครบถ้วนและนำมาความสัมพันธ์ของข้อมูลมาใช้ในการอธิบายข้อเท็จจริง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขอบเขตที่กำหนดไว้

ผลการศึกษา

1. การจัดการตนเองด้านสุขภาพของพนักงาน โรงพิมพ์ศิษย์

1.1 การตั้งเป้าหมายด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า พนักงานในโรงพิมพ์ทุกคนจะต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะตรวจปอด เนื่องจากคนทำงานด้านการพิมพ์จะได้รับอันตรายในเรื่องของสารตะกั่ว แต่คนทำงานในโรงพิมพ์ก็ต้องการที่จะให้มีแพทย์เข้ามาตรวจสุขภาพภายในโรงงาน เนื่องจากคนทำงานในโรงพิมพ์จะต้องสัมผัสกับสารเคมีทุกวัน จนทำให้บางครั้งทางโรงพิมพ์จะต้องเชิญเจ้าหน้าที่จากสาธารณสุขมาให้ความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพสำหรับผู้ทำงาน ที่จะต้องสัมผัสกับสารตะกั่ว เพราะคนทำงานด้านโรงพิมพ์จะต้องสัมผัสกับสารตะกั่วตลอดเวลา จำเป็นต้องมีแนวทางในการป้องกัน เช่น การใช้ผ้าปิดจมูก สวมใส่เสื้อคลุมที่ทำจากพลาสติก พร้อมสวมใส่ถุงมือเพื่อเวลาสัมผัสกับเครื่องพิมพ์จะได้ไม่มีสารตะกั่วติดมือ หรือเวลารับประทานอาหารจะต้องล้างมือเพื่อทำความสะอาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการป้องกันสารตะกั่ว ซึ่งการตั้งเป้าหมายในการดูแลสุขภาพนั้นไม่จำเป็นจะต้องปฏิบัติเฉพาะในขณะที่ทำงานอย่างเพียงเดียว แต่การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของพนักงานก็ต้องดูแลสุขภาพ ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพในที่ทำงานด้วย

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า มีการจัดทำสมุดบันทึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาการ หรืออาการแสดงที่บ่งบอกถึงความผิดปกติของร่างกาย ร่วมกับการพบแพทย์ทุกครั้งที่มีอาการเจ็บป่วย โดยปฏิบัติตามคำสั่งแพทย์ทุกครั้ง หลังจากรู้สึกว่ายาวป่วยแล้วก็ต้องกลับไปให้แพทย์ตรวจอีกครั้งเพื่อรับรองว่าตนเองหายป่วย

โรงพิมพ์เชิญเจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุขมาให้ความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพให้แก่พนักงานโรงพิมพ์ทุกปี เพื่อให้พนักงานทุกคนได้รู้ว่าการทำงานโรงพิมพ์จะต้องเฝ้าระวังสุขภาพและพนักงานต้องไปศึกษาการดูแลสุขภาพจากสื่ออินเทอร์เน็ต หรือสื่อทางโทรทัศน์

1.3 การประมวล และประเมินข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า มีการรวบรวมข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยตนเองและนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถที่จะประเมินผล และตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้เรียนรู้ในการประเมินความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากการเจ็บป่วยและหาสาเหตุ และวิธีการสังเกตตนเอง สามารถเรียนรู้และประเมินได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ซึ่งการดูแลสุขภาพนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะบางคนมีสุขภาพที่แข็งแรงแต่เมื่อมาสัมผัสกับสารเคมีในการทำงานอาจจะทำให้สารเคมีนั้นหลุดลอดเข้าในร่างกายบ้างซึ่งขึ้นอยู่กับการป้องกันของแต่ละคนเพราะการที่ได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง และจึงต้องมีการตรวจเช็คร่างกายเป็นประจำทุกปี

1.4 การตัดสินใจด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า การตัดสินใจนั้นเป็นบทบาทที่สำคัญในการจัดการตนเอง ซึ่งการตัดสินใจเป็นขั้นตอนสำคัญในการจัดการตนเอง โดยพนักงานของโรงพิมพ์จะต้องมีการป้องกันตัวเองจากสารเคมีที่อันตราย เพราะจะทำให้มีสุขภาพที่ไม่ดีในระยะยาวได้ อาจจะทำให้สุขภาพแย่และมีโรคแทรกซ้อน เช่น การสวมใส่เสื้อกันเปื้อนเพื่อป้องกันฝุ่นผงจากหมึกพิมพ์ การล้างมือทุกครั้งที่ได้รับประทานอาหาร ไม่นำอาหาร และเครื่องดื่มเข้าไปรับประทานในขณะที่ทำงาน เพราะอาหาร หรือน้ำดื่มจะปนเปื้อนด้วยผงหมึก หรืออาบนํ้าทุกครั้งหลังจากเลิกงาน เพราะจะเป็นการกำจัดผงหมึกที่ติดตามร่างกาย และป้องกันตนเองจากสารตะกั่ว โดยจะเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่งการตรวจสุขภาพเท่ากับเป็นการป้องกันโรคอีกทางหนึ่ง

1.5 การลงมือปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพอนามัย พบว่า มีการลงมือปฏิบัติ หรือการจัดการตนเองในการควบคุมความเจ็บป่วย หรือความผิดปกติที่เป็นผลจากความเจ็บป่วย ซึ่งการปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพสำหรับช่างพิมพ์นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการสวมถุงมือเพื่อป้องกันทุกครั้ง และเพื่อลดการสัมผัสสารเคมีโดยตรง ล้างมือทุกครั้งหลังจากเสร็จภารกิจของตน ควรใช้ผ้าปิดจมูกทุกครั้งปฏิบัติงาน เนื่องจากในการทำงานจะต้องเจอกับฝุ่นละออง และสารระเหยจากเคมี ดื่มน้ำเยอะเพื่อรักษาสมดุลในร่างกาย (แก้คอแห้ง) ในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสำหรับคนงานในโรงพิมพ์นั้น จะต้องเคร่งครัดในระเบียบที่โรงพิมพ์กำหนดไว้ เช่น การระวังไม่นำอาหารเข้าไปรับประทานในขณะที่กำลังทำงานด้านการพิมพ์ หรือการปฏิบัติตน เมื่อเลิกงานแล้วพนักงานต้องทำความสะอาดร่างกายทุกครั้ง เมื่อครบกำหนดการตรวจสุขภาพพนักงานทุกคนก็ต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี

1.6 การสะท้อนตนเองด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า เป็นการประเมินตนเองของบุคคลที่ปฏิบัติงานในโรงพิมพ์ โดยพนักงานทุกคนจะต้องดูแลตัวเอง เพราะทุกคนรู้ว่าจะต้องสัมผัสกับสารเคมีทุกวัน และการที่จะต้องทำงานที่สัมผัสกับสารเคมีจนทำให้สุขภาพนั้นไม่ค่อย

ดีนัก แต่ถ้าหากพนักงานทุกคนปฏิบัติตามกฎหมายของบริษัท และเรียนรู้วิธีการป้องกันตนเอง ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง จนทำให้พนักงานทุกคนมีสุขภาพดี

ภาพที่ 1 แสดงการสวมถุงมือ และใส่ผ้าปิดจมูกขณะปฏิบัติงานที่แท่นพิมพ์

ภาพที่ 2 แสดงการหาข้อมูลสุขภาพทางอินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 3 แสดงการลงชื่อเพื่อขอรับการตรวจสุขภาพประจำปี

ภาพที่ 4 แสดงการล้างมือก่อนรับประทานอาหารเพื่อป้องกันสารตะกั่วเข้าสู่ร่างกาย

ภาพที่ 5 แสดงการใช้ผ้าปิดจมูกสำหรับ
งานที่จะต้องสัมผัสสารเคมีขณะปฏิบัติงาน

ภาพที่ 6 แสดงการสวมผ้าปิดจมูกในขณะ
ปฏิบัติงานของพนักงานโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด

2. แนวทางส่งเสริมการจัดการด้านการดูแลสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์ดีชัย

2.1 การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ พบว่า พนักงานของโรงพิมพ์จะใช้ช่วงเวลาเช้า หรือเวลาเย็น ในการออกกำลังกาย เนื่องจากพนักงานทุกคนจะต้องมีสุขภาพที่แข็งแรง ซึ่งพนักงานของโรงพิมพ์ต้องการที่จะมีสุขภาพที่ดี มีร่างกายที่มีความแข็งแรง โดยส่วนใหญ่พนักงานจะชวนกันไปออกกำลังกายที่หน้าเมือง เพราะมีอุปกรณ์ และสถานที่สะดวกในการออกกำลังกายการออกกำลังกายนั้น อาจจะเป็นการวิ่ง หรือการเต้นแอโรบิค

2.2 รับประทานอาหารที่ถูกต้อง พบว่า ในโรงพิมพ์ดีชัยนั้นจะมีกลุ่มคนอยู่สองช่วงวัย คือ กลุ่มวัยกลางคน และกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งกลุ่มคนทั้งสองกลุ่มนั้นจะมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่แตกต่างกัน กลุ่มวัยกลางคนจะรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เนื่องจากวัยนี้จะคำนึงถึงสุขภาพเป็นหลัก ส่วนวัยรุ่นจะรับประทานอาหารที่ให้ความสะดวกโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ ซึ่งพนักงานส่วนใหญ่จะนำอาหารมาจากบ้าน และนำมารับประทานร่วมกัน เพราะทุกคนคำนึงถึงความสะดวกของอาหาร และการรับประทานอาหารร่วมกันก็จะมี การแลกเปลี่ยนกับข้าว ทำให้ทุกคนได้รับประทานอาหารที่เพียงพอ จนทำให้ทุกคนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีตามมา

2.3 การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง พบว่า มีการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา และพักผ่อนให้เพียงพอ เนื่องจากการทำงานนั้นจะต้องอยู่กับเครื่องจักรต้องใช้สมาธิให้มาก เนื่องจากอุบัติเหตุในการทำงานนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หากเป็นพนักงานหญิงหากผมยาว ควรใส่หมวกสำหรับคลุมผมเนื่องจากเวลาอยู่ใกล้เครื่องพิมพ์ หากมีผมพัดให้ผมปลิว แล้วทำให้ผมเข้าไปในเครื่องพิมพ์ และควรสวมใส่เสื้อกันเปื้อน จะเป็นการป้องกันไม่ให้เสื้อเลอะจากน้ำหมึก พนักงานควรพักผ่อนให้เพียงพอ เพราะจะเป็นการช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุในที่ทำงานได้ เพราะร่างกายได้รับการพักผ่อน

อย่างเต็มที่ ไม่ควรดื่มสุราในขณะที่ปฏิบัติงาน เพราะจะทำให้ขาดสติเกิดอันตราย และไม่ควรสูบบุหรี่ เพราะภายในโรงพิมพ์จะมีกระดาษมาก หากพนักงานประมาทโยนกันบุหรี่ลงภายในโรงพิมพ์จะทำให้เกิดเพลิงไหม้ได้

2.4 การสร้างทักษะในชีวิต พบว่า สามารถนำเอากระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างทักษะในชีวิตในการทำงาน หรือแม้กระทั่งการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยทุกคนจะต้องการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มที่เต็มใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในทุก ๆ เรื่อง หากเราทุกคนจัดการกับตนเอง และสิ่งรอบตัวเพื่อให้มีความสุขตามสภาพ และความสุขความปลอดภัยในสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของแต่ละบุคคล

2.5 การจัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่จะเลือกการปลูกต้นไม้เพื่อทำให้รู้สึกถึงความร่มรื่นกับตนเอง และเพื่อป้องกันการตัวเองจากสารเคมี ซึ่งรอบ ๆ บริเวณของโรงพิมพ์จะปลูกต้นไม้ไว้เป็นจำนวนมาก เพราะต้องการลดมลพิษที่เกิดจากหมึกพิมพ์ เนื่องจากทุกคนจะมีความรู้ในเวลากลางวันต้นไม้จะคายออกซิเจน และจะดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ ส่วนภายในโรงพิมพ์มีการทำ 5 ส. ทุกวันศุกร์สุดท้ายของเดือนที่ปฏิบัติเช่นนี้เนื่องจากคนงานในโรงพิมพ์เป็นกลุ่มคนทำงานที่เสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพ จึงทำให้ทุกคนตระหนักว่าเราจะต้องช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นรอบบริเวณโรงพิมพ์ หรือแม้กระทั่งในที่ทำงานมีสิ่งแวดล้อมที่จะเอื้อต่อสุขภาพของตนเอง

2.6 การพัฒนาทางจิตวิญญาณ พบว่า จะมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การชำระร่างกายให้สะอาดจากสารเคมี ทำจิตใจให้สงบนิ่งไม่คิดอะไรที่จะทำให้ฟุ้งซ่าน เพื่อลดความตึงเครียด ซึ่งบางแผนกจะเปิดวิทยุเพื่อฟังเพลง ดัดภาพที่เป็นวิวิธทัศน์ หรือสลับกันออกมานั่งด้านนอกโรงพิมพ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณ เช่น บางคนจะเข้าวัดในวันหยุดยาว ๆ บางคนจะเดินทางไปท่องเที่ยวในช่วงเวลาวันหยุด บางคนก็จะเดินทางไปพบญาติพี่น้องในวันหยุดเช่นกัน ทุกคนจะใช้ช่วงเวลาร่วมกันวันหยุดยาว ๆ และในหนึ่งปีโรงพิมพ์ก็จะจัดให้พนักงานทุกคนได้ไปท่องเที่ยวร่วมกันทั้งโรงพิมพ์

2.7 การเรียนรู้ที่ดีในด้านการดูแลสุขภาพ พบว่า การทำความรู้จักการป้องกันด้วยตัวเองให้ถูกวิธีโดยจากดูจากสื่อออนไลน์ ปรีกษาแพทย์ หรือเข้ารับการรักษาที่ถูกวิธีตามโรงพยาบาล ซึ่งควรรู้จักประมาณตน เตรียมจิตใจให้พร้อม ควรทำจิตใจให้ปลอดโปร่ง การเปิดรับข้อมูลข่าวสารสุขภาพจากวิทยุ โทรทัศน์ และการเรียนรู้อีกทางหนึ่ง คือ การอ่านจากหนังสือที่ทางสำนักพิมพ์ของเราได้จัดพิมพ์

ภาพที่ 7 แสดงการสวมใส่ผ้ากันเปื้อน
ขณะปฏิบัติงานของพนักงาน

ภาพที่ 8 แสดงการรับประทานอาหาร
ของพนักงาน

ภาพที่ 9 แสดงการจัดกิจกรรมเพื่อละลาย
พฤติกรรมของพนักงาน

ภาพที่ 10 แสดงการปลูกต้นไม้บริเวณ
รอบ ๆ โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด

ภาพที่ 11 แสดงการฟังเทศน์ฟังธรรม
ของพนักงาน

ภาพที่ 12 แสดงการเรียนรู้จาก
การอ่านหนังสือ

ภาพที่ 13 แสดงการออกกำลังกาย

อภิปรายผล

1. วิธีการจัดการตนเองด้านสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์ดีชัย

1.1 การตั้งเป้าหมายด้านการดูแลสุขภาพ ซึ่งพนักงานในโรงพิมพ์ทุกคนจะต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือเชิญเจ้าหน้าที่จากสาธารณสุขมาให้ความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพ เป็นการตั้งเป้าหมายในการดูแลสุขภาพของพนักงานที่จะต้องปฏิบัติทั้งอยู่ที่บ้าน และที่ทำงานควบคู่กันไปซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กรรณิกา ปัญญาวงศ์ และพนัส พฤกษ์สุนันท์, 2555) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการตนเองเป็นการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพ การติดตามเฝ้าระวัง และจัดการกับอาการแสดงของการเจ็บป่วยการจัดการกับผลกระทบจากความเจ็บป่วย อารมณ์ และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล รวมถึงการปฏิบัติตามแผนการรักษา

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพ มีการจัดทำสมุดบันทึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาการ หรืออาการแสดงที่บ่งบอกถึงความผิดปกติของร่างกาย ร่วมกับการพบหมอและมีเจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุขให้ความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพเพื่อให้พนักงานทุกคนได้รับรู้ว่าการทำงานโรงพิมพ์จะต้องเฝ้าระวังสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กิ่งแก้ว พรหมชาติ, 2544) ที่ได้กล่าวว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยเฝ้าระวังตนเอง (self-monitoring) หรือการสังเกตตนเอง (self-observation) และการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (self-recording)

1.3 การประมวล และประเมินข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพ เป็นการประเมินความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากการเจ็บป่วย โดยวิธีการสังเกตตนเอง และประเมินได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจึงต้องมีการตรวจเช็คร่างกายเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

(ดวงกมล ศักดิ์เลิศสกุล, 2549) ที่ได้กล่าวว่า การประมวลและประเมินข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยตนเองและนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับปัจจัยในการจัดการกับความเจ็บป่วยโดยต้องมีความรู้เกี่ยวกับโรค อาการสำคัญของโรค และวิธีการสังเกตตนเอง สามารถเรียนรู้ และประเมินได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแล้ว

1.4 การตัดสินใจด้านการดูแลสุขภาพ โดยพนักงานของโรงพิมพ์ จะต้องมีการป้องกันตัวเองจากสารเคมีที่อันตราย เพราะจะทำให้มีสุขภาพที่ไม่ดีในระยะยาวได้ อาจจะทำให้สุขภาพ และมีโรคแทรกซ้อน เช่น การสวมใส่เสื้อกันเปื้อนเพื่อป้องกันผงจากหมึกพิมพ์ การล้างมือทุกครั้งที่ได้รับประทานอาหาร หรือการอาบน้ำทุกครั้งหลังจากเลิกงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (นุราชัย ศิริมหาสาคร, 2550) ที่ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นบทบาทที่สำคัญในการจัดการตนเองต้องบนพื้นฐานของข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยที่รวบรวม มาประมวลผล และประเมินข้อมูลของตนเองเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยแล้วตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อควบคุมโรค โดยอาศัยข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นพื้นฐาน

1.5 การลงมือปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพ จะต้องเริ่มต้นจากการสวมถุงมือ เพื่อป้องกันการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี และล้างมือทุกครั้งหลังจากเสร็จภารกิจของตน ต้องเคร่งครัดในระเบียบ และเมื่อครบกำหนดการตรวจสุขภาพจะต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ที่ได้กล่าวว่า การลงมือปฏิบัติเป็นการจัดการตนเองในการควบคุมความเจ็บป่วย หรือความผิดปกติที่เป็นผลจากความเจ็บป่วย ประกอบด้วยการมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม การใช้ยาอย่างถูกต้อง การเฝ้าระวังอาการผิดปกติ และอาการแสดงของภาวะแทรกซ้อนทั้งเฉียบพลัน และเรื้อรัง การจัดการกับความเครียด และการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง หรือพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้โรคมีความรุนแรงขึ้น หรือเกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา

1.6 การสะท้อนตนเองด้านการดูแลสุขภาพ เพราะการทำงานที่ต้องพบกับสารเคมีทุกวันนั้นจะทำให้สุขภาพนั้นไม่ค่อยดีนัก จึงต้องมีการฝึกการป้องกันตัวเองจากสารเคมีทุกครั้งที่ได้ปฏิบัติงาน และต้องมีการดูแลตัวเองเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิภาวิชอบดี, 2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาสุขภาพ พฤติกรรมดูแลสุขภาพ และการใช้บริการสุขภาพของพนักงานในโรงงานเวชภัณฑ์ จำกัด สาขาท่าทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยพบว่าพนักงานทุกคนมีความตระหนักป้องกันการเจ็บป่วยจากการทำงานได้ เช่น การเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นไข้หวัด ปวดศีรษะ ปวดท้อง และปวดเมื่อยทั่วไป จะขอยาที่ออฟฟิศ หรือสถานอนามัยมารับประทานเอง แต่หากการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลก็ต่อเมื่อความเจ็บป่วยมาก และไม่สามารถจะประกอบอาชีพได้ตามปกติ

2. แนวทางส่งเสริมการจัดการด้านการดูแลสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์ดีชัย

2.1 การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยพนักงานจะเป็นคนสุขภาพแข็งแรง แต่ก็ไม่เคยละเลยในการดูแลสุขภาพ และใช้เวลาว่างเพื่อออกกำลังกาย ด้วยการวิ่ง หรือการเดิน แอโรบิก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (รุ่งฤดี จินฉนวนโส และภัทราพร พูลสวัสดิ์, 2558) ที่ได้กล่าวว่า การออกกำลังกายช่วยให้สุขภาพแข็งแรง กระปรี้กระเปร่า และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค การออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน และวันละ 30 นาที เช่น เดินเร็ว วิ่งเหยาะ ๆ ขี่จักรยาน ว่ายน้ำ เป็นต้น

2.2 การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง พนักงานมีพฤติกรรมการกินอาหารที่แตกต่างกันตามช่วงวัย แต่กลุ่มวัยกลางคนจะรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กิ่งแก้ว พรหมชาติ, 2544) ที่ได้กล่าวว่า การกินอาหารที่ถูกต้อง คือ กินพอประมาณ ได้สัดส่วนครบถ้วน กินผักผลไม้มาก ๆ ช่วยป้องกันโรคอ้วน เบาหวาน โรคหัวใจ โรคกระดูก และโรคสมองเสื่อม

2.3 การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง พนักงานโรงพิมพ์จะหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน โดยเน้นการพักผ่อนให้เพียงพอ เพราะตระหนักว่าตนเองจะต้องทำงานอยู่กับเครื่องจักร ใช้สมาธิในการทำงานให้มากที่สุด และหยุดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กิ่งแก้ว พรหมชาติ, 2544) ที่ได้กล่าวว่า ต้องหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง 4 อย่าง อันได้แก่ การสูบบุหรี่ ดื่มสุรามากเกินไป สำนอนทางเพศ และพฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ และภัยอันตราย

2.4 การสร้างทักษะในชีวิต โดยทุกคนจะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรรณวิมล เมฆวิมล, 2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยพบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลสุขภาพได้จากการได้รับคำแนะนำ และสนับสนุนให้ปฏิบัติพฤติกรรมการดูแลสุขภาพจากบุคคลต่าง ๆ

2.5 การจัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ มีการสร้างความร่วมมือกับตนเอง และเพื่อป้องกันตัวเองจากสารเคมี โดยจะปลูกต้นไม้ไว้รอบ ๆ พร้อมทั้งการทำ 5 ส. ทุกวันศุกร์สุดท้ายของเดือน ซึ่งจะเอื้อต่อสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กิ่งแก้ว พรหมชาติ, 2544) ที่ได้กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ ทั้งทางกายภาพ ทางชีวภาพ และทางสังคม เช่น ร่มเย็น สะอาด ปราศจากมลพิษ มีความปลอดภัย และความเอื้ออาทรต่อกัน

2.6 การพัฒนาทางจิตวิญญาณ มีการปฏิบัติ คือ การชำระร่างกายให้สะอาด ทำจิตใจให้สงบไม่คิดฟุ้งซ่าน และลดความตึงเครียด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กิ่งแก้ว พรหมชาติ, 2544) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทางจิตวิญญาณเป็นวิธีการที่จะช่วยให้บุคคลได้เห็น

ความเห็นแก่ตัว และเข้าถึงความดี เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรวมกลุ่ม การเจริญเมตตา และการสัมผัสธรรมชาติ ทำให้เข้าถึงความสุขทางจิตวิญญาณอันทำให้สุขภาพดียิ่ง

2.7 การเรียนรู้ที่ดีในด้านการดูแลสุขภาพ โดยการเรียนรู้ผ่านสื่อการดูแลสุขภาพ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ สื่อออนไลน์ การอ่านจากหนังสือ หรือแม้แต่การปรึกษาแพทย์ หรือเข้ารับการรักษาที่ถูกรวบรวมไว้ในโรงพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปรีฉัตร เนื่องเนาวนิตย์, 2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุขอนามัยทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตเทศบาล จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2546 โดยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัยส่วนมากมีความรู้มาจากเพื่อน อาจารย์ และสื่อต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขอนามัยจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1.1 ควรมีการมีการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพเบื้องต้นให้แก่ผู้ที่ทำงานในโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด เพื่อจะทำให้เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพแบบจริงจัง

1.2 ควรส่งเสริมให้ผู้ทำงานในโรงพิมพ์ ให้ดูแลสุขภาพ โดยมีการจัดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพมาแนะนำให้แก่ผู้ทำงานในโรงพิมพ์ เพื่อให้ผู้ทำงานในโรงพิมพ์สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3 ควรมีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการจัดการตนเองในด้านการดูแลสุขภาพต่อผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพิมพ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4 ควรจัดเงินในด้านการตัดชุดที่ป้องกันฝุ่นหมึกให้แก่พนักงานที่ต้องทำงานในโรงพิมพ์ทุกคน โดยตัดให้มากกว่า 1 ชุด

1.5 ควรจัดให้การดูแลสุขภาพให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพิมพ์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงพิมพ์มีสุขอนามัยที่ดีขึ้น และเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงพิมพ์มีความสะอาด

1.6 ควรสนับสนุนให้พนักงานของโรงพิมพ์ดีชัย จำกัด ได้รับโอกาสที่จะการศึกษาต่อเพื่อให้ได้คุณวุฒิทางการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น

1.7 ควรมีการจัดสวัสดิการในด้านในการจัดวันลา เพื่อศึกษาต่อ พร้อมด้วยการจัดสรรเงินในการศึกษาต่อของผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพิมพ์ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพต่อไป

1.8 ควรมีการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงพิมพ์ เข้ารับการฝึกอบรมในด้านการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นเพิ่มพูนความรู้ด้านการดูแลสุขภาพให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะต่อพนักงาน

2.1 ควรศึกษาความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพด้วยตนเองของผู้ที่ปฏิบัติงานด้านโรงพิมพ์ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเพื่อนำไปปรับใช้กับการพัฒนาการดูแลสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์ต่อไป

2.2 ควรมีการนำผลจากการวิจัยทำการส่งเสริมให้พนักงานทุกคนได้มีการดูแลสุขภาพด้วยตนเองต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสาธารณะ

3.1 ควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการปรับปรุงการดูแลสุขภาพด้วยตนเองจากสารเคมีที่เกิดจากโรงพิมพ์ ให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับโรงพิมพ์

3.2 ควรมีการเผยแพร่ผลการวิจัยที่ได้รับเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ถึงวิธีการป้องกันตัวเองจากสารเคมีที่เกิดจากโรงพิมพ์ต่อไป

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรศึกษาเรื่อง การดูแลสุขภาพของพนักงานโรงพิมพ์ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบผลการวิจัย และเพื่อนำไปปรับใช้กับการพัฒนาโรงพิมพ์ต่อไป

4.2 ควรศึกษาเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันโรคของพนักงานโรงพิมพ์ แล้วนำผลการวิจัยที่ได้มาปรับใช้ในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันโรคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Denzin, N. K. . (1970). *Sociological Methods: A source Book*. Chicago: Aldine.

กรรณิกา ปัญญาวงศ์ และพนัส พุกฤษ์สุนันท์. (2555). การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม. ใน *คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการสุขภาพชุมชน*. สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.

กิ่งแก้ว พรหมชาติ. (2544). ผลการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่มีต่อภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กิริติ ยศยิ่งยง. (2549). *การจัดการความรู้ในองค์กร และการนิเทศศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี้.

ดวงกมล ศักดิ์เลิศสกุล. (2549). *สุขภาพแบบองค์รวม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.

บุรชัย ศิริมหาสาร. (2550). *การจัดการความรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.

ปราโมช เชี่ยวชาญ. (2555). *อาชีพอนามัยและความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม*. นนทบุรี: สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ปริญธร เนืองเนาวนิตย์. (2551). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานด้านกิจการ
นักศึกษาของมหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระ ศีลศาสตร
มหาบัณฑิต จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุ่งฤดี จินณวาโส และภัทราพร พูลสวัสดิ์. (2558). อันตรายกระดุกพูน. *สาระสุขภาพ จุลสาร
ข่าวศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- วรรณวิมล เมฆวิมล. (2553). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ที่ฝึกปฏิบัติงาน
ของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิภาวี ขอบดี. (2545). ปัญหาสุขภาพ พฤติกรรมดูแลสุขภาพ และการใช้บริการสุขภาพของ
พนักงานในโรงงานเวชภัณฑ์ จำกัด สาขาท่าทอง จังหวัดพิษณุโลก.
กรุงเทพมหานคร: โครงการสนับสนุนงานวิชาการด้านส่งเสริมสุขภาพ มูลนิธิ
สาธารณสุขแห่งชาติ.
- ศุภมล ศรีสุขวัฒนา. (2555). องค์การบริหารส่วนตำบลกับการจัดการปัญหาสาธารณสุข และ
สิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: โครงการสนับสนุนงานวิชาการด้าน
ส่งเสริมสุขภาพ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- สำนักงานที่ปรึกษา กรมอนามัย. (2559). *การส่งเสริมสุขภาพคนทำงานในสถานประกอบการ*.
เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2560 จาก
<http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?filename=factory2>

**คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนไทย:
กรณีศึกษาสำนักปुสวรค์**
**THE VALUE OF CHANTING FOR WARDS EFFECTIVENES OF THAI
BUDDHISTS: A CASE STUDY OF PUSAWAN SCHOOL**

พระวงศ์สรสิทธิ์ รติโก

พระครูวิจิตรศีลาจาร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภิต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในคัมภีร์พระพุทธานุสา 2. เพื่อศึกษาการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนไทยในสำนักปุสวรค์ 3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อที่มีต่อพุทธศาสนิกชนไทยในสำนักปุสวรค์ และ 4. สร้างองค์ความรู้ใหม่คุณค่าของพุทธศาสนิกชนไทยในสำนักปุสวรค์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มสาธุชนสำนักปุสวรค์ และผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสำนักปุสวรค์ จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง โดยใช้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการและสร้างองค์ความรู้ใหม่คุณค่าของการสวดมนต์เป็นการสวดมนต์ในทางพระพุทธานุสา เป็นการน้อมนำหลักธรรมจากบทสวดมนต์มาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ครอบครัว ความศรัทธา และความสงบสุขภายในจิตใจ ก่อให้เกิดฟื้นฟูศีลธรรมสถิตแน่นมั่นคงอยู่ในใจ อุปสรรคใด ๆ ที่บังเกิดขึ้นก็จะถูกแก้ไขด้วยปัญญาไปตามลำดับ ๆ ในที่สุดความรุ่งเรืองของพระพุทธานุสา ก็จะกลับมาอีกครั้งในยุคปัจจุบันดังที่เคยรุ่งเรืองในอดีตกาล

ผลการศึกษาพบว่า

1) ความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในคัมภีร์พระพุทธานุสา คือ การกำเนิดของการสวดมนต์ ได้แสดงถึงจุดเริ่มต้นของพิธีสวดมนต์ที่มีความหมายต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ความเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนนำไปสู่การปฏิบัติที่หลากหลายยิ่งขึ้น 2) การสวดมนต์ของสำนักปุสวรค์ คือ มีความเชื่อว่าช่วยให้หลุดพ้นจากทุกข์ทางใจและชี้ทางให้เข้าถึงซึ่งทางแห่งโลกกุตระด้วยการเทศนาสั่งสอนหลักการดำเนินชีวิตและช่วยพัฒนาชีวิตยกระดับจิตวิญญาณให้สูงขึ้น 3) คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อกลุ่มสาธุชนสำนักปุสวรค์ คือ พิธีสวดมนต์ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อการรักษาและ

การป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ และเชื่อว่าช่วยให้พ้นทุกข์ เช่น ทำให้มีปัญญา ทำให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้ ทำให้จิตไม่เศร้าหมอง มีสุขคติเป็นที่ไป เป็นการเผยแผ่ และสืบทอดพระพุทธศาสนา และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อสำนักปฐวรร์ ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เกณฑ์ในการพิจารณาบทสวดมนต์ ได้แก่ 1. ประวัติที่มาของบทสวด 2. บทสวดมนต์ 3. คำแปล 4. อนุภาพ และ 5. ความเชื่อ และ 2) ผลสัมฤทธิ์จากการสวดมนต์ ได้แก่ 1. บรรเทาเจอเพื่อนดี/คนดี 2. บรรเทาชีวิตที่ดี 3. บรรเทาพ้นทุกข์ 4. บรรเทาอุทิสัญญแก้เวทนาและบรรพบุรุษ และ 5. บรรเทาป้องกันภัยอันตราย

คำสำคัญ: คุณค่า, การสวดมนต์, พุทธศาสนิกชนไทย, สำนักปฐวรร์

ABSTRACT

The research title on “The value of chanting toward effectiveness of Thai Buddhists: A case study of Pusawan School. The objectives were as follows 1) To study the meaning and its significance of Praying in Buddhist doctrine. 2) To study of chanting in Pusawan school. 3) To analyses on value of chanting toward a group of Pusawan school. and 4) To create new knowledge of Buddhists value in Pusswan School. The data was analyzed using document and interview information from disciples and Dharma practitioner at Punsuwan school 15 persons by analytical study process and lead integration and new knowledge. This research is manner qualitative research from researcher analysis has an opinion that the worth of the prayer is inheriting in the sense of the Buddhism be the bending leads the thermic principle from chapter prays to come to use in the way of life worthily in the sense of the economy politics social family faith and the peacefulness within the mind cause resuscitate the morals is dwelling firm crowded the at heart which obstacle that originate go up as a result will touch cheap correct with the intellect goes to respectively finally the flame in the Buddhism as a result will come back again in the present age as , ever dawn about story in the past the word is important

The study found that:

1) the meaning and how important for chanting of Buddhism scripture that was beginning of chant. The pray ceremony is important for Buddhism which show respect and faithful lead to more practice 2) the chanting of Punsuwan school is believe in release mind, lead to Rutra by moralize and teach about life principle, and also develop mind to high level. 3) the valuable

chanting affect to group of Pussawan School by the chanting belong to religious ceremony which for treat, protect from harmful and suffering such as smart, remind to Triple Gem, no sadness, happiness, publish and inherit of Buddhism. and 4) created new knowledge of value chanting in Pussawan School for 2 kinds such as 1) consider rule of chanting include 1. Chanting history 2. Chanting 3. Translation 4. Power and 5. Believe. and 2) The chanting result such as 1. met good friends/person 2. Wishing of good life 3. Free from suffering 4. Wishing for give the merit to angle and ancestors 5. Prevent danger.

Keyword: The Value, Chanting, Thai Buddhists, Pusawan School

บทนำ

ศาสนาในโลกทุกศาสนามีองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ การสวดมนต์หรือคาถาประกอบพิธีกรรม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล ในศาสนาพราหมณ์ก็ได้นิยมสวดกันมาดังที่เรียกกันว่า สารายมนต์ ร่ายมนต์ เพื่อความทรงจำพระเวทบ้าง เพื่อเป็นสิริมงคลบ้าง ในทางพระพุทธศาสนาก็มีการสวดสาธยายเช่นเดียวกัน ในขั้นต้นเพียงสวดสาธยายเพื่อความทรงจำพระพุทธรวณะเท่านั้น เมื่อชาวบ้านได้ยินพระสงฆ์สวดสาธยายก็พากันอนุโมทนา และได้ถือกันว่า การได้ยินพระสงฆ์สวดสาธยายเช่นนั้นเป็นสิริมงคล ในสมัยนั้นยังไม่มีคัมภีร์ที่จะได้จดจารึก ต้องท่องจำทรงกันด้วยวาจา จำหลักคำสอนที่เรียกว่ามุขปาฐะ คือ การท่องจำให้ขึ้นใจจนติดปาก เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น พระสงฆ์ก็ใช้สวดสาธยายพระพุทธรวณะนั้นตามสมควรแก่เหตุการณ์ด้วยเหตุที่การสวดมนต์มีความสำคัญเพื่อเป็นการสาธยายรักษาคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ยิ่งความเข้าใจและนำมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตอย่างมีคุณค่า และทัศนคติโดยรวมต่อการสวดมนต์ของชาวพุทธในสังคมไทย

การสวดมนต์ในพระพุทธศาสนามีความสำคัญ สรุปได้ 2 ประการ คือ สวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนา และสวดพระปริตร เพื่อคุ้มครองป้องกันอันตรายดังกล่าวแล้วนั้น สามารถกล่าวได้ว่าการสวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนามีจุดเริ่มมาจากการที่พระผู้มีพระภาค ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ประชุมกันกล่าวธรรมในวันอุโบสถ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยทรงอนุญาตให้นำเอาสิกขาบทบัญญัติมาสวด เรียกว่า สวดปาติโมกข์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ลักษณะการสวดดังกล่าวเป็นการทบทวนพระบัญญัติหรือตรวจสอบข้อห้าม เพื่อความสำรวมระวังของภิกษุทั้งหลาย พร้อมกันนี้พระองค์ยังทรงแนะนำวิธีการฟังปาติโมกข์ว่าให้ฟังให้ดีเอาใจใส่ในการฟัง ทรงอธิบายต่อไปอีกว่าให้มีจิตแน่วแน่ในการฟัง ไม่ฟังชาน ไม่ซัดส่าย กล่าวได้ว่าเป็นวิธีการฟังการสวดที่ดีมีประโยชน์ การสวดมนต์เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น มีจิตใจมั่นคงเต็มเปี่ยมด้วยพลังใจ

สามารถในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ก่อเกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวม และที่สำคัญที่สุดหากผู้สวดสวดด้วยจิตใจที่เป็นสมาธิ

ดังนั้น การศึกษาความหมายความสำคัญและคุณค่าของการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาและเพื่อศึกษาคุณค่าที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีอารมณ์ ความคิด สติ ปัญญาดี และเป็นสุขเพิ่มขึ้นที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนไทยในสำนักปฐุสวรค์
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อที่มีต่อพุทธศาสนิกชนไทยในสำนักปฐุสวรค์
4. สร้างองค์ความรู้ใหม่คุณค่าของการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนไทยในสำนักปฐุสวรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระไตรปิฎก โดยข้อมูลชั้นปฐมภูมิ(Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพ.ศ.2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา หนังสือ บทความ เอกสาร เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet)

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยเลือกแบบเจาะจง (Porposive selection) ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านมั่นคงภายในครอบครัว และด้านสังคมและประเทศชาติ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มศาสนิกชนสำนักปฐุสวรค์ และผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสำนักปฐุสวรค์ จำนวน 15 คน

3. การวิเคราะห์คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อสำนักปฐุสวรค์

4. สร้างองค์ความรู้ใหม่คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อสำนักปฐุสวรค์

ผลการศึกษา

1. ความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

การกำเนิดของการสวดมนต์ ได้แสดงถึงจุดเริ่มต้นของพิธีสวดมนต์ที่มีความหมายต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ความเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนนำไปสู่การปฏิบัติที่หลากหลายยิ่งขึ้น ตอนนี้จะกล่าวถึงความเป็นมา พัฒนาการของพิธีสวดมนต์หลังพุทธปรินิพพานดังมีข้อมูลในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาและฎีกา ที่กล่าวถึงความแพร่หลายของพิธีสวดมนต์ในฐานะที่เป็นพิธีกรรมทางศาสนา โดยจะถือเอาลำดับวันเวลาของคัมภีร์ตามที่บันทึกไว้ เพราะการเกิดขึ้นของคัมภีร์แต่ละเล่มจะแสดงพัฒนาการของการสวดมนต์ได้

2. การสวดมนต์ของสำนักปุสรวรรค์

มีความเชื่อว่าช่วยให้หลุดพ้นจากทุกข์ทางใจและชี้ทางให้เข้าถึงซึ่งทางแห่งโลกกุตระ ด้วยการเทศนาสั่งสอนหลักการดำเนินชีวิต ชี้ทางให้มนุษย์เข้าสู่แนวทางแห่งธรรมะ เพื่อพัฒนาชีวิตยกระดับจิตวิญญาณให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีการปลุกเสกอันถูกต้องตามเทวบัญญัติ อันเป็นผลให้เกิดความขลังและศักดิ์สิทธิ์ ด้วยฤทธิ์บารมีของเหล่าผู้สำเร็จนั้น ๆ ทำให้มีผู้ที่เกิดความเชื่อและศรัทธาเข้าไปปฏิบัติธรรม เพราะว่าบารมีของปุสรวรรค์จะช่วยให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในการสวดมนต์ของสำนักปุสรวรรค์ได้พบประเด็นดังนี้ คือ 1) พิธีสวดมนต์สามารถป้องกันความตายได้หรือไม่ 2) พิธีสวดมนต์มีประสิทธิภาพได้อย่างไร และ 3) พิธีสวดมนต์ใช้ได้ผลเมื่อใดและเมื่อใดที่ใช้ไม่ได้ผล

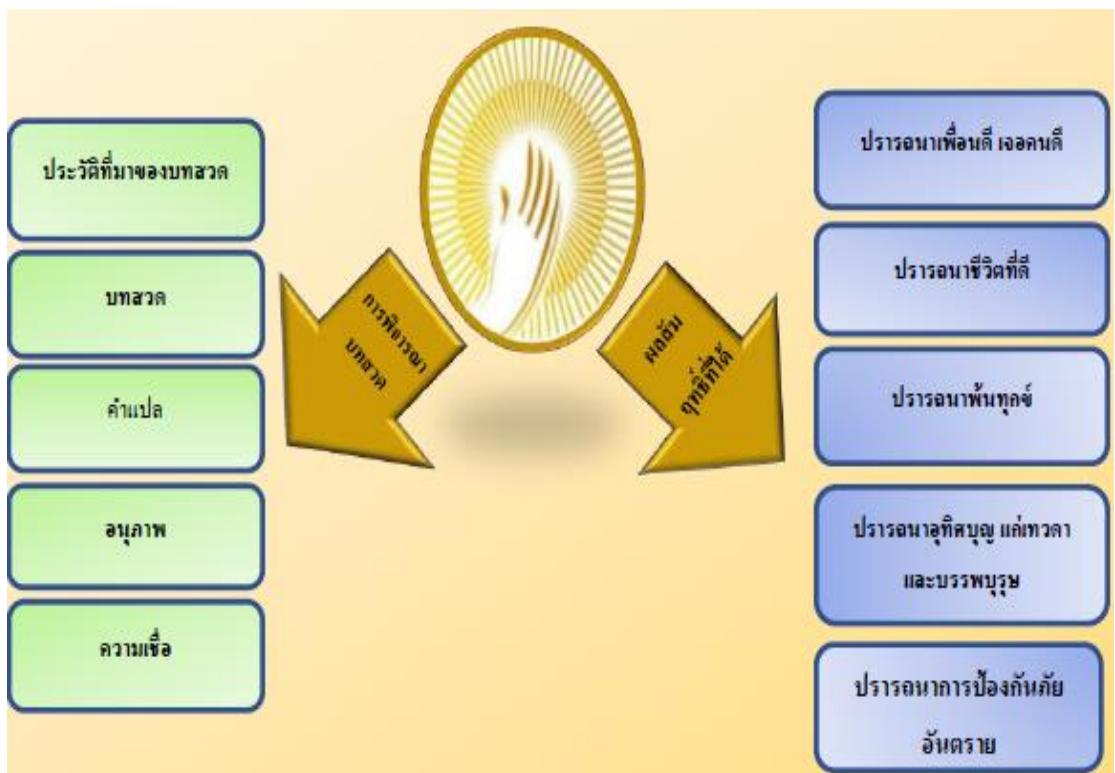
3. คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อกลุ่มสาธุชนสำนักปุสรวรรค์

พิธีสวดมนต์ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อการรักษาและการป้องกันผู้ที่เชื่อถือตามเหตุผล ต่างก็ยังคงมีข้อสงสัยต่อความสัมพันธ์ระหว่างพิธีสวดมนต์และกรรม ดังนั้นจึงมีคำถามว่าพิธีสวดมนต์สามารถจะขจัดความตายได้หรือไม่และหากทำได้จะทำได้อย่างไร ผู้มีความสงสัยจึงได้พากันสืบค้นกลไกของการปฏิบัติงานของพิธีสวดมนต์ แต่ดูเหมือนว่าคนผู้ซึ่งได้สวดมนต์จะได้รับผลตามความเชื่อในประสิทธิภาพของพิธีสวดมนต์บ้าง ผู้ที่ปรารถนาจะรู้ว่าภายใต้สถานการณ์เช่นใดพิธีสวดมนต์จึงมีผลและไม่มีผล การแสวงหาคำตอบพร้อมกับคำอธิบายทางประเพณีนิยมที่ได้ให้ไว้ แสดงให้เห็นว่า พิธีสวดมนต์ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบขึ้นในช่วงเวลาที่วิกฤติ ที่ผู้มีความต้องการพันทุกข์ที่กำลังประสบต่างก็ต้องการ เช่น ทำให้มีปัญญา ทำให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้ ทำให้จิตไม่เศร้าหมอง มีสุขคติเป็นทิไป เป็นการเผยแพร่ และสืบทอดพระพุทธศาสนา

4. สร้างองค์ความรู้ใหม่คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อกลุ่มสาธุชนสำนักปุสรวรรค์

องค์ความรู้ใหม่

4.1. เกณฑ์ในการพิจารณาบทสวดมนต์ คือ

4.1.1 ประวัติที่มาของบทสวดมนต์ การสวดมนต์ในพระพุทธศาสนามีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นการสวดในสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไว้เพื่อไม่ให้ลืมในคำสอนนั้น ๆ และทบทวนในสิ่งที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ดีแล้ว เพราะในครั้งพุทธกาลยังไม่มีพระไตรปิฎก จึงต้องใช้การท่องจำ หลังพุทธปรินิพพานมีการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 1 ก็ยังใช้การท่องจำสืบทอดต่อกันมา เรียกว่า "มุขปาฐะ" (หมายถึง การท่องด้วยปาก การกล่าวด้วยปาก การจดจำต่อเนื่องกันมาด้วยการสอนแบบปากต่อปาก) ดังนั้น จึงมีการคัดเอาคำสอนที่สำคัญมาสวดสาธยายกันอย่างเนื่องนิตย์ คำสอนสำคัญเหล่านี้จึงกลายเป็นบทสวดมนต์ในที่สุด ในบางคราวพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอาพาธได้มีพระภิกษุมาสาธยายพุทธมนต์ให้พระพุทธองค์ฟัง เช่น บทโพชฌงค์ 7 ทำให้พระองค์อาการอาพาธทุเลาลง ฉะนั้นบทสวดมนต์จึงมีอานุภาพมาก นับแต่นั้นมาทั้งพระภิกษุและฆราวาสก็สวดมนต์เรื่อยมาเพื่อเป็นการทบทวนคำสอนของพระพุทธเจ้า

4.1.2 บทสวดมนต์ การสวดมนต์ของชาวพุทธมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1. สวดพระสูตร เช่น บทธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร มงคลสูตร เป็นต้น 2. สวดพระปริตร เช่น

บทโมรปริตร ชันธปริตร เป็นต้น และ 3. สวดสังกิริยา เช่น บทมงคลจักรวาลใหญ่ มงคลจักรวาลน้อย หรือบทที่ลงท้ายด้วยคำว่า “อานุภาเวน” เป็นการตั้งสัตยาธิษฐานให้เกิดประโยชน์ ถึงอย่างไรก็ตามการสวดมนต์ก็เป็นส่วนให้เกิดสมาธิ พลังจิตและสิริมงคลแก่ผู้สวดและผู้ฟัง และการสวดมนต์มีอยู่ 2 แบบ คือ 1. การสวดเป็นบท ๆ เป็นคำ ๆ ไป เรียกว่าแบบปทกณะ นี้อย่างหนึ่ง เช่น อย่างที่พระสงฆ์สวดกันอยู่ทั่วไปในวัดหรือในงานพิธีต่าง ๆ และ 2. การสวดแบบใช้เสียงตามทำนองของบทประพันธ์ ฉันทลักษณ์ต่าง ๆ เรียกว่าสรภามะอย่างหนึ่ง เช่น พระสงฆ์ในงานพิธีรับเทศน์หรือในเทศกาลพิเศษ เช่น ในคราวเทศน์ในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา เป็นต้น วิธีการสวดแบบสรภามะนี้เอง เรียกอย่างหนึ่งว่า “สรัญญะ” (อ่านว่า สะระญญะ) และต่อมาได้วิวัฒนาการให้พระสงฆ์เทศน์เป็นทำนองแหล่ขึ้นในบททำนองร่ายยาว เช่น ในเรื่องพระเวสสันดรชาดกจนถึงปัจจุบัน

4.1.3 คำแปล การสวดมนต์แปล คำว่า มนต์ ตามหลักของพระพุทธศาสนา หมายถึง หลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ดังนั้นในบางกรณีเราจึงเรียกว่า “พุทธมนต์” การสวดมนต์แปลเป็นการนำบทสวดมนต์ต่าง ๆ ซึ่งคือหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แปลจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยมาสวดสาธยาย เพื่อให้เกิดความสงบ ความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เกิดศรัทธาที่มั่นคงต่อพระรัตนตรัย และเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

4.1.4 อนุภาพ อานิสงส์ของการสวดมนต์ ได้แก่ 1. ขจัดนิวรณ์ อันเป็นอุปสรรคต่อการทำความดี ก่อให้เกิดความสดชื่นแจ่มใส จิตใจ เบิกบาน 2. ได้ศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามหลักไตรสิกขา เพราะในขณะที่สวดมนต์มีกายวาจาปกติ (มีศีล) มีใจจดจ่อแน่วแน่อยู่กับบทสวดมนต์ (มีสมาธิ) ได้รู้คุณค่าความดีของพระรัตนตรัยตามคำแปลของบทสวด (มีปัญญา) 3. ตัดรากเหง้าความเห็นแก่ตัว เพราะขณะสวดมนต์จิตจดจ่ออยู่ที่บทสวด ไม่คิดถึงตัวเอง ความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงไม่ได้โอกาสเข้ามาแทรกในจิตได้ 4. จิตไม่ขุ่นมัว เกิดสมาธิมั่นคง เพราะขณะสวดมนต์ผู้สวดจะต้องสำรวมใจแน่วแน่ ด้วยเกรงว่าจะสวดผิด จิตจึงเป็นสมาธิ เมื่อจิตเป็นสมาธิความสงบเยือกเย็นย่อมเกิดขึ้น 5. ได้เสริมส่งปัญญาบารมี การสวดมนต์ได้รู้คำแปล รู้ความหมาย ย่อมทำให้ผู้สวดได้ปัญญาบารมี ทำให้คำสอนมั่นคง ไม่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม 6. เป็นการสืบสานความดีสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เพราะการสวดมนต์ผู้สวดย่อมได้รู้แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ดี เมื่อปฏิบัติตามย่อมได้รับผลเป็นความสะอาด สว่าง สงบ ของจิตใจ นั่นคือพระพุทธศาสนามั่นคงอยู่กับผู้สวดมนต์และถือได้ว่า ได้ปฏิบัติบูชาสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไปโดยแท้จริง และ 7. ทำหน้าที่ของอุบาสกอุบาสิกาให้สมบูรณ์ ผู้สวดมนต์ย่อมได้ชื่อว่า ได้ทำหน้าที่ของอุบาสกอุบาสิกาให้สมบูรณ์ เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม เกิดความสามัคคีในสังคมและหมู่คณะ

4.1.5 ความเชื่อ การสวดมนต์ คือ ข้อวัตรอันเป็นหลักใจของชาวพุทธเป็นบุญกิจ บุญกิริยาที่ถือปฏิบัติสืบ ๆ กันมา นับตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

ถือกันว่าเป็นเรื่องสำคัญของชีวิต โดยเฉพาะในส่วนของพระภิกษุสงฆ์สามเณรนักบวช นักบุญทั้งหลาย จะให้ขาดตกบกพร่องในข้อวัตรกิจวัตรส่วนนี้ไม่ได้เด็ดขาด ถ้าหากละเลย เพิกเฉย ก็ถือกันว่าเสื่อม ก่อให้เกิดเป็นบาปเป็นกรรม เป็นความไม่บริสุทธิ์ให้แก่ตนเองและสถานที่อยู่อาศัย วัดวาอาราม ตลอดจนโยมญาติมิตรที่ถวายความอุปถัมภ์ปัจจัยสี่ อีกทั้งภูมิธรรม ภูมิปัญญา คุณงาม ความดีบารมีในส่วนอื่นก็เกิดขึ้นได้ยาก

บทสวดแต่ละบทท่านเรียกว่า พระปริตร แปลว่า เครื่องคุ้มครองอันประเสริฐ ในบทสวดมนต์แต่ละบทนั้น ประกอบไปด้วย บทพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็มีเป็นบทสรรเสริญคุณแห่งพระรัตนตรัยก็มี และเป็นบทอวยชัยให้พรก็มี บางบทได้นำมาจากพระไตรปิฎก บางบทเป็นบทที่ท่านได้แต่งขึ้นใหม่ในภายหลัง ในแต่ละบท แต่ละบาท แต่ละคานานั้น ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากพระโอษฐ์ อันประกอบด้วย พระมหากรุณาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ พระปัญญาธิคุณ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเกิดจากสติปัญญา อันบริสุทธิ์ ยิ่งของเหล่าพระอรหันตสาวก ของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ทั้งสิ้นในแต่ละคน แต่ละสำนักนั้น มีการถือสวดไม่เหมือนกันบางสำนักสวดเฉพาะภาษาบาลีก็มี สวดแบบบาลีแปลก็มี สวดเฉพาะภาษาของตนที่แปลจากภาษาบาลีก็มี ไม่มีกฎข้อบังคับต่างถือปฏิบัติตามความนิยม และความศรัทธาเชื่อถือ ตามความรู้ ความเข้าใจ ตามมติของแต่ละบุคคล แต่ละคณะ แต่ละสำนักกันไป ไม่ถือว่าท่านผิดเราถูก ขอเพียงสวดแล้ว เกิดมรรคเกิดผล เกิดกุศล เกิดสติ เกิดสมาธิ เกิดปัญญา ไม่นำพาโทษทุกข์เบียดเบียนตนเอง และคนอื่นให้เดือดร้อน เกิดบาป เกิดกรรม กันนั้นว่าเป็นเรื่องควรแก่การอนุโมทนาสาธุการเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการที่จะสวด หรือไม่สวด จะสวดยาว หรือจะสวดสั้นหรือจะสวดเวลาไหน บทไหนนั้น ไม่ถือว่าเป็นภาควิชาบังคับขึ้นอยู่ที่สติปัญญา ความถูกต้อง และศรัทธาของแต่ละใจ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533-2534)

สรุปความแล้ว การสวดมนต์นั้นมีจิตเจตจำนงวัตถุประสงค์ ทำที่ และเป้าหมาย เพื่อให้ได้ เพื่อให้สำเร็จในคุณประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นการสรรเสริญคุณ
2. เพื่อเป็นต้นทุนเจริญศรัทธา
3. เพื่อเป็นการแผ่จิตเมตตา
4. เพื่อเป็นการฝึกสมาธิ
5. เพื่อเป็นการอบรมขันติให้แกร่งกล้า
6. เพื่อเป็นการรักษาพระธรรม
7. เพื่อเป็นการกำจัดบาปอกุศล
8. เพื่อความเป็นมงคลแก่ชีวิต
9. เพื่อเป็นการทำจิตให้สว่างไสวเกิดปัญญา

10. เพื่อเป็นการช่วยรักษาโรคร้าย

11. เพื่อเป็นเหตุให้ได้สมบัติบุญ

4.2 ผลสัมฤทธิ์จากการสวดมนต์ คือ

4.2.1 บรรณาณาใจเพื่อนดี/คนดี มงคล แปลว่า สิ่งที่ดีงาม การสวดมนต์ จัดเป็นทั้งบุญกิริยา และไตรสิกขา ขณะสวดมีกาย วาจา เรียบร้อย มีความระมัดระวังสำรวมดี เรียกว่า ศีล ขณะสวดมีจิตเป็นสมาธิตั้งมั่นตั้งใจสวด สวดด้วยความสงบ เรียกว่า สมาธิ ขณะสวดจิตอ่อน นึกพิจารณาไปตาม เห็นสัจธรรมความจริงของชีวิต เรียกว่า ปัญญา ขณะสวดเป็นการเจริญเมตตาภาวนา จิตเบิกบานเลิกละวางใจกรรม ก็จัดเป็น ทาน ขณะสวดมีความเพียร มีความอดทน มีสัจจะ มีความตั้งใจ จิตห่างออกจากกามจิตเป็นกลาง ก็จัดเป็น บารมี เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลหนึ่ง บุคคลใดได้ลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นปกตินิสัย จนเกิดเป็นอุปนิสัยแล้ว ย่อมก่อให้เกิดเป็นบุญเป็นกุศล เป็นมงคลแก่ชีวิต เกิดพลัง นำซึ่งความสุข ความเจริญมาสู่ตนเอง และครอบครัววงศ์ตระกูลเพื่อนฝูงมิตรสหาย หน้าที่การงานได้อย่างแน่นอน โดยไม่ต้องสงสัย

4.2.2 บรรณาณาชีวิตที่ดี ชีวิตคนเรานั้นประกอบด้วยกาย และจิต กายเป็นส่วน แห้งรูปธรรม จับต้องได้ มองเห็นได้ ส่วนจิตใจนั้นจัดเป็นนามธรรม มีความเป็นใหญ่ เป็นนายในชีวิตคนเรา จิตที่เศร้าหมองจิตที่มีแต่ความวิตกกังวล จิตที่คิดมาก จิตที่พยาบาทโทธร้ายจิตที่อิจฉาริษยา คือ สภาพของจิตที่ไม่ดี เป็นจิตที่อ่อนแอ ขอบรับเอาแต่เรื่องไม่ดีมาเก็บไว้ ขอบคิดแต่เรื่องร้ายๆ มองโลกในแง่ร้าย จดจำแต่เรื่องทุกข์ เป็นเหตุทำให้จิตไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์มีสภาพมืดมน พร่ามัว ชุ่มมัว ขาดพลัง เป็นจิตเถื่อน จิตหยาบยากที่จะมีความสุขได้ เป็นจิตที่ทุกขง่าย สุขยาก อยู่ที่ไหนก็ไม่มีความสุข ได้อะไรมาก็ไม่มีความสุข การสวดมนต์ เป็นวิธีที่จะช่วยชำระล้าง ทำความสะอาด ความสกปรกใจที่ตกตะกอนนอนเนื่องแปดเปื้อนอยู่ในจิตใจ ให้เป็นจิตใจที่สะอาด บริสุทธิ์ สว่างใสได้ กลายเป็นจิตที่สุขง่าย ทุกขยาก อยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ มีความสุขทุกเวลาส่วนจิตใจที่สะอาดดีแล้ว บริสุทธิ์แล้ว เมื่อสวดมนต์ ก็ยิ่งจะช่วยให้จิตใจสะอาดบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นไปอีก จิตที่มีสภาพที่บริสุทธิ์ สะอาด สว่าง สงบ คือ จิตที่สว่างใส เป็นจิตที่มีพลังมีปัญญา ย่อมนำพาพัฒนาชีวิตตนเอง และบุคคลอื่นให้มีความสุขความเจริญได้ การสวดมนต์ ย่อมเป็นเหตุเป็นปัจจัย เป็นช่องทางนำพาเราให้ได้มาซึ่งสมบัติทั้ง 3 อย่างแน่นอนส่วนสมบัติ คือ แก้ว แหวน เงินทองนั้น ล้วนแต่เป็นของแถมที่อาจจะเกิดขึ้นก็ได้ ไม่เกิดขึ้นก็ได้ ไม่ควรตั้งความปรารถนาให้เกิดขึ้นจากการสวดมนต์ เพราะจะเป็นการสวดที่ผิดหลักบุญ หลักกุศล หลักธรรม หลักกรรม

4.2.3 บรรณาณาพันทุกข์ ผลแห่งการวิจัย ตามหลักวิทยาศาสตร์ก็ดี ทางการแพทย์ก็ดี ผลที่เกิดขึ้นจริงๆ กับผู้ที่ปฏิบัติแล้วเห็นผลก็มีต่างสรุปเป็นเสียงเดียวกันว่า การสวดมนต์นั้นสามารถช่วยบำบัด ช่วยรักษา ช่วยป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ ยิ่งโรคที่เกี่ยวข้องด้วยกับสภาพจิตใจยิ่งได้ผลดีมาก แม้กระทั่งอุปสรรค เคราะห์กรรม ปัญหาชีวิตก็ช่วย

ให้ผ่านพ้นได้ด้วยดี มีข้อควรสังเกตว่า คนที่ชอบสวดมนต์อยู่เป็นประจำนั้น เวลาทุกข์ ประสบปัญหาชีวิต มักจะมีทุกข์ มีปัญหาอยู่ไม่นานนัก ทุกข์และปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะจบลงคลี่คลายลง มีทางแก้ไข ทางออกได้อย่างรวดเร็ว ต่างจากคนที่ไม่ชอบสวดมนต์ทุกข์ก็จะทุกข์อยู่นานหาทางออกไม่ได้

4.2.4 ปรรณนาอุทิสบุญแก่เทวดาและบรรพบุรุษ การสวดมนต์ในแต่ละครั้งนั้น ถือว่าเป็นการแผ่พลังเมตตาจิต ผ่านบทสวดมนต์ในแต่ละบท ซึ่งมีความเชื่อว่า เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีความขลัง มีฤทธิ์ มีเดช มีอำนาจ มีความบริสุทธิ์อยู่ในตัว โดยอาศัยบทสวดแต่ละบทนั้นเป็นเสมือนตัวเชื่อมต่อเป็นเครื่องมือ เป็นอุปกรณ์ เป็นสื่อ ส่งสัญญาณ แปรสภาพให้เป็นพลังงานพิเศษ เหมือนพลังงานทั่วไป ผ่านกระแสเสียงกระแสดิจิต จากจิตสู่จิต ก่อให้เกิดเป็นบุญเป็นกุศล เป็นความรักความปรารถนาดี ความเมตตาปรานี ความสุข ความปลอดภัยส่งให้มอบให้ อุทิศให้ แผ่ให้ ให้แด่เหล่าเทวดา มนุษย์ อมนุษย์สรรพสัตว์ สรรพวิญญาณทั้งหลาย ทุกภพทุกภูมิทั่วโลกทั่วจักรวาล ตลอดถึงท่านผู้มีพระคุณ เพื่อนฝูงมิตรสหายครอบครัววงศ์ตระกูล เพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์ เพื่อนร่วมโลก ร่วมแผ่นดิน ทั้งมิตรและศัตรู ไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ภาษา ขอให้อยู่ดีมีสุข ปลอดภัย มีโชค มีชัย สงบร่มเย็น พันทุกข์ พันโศกพันโรค พันภัย ให้ได้ทั่วถึงทั่วหน้า อย่างไม่มีที่สิ้นสุด อย่างไม่มีประมาณ สำเร็จได้อย่างฉับพลันทันที

4.2.5 ปรรณนาป้องกันภัยอันตราย ทุกบทสวดมนต์นั้นมาจากอักขระที่ศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจดลบันดาลให้สิ่งอัปมงคลนั้นออกไปจากชีวิต และสร้างสิริมงคลให้กับคนที่สวด ยิ่งสวดมากก็จะมีสิริมงคลมากขึ้น ทำอะไรก็สำเร็จโดยง่ายบำบัดทุกข์โศกโรคภัย รวมทั้งความรุ่มร้อนใจทั้งปวง ขจัดภัยอันตราย สิ่งชั่วร้ายที่จะพึงมีระหว่างการเดินทาง ป้องกันมนต์ดำ ภูติผีปีศาจ และสิ่งอวมงคล ป้องกันภัยต่าง ๆ เช่น โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย อสรพิษสัตว์ร้ายทั้งปวง ส่งเสริมให้เจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ให้แคล้วคลาดปลอดภัย มีแต่ความโชคดี และมีความเจริญงอกงามในชีวิต

อภิปรายผล

วิเคราะห์คุณค่าการสวดมนต์ที่มีต่อกลุ่มศาสนิกชนสำนักปฐวรคฺคคุณค่าของการสวดมนต์ อยู่ที่การสำรวมกาย วาจา ซึ่งจัดว่าเป็นศีล และยกระดับจิตใจให้สงบเป็นสมาธิ เข้าใจถึงความหมายของบทสวดเพิ่มพูนความคิดแตกฉานก่อให้เกิดปัญญา การสวดมนต์ก่อเกิด ศีล สมาธิและปัญญา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา อย่าได้ชื่อว่าสวดแล้วเป็นการเปล่าประโยชน์ไม่ได้อะไร นอกจากสวดให้ผ่านพ้นไปเท่านั้น ทุก ๆ ครั้ง พุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธาได้ตั้งใจสวดสาธยายด้วยจิตอันเปี่ยมด้วยกุศลเลื่อมใส จะมีผลดี หรือจะมีผลอะไรเกิดขึ้นแก่ท่านทั้งหลายเหล่านั้นอย่างไรบ้าง พระพุทธมนต์ก็คือ พระธรรมคำสั่งสอนที่เป็นภาษาบาลี มีความหมายทุกอักขระ มีความศักดิ์สิทธิ์ทุกตัวอักษร จะรู้ได้และเข้าใจได้ก็ต้องขึ้นอยู่ที่ภูมิธรรม ภูมิปัญญาของแต่ละคนที่จะเข้าถึงได้ ครั้งเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อครั้งยังทรง

พระชนม์ชีพอยู่ทรงเสด็จสั่งสอนเวไนยสัตว์ ครั้นเมื่อทรงเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วเหล่าพุทธสาวกชั้นหลัง ๆ ก็ยังเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนทั่วชมพูทวีปและในทวีปต่าง ๆ อีกหลายประเทศก็ยังใช้สวดสาธยาย พระพุทธมนต์เป็นบทพระธรรมคำสั่งสอนที่เกิดขึ้นแล้วจากพระผู้บริสุทธิ์สูงสุดอันมีปัญญาบารมีสูงสุด มีพระมหากรุณาธิคุณสูงสุด เป็นผู้ทรงความสิทธิ์สูงสุด เหนือสรรพสิ่งใดในโลก

อานิสงส์ของการสวดมนต์ ผู้สวดได้รับคุณประโยชน์นานัปการ ทั้งแก่ตัวเองและแก่ส่วนรวมด้วย ไม่ว่าจะเป็นการสวดด้วยวิธีการไหนหรือบทใดก็ตาม หากสวดด้วยความตั้งใจจริง หมั่นพิจารณาเนื้อความจนเข้าใจและรู้ซึ่งถึงความหมายของบทสวดนั้น ๆ แล้ว ย่อมได้รับผลานิสงส์มากมายดังนี้ 1. เป็นการสร้างศรัทธา (ศุทธาพล) คือ ความเชื่อมั่นในคุณของพระรัตนตรัย กล่าวคือ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และเปิดเผยสัจธรรมแก่มวลมนุษย พระธรรมทำให้เข้าใจในสรรพสิ่งได้อย่างแท้จริง และพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วนำคำสอนนั้นมาเผยแผ่แก่ประชาชน ดังนั้น การสวดมนต์จึงเป็นการเสริมสร้างพลังศรัทธาในพระพุทธศาสนา และน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่ามากที่สุด 2. เป็นการสร้างปัญญา (ปัญญาพล) คือ การสร้างสรรคพลังทางปัญญา เพราะการที่เราท่องบ่นจดจำหลักธรรมที่ปรากฏในพระสูตรต่าง ๆ นั้น แล้วนำไปพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยการพินิจพิจารณาความหมายของแต่ละสูตร ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวเป็นการพัฒนาทางด้านความคิดและสติปัญญาให้เกิดขึ้น และย่อมสามารถขจัดปัญหาอุปสรรคได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมที่สุด 3. เป็นการไล่ความขี้เกียจ และตัดความเหินแก่ตัว เพราะในขณะที่กำลังสวดมนต์นั้น ความเบื่อหน่าย ง่วงนอน และเกียจคร้านจะหายไป กลับมีจิตใจแจ่มชื่น ฮึกเหิมอย่างน่าประหลาด นอกจากนี้ก็เป็นการตัดความเหินแก่ตัวออกไปอีกด้วย เพราะในขณะที่เราสวดมนต์ อารมณ์จะจดจ่ออยู่ที่บทสวดมนต์ไม่ทำให้คิดไปในเรื่องอื่นที่เป็นเหตุให้เกิดความฟุ้งซ่าน และเป็นการกำจัดความโลภ ความโกรธ หลงออกไปจากใจ 4. จิตสงบเป็นสมาธิ ในขณะที่สวดมนต์ ผู้สวดต้องสำรวมใจให้แน่วแน่ ไม่หวั่นไหวคลอนแคลน มีใจจดจ่ออยู่กับบทสวดมนต์ระมัดระวังอย่าให้สวดผิดอักขระ ขณะที่สวดอยู่จิตย่อมเป็นสมาธิ และเมื่อจิตเป็นสมาธิแล้วย่อมเกิดความสงบเยือกเย็น ทำให้มีพลังในการคิดสร้างสรรค์ในสิ่งต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น 5. ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า กล่าวคือ ในขณะที่เรากำลังสวดมนต์อยู่นั้น เราย่อมเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา กล่าวคือ มีกายวาจา เป็นปกติ (ศีล) มีใจที่แน่วแน่ไม่สับสน (สมาธิ) และมีความรู้ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระพุทธเจ้า (ปัญญา) ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วยการปฏิบัติบูชา คือ การสวดมนต์

สรุป

1. ความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

การกำเนิดของการสวดมนต์ ได้แสดงถึงจุดเริ่มต้นของพิธีสวดมนต์ที่มีความหมายต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ความเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนนำไปสู่การปฏิบัติที่หลากหลายยิ่งขึ้น ตอนนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาพัฒนาการของพิธีสวดมนต์หลังพุทธปรินิพพานดังมีข้อมูลในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาและฎีกา ที่กล่าวถึงความแพร่หลายของพิธีสวดมนต์ในฐานะที่เป็นพิธีกรรมทางศาสนา โดยจะถือเอาลำดับวันเวลาของคัมภีร์ตามที่บันทึกไว้ เพราะการเกิดขึ้นของคัมภีร์แต่ละเล่มจะแสดงพัฒนาการของการสวดมนต์ได้

2. การสวดมนต์ของสำนักปुสรวรรค์

มีความเชื่อว่าช่วยให้หลุดพ้นจากทุกข์ทางใจและชี้ทางให้เข้าถึงซึ่งทางแห่งโลกุตระ ด้วยการเทศนาสั่งสอนหลักการดำเนินชีวิต ชี้ทางให้มนุษย์เข้าสู่แนวทางแห่งธรรมะเพื่อพัฒนาชีวิตยกระดับจิตวิญญาณให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีการปลุกเสกอันถูกต้องตามเทวบัญญัติ อันเป็นผลให้เกิดความขลังและศักดิ์สิทธิ์ ด้วยฤทธิ์บารมีของเหล่าผู้สำเร็จนั้น ๆ ทำให้มีผู้ที่เกิดความเชื่อและศรัทธาเข้าไปปฏิบัติธรรม เพราะวาทะบารมีของปุสรวรรค์จะช่วยให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในการสวดมนต์ของสำนักปุสรวรรค์ได้พบประเด็นดังนี้ คือ 1) พิธีสวดมนต์สามารถป้องกันความตายได้หรือไม่ 2) พิธีสวดมนต์มีประสิทธิภาพได้อย่างไร แล 3) พิธีสวดมนต์ใช้ได้ผลเมื่อใดและเมื่อใดที่ใช้ไม่ได้ผล

3. คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อสำนักปุสรวรรค์

พิธีสวดมนต์ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อการรักษาและการป้องกัน ผู้ที่เชื่อถือตามเหตุผลต่างก็ยังคงมีข้อสงสัยต่อความสัมพันธ์ระหว่างพิธีสวดมนต์และกรรม ดังนั้นจึงมีคำถามว่าพิธีสวดมนต์สามารถจะขจัดความตายได้หรือไม่และหากทำได้จะทำได้อย่างไร ผู้มีความสงสัยจึงได้พากันสืบค้นกลไกของการปฏิบัติงานของพิธีสวดมนต์ แต่ดูเหมือนว่าคนผู้ซึ่งได้สวดมนต์จะได้รับผลตามความเชื่อในประสิทธิภาพของพิธีสวดมนต์บ้าง ผู้ที่ปรารถนาจะรู้ว่าภายใต้สถานการณ์เช่นใด พิธีสวดมนต์จึงมีผลและไม่มีผล การแสวงหาคำตอบพร้อมกับคำอธิบายทางประเพณีนิยมที่ได้ให้ไว้ แสดงให้เห็นว่า พิธีสวดมนต์ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบขึ้นในช่วงเวลาที่วิกฤติ ที่ผู้มีความต้องการพ้นทุกข์ที่กำลังประสบต่างก็ต้องการ เช่น ทำให้มีปัญญา ทำให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้ ทำให้จิตไม่เศร้าหมอง มีสุขคติเป็นที่ไป เป็นการเผยแผ่ และสืบทอดพระพุทธศาสนา

4. สร้างองค์ความรู้ใหม่คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อสำนักปุสรวรรค์

องค์ความรู้ใหม่

4.1 เกณฑ์ในการพิจารณาบทสวดมนต์ คือ

4.1.1 ประวัติที่มาของบทสวดมนต์ การสวดมนต์ในพระพุทธศาสนามีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นการสวดในสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไว้เพื่อไม่ให้ลืมในคำสอนนั้น ๆ และทบทวนในสิ่งที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ดีแล้ว เพราะในครั้งพุทธกาลยังไม่มีพระไตรปิฎก จึงต้องใช้การท่องจำ หลังพุทธปรินิพพานมีการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 1 ก็ยังใช้การท่องจำสืบ

ทอดต่อกันมา เรียกว่า "มุขปาฐะ"(หมายถึง การท่องด้วยปาก การกล่าวด้วยปาก การจดจำต่อเนื่องกันมาด้วยการสอนแบบปากต่อปาก)

4.1.2 บทสวดมนต์ การสวดมนต์ของชาวพุทธมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1. สวดพระสูตร เช่น บทธรรมจักรกัปปวัตนสูตร มงคลสูตร เป็นต้น 2. สวดพระปริตร เช่น บทโมรปริตร ชันธปริตร เป็นต้น และ 3. สวดสังกิริยา เช่น บทมงคลจักรวาลใหญ่ มงคลจักรวาลน้อย หรือบทที่ลงท้ายด้วยคำว่า “อาณูภาเวน” เป็นการตั้งสัตยาธิษฐานให้เกิดประโยชน์ ถึงอย่างไรก็ตามการสวดมนต์ก็เป็นส่วนให้เกิดสมาธิ พลังจิตและสิริมงคลแก่ผู้สวดและผู้ฟัง และการสวดมนต์มีอยู่ 2 แบบ คือ 1. การสวดเป็นบท ๆ เป็นคำ ๆ ไป เรียกว่าแบบปทกณะ นี้อย่างหนึ่ง เช่น อย่างที่พระสงฆ์สวดกันอยู่ทั่วไปในวัดหรือในงานพิธีต่าง ๆ และ 2. การสวดแบบใช้เสียงตามทำนองของบทประพันธ์ ฉันทลักษณ์ต่าง ๆ เรียกว่า สรภณะ อย่างหนึ่ง เช่น พระสงฆ์ในงานพิธีรับเทศน์หรือในเทศกาลพิเศษ เช่น ในคราวเทศน์ในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา เป็นต้น วิธีการสวดแบบสรภณะนี้เอง เรียกอย่างหนึ่งว่า “สรภัญญะ” (อ่านว่า สะระภัญญะ) และต่อมาได้วิวัฒนาการให้พระสงฆ์เทศน์เป็นทำนองแหล่ขึ้นในบททำนองร่ายยาว เช่น ในเรื่องพระเวสสันดรชาดกจนถึงปัจจุบัน

4.1.3 คำแปล การสวดมนต์แปล คำว่า มนต์ ตามหลักของพระพุทธศาสนา หมายถึง หลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ดังนั้นในบางกรณีเราจึงเรียกว่า “พุทธมนต์” การสวดมนต์แปลเป็นการนำบทสวดมนต์ต่าง ๆ ซึ่งคือหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แปลจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยมาสวดสาธยาย เพื่อให้เกิดความสงบ ความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เกิดศรัทธาที่มั่นคงต่อพระรัตนตรัย และเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

4.1.4 อนุภาพ อานิสงส์ของการสวดมนต์ ได้แก่ 1. ขจัดนิวรณ์ อันเป็นอุปสรรคต่อการทำความดี ก่อให้เกิดความสดชื่นแจ่มใส จิตใจ เบิกบาน 2. ได้ศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามหลักไตรสิกขา (มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา) 3. ตัดรากเหง้าความเห็นแก่ตัว 4. จิตไม่ขุ่นมัว เกิดสมาธิมั่นคง 5. ได้เสริมส่งปัญญาบารมี การสวดมนต์ได้รู้คำแปล รู้ความหมาย ย่อมทำให้ผู้สวดได้ปัญญาบารมี 6. เป็นการสืบสานความดีสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา และ 7. ทำหน้าที่ของอุบาสกอุบาสิกาให้สมบูรณ์ ผู้สวดมนต์ย่อมได้ชื่อว่า ได้ทำหน้าที่ของอุบาสกอุบาสิกาให้สมบูรณ์

4.1.5 ความเชื่อ การสวดมนต์ คือ ข้อวัตรอันเป็นหัวใจของชาวพุทธเป็นบุญกิจ บุญกิริยาที่ถือปฏิบัติสืบ ๆ กันมา นับตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ถือกันว่าเป็นเรื่องสำคัญของชีวิต โดยเฉพาะในส่วนของพระภิกษุสงฆ์สามเณรนักบวช นักบุญทั้งหลาย จะให้ขาดตกบกพร่องในข้อวัตร กิจวัตรส่วนนี้ไม่ได้เด็ดขาด ถ้าหากละเลย เพิกเฉย ก็ถือกันว่าเสื่อม ก่อให้เกิดเป็นบาปเป็นกรรม

4.2 ผลสัมฤทธิ์จากการสวดมนต์ คือ

4.2.1 บรรณานาเจเพื่อนดี/คนดี มงคล แปลว่า สิ่งที่ดีงาม การสวดมนต์ จัดเป็นทั้งบุญกิริยา และไตรสิกขา ขณะสวดมีกายวาจาเรียบร้อย มีความระมัดระวังสำรวมดี เรียกว่า ศีล ขณะสวดมีจิตเป็นสมาธิตั้งมั่นตั้งใจสวด สวดด้วยความสงบ เรียกว่า สมาธิ ขณะสวดจิตอ่อน นึกพิจารณาไปตาม เห็นสังขารความจริงของชีวิต เรียกว่า ปัญญา ขณะสวดเป็นการเจริญเมตตาภาวนา จิตเบิกบานเลิกจองเวรจองกรรม ก็จัดเป็น ทาน

4.2.2 บรรณานาชีวิตที่ดี ชีวิตคนเรานั้นประกอบด้วยกาย และจิต กายเป็นส่วน แห้งรูปธรรม จับต้องได้ มองเห็นได้ ส่วนจิตใจนั้นจัดเป็นนามธรรม มีความเป็นใหญ่ เป็นนายในชีวิตคนเรา จิตที่เศร้าหมองจิตที่มีแต่ความวิตกกังวล จิตที่คิดมาก จิตที่พยาบาทโหดร้าย จิตที่อิจฉาริษยา คือ สภาพของจิตที่ไม่ดี เป็นจิตที่อ่อนแอ ชอบรับเอาแต่เรื่องไม่ดีมาเก็บไว้ ชอบคิดแต่เรื่องร้าย ๆ มองโลกในแง่ร้าย จดจำแต่เรื่องทุกข์ เป็นเหตุทำให้จิตไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์ การสวดมนต์ เป็นวิธีที่จะช่วยชำระล้าง ทำความสะอาด ความสกปรกปรกใจที่ตกตะกอนนอนเนื่องแปดเปื้อนอยู่ในจิตใจ ให้เป็นจิตใจที่สะอาด บริสุทธิ์ สว่างไสวได้ กลายเป็นจิตที่สุขง่าย ทุกข์ยาก อยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ มีความสุขทุกเวลาส่วนจิตใจที่สะอาดดีแล้ว บริสุทธิ์แล้ว เมื่อสวดมนต์ ก็ยิ่งจะช่วยให้จิตใจสะอาดบริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก จิตที่มีสภาพที่บริสุทธิ์ สะอาด สว่าง สงบ

4.2.3 บรรณานาพ้นทุกข์ การสวดมนต์นั้นสามารถช่วยบำบัด ช่วยรักษา ช่วยป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ ยิ่งโรคที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยกับสภาพจิตใจยิ่งได้ผลดีมาก แม้กระทั่งอุปสรรค เกราะห้กรรม ปัญหาชีวิตก็ช่วยให้ผ่านพ้นได้ด้วยดี มีข้อควรสังเกตว่า คนที่ชอบสวดมนต์อยู่เป็นประจำนั้นเวลาที่มีทุกข์ ประสบปัญหาชีวิต มักจะมีทุกข์ มีปัญหาอยู่นานนักทุกข์และปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะจบลงคลี่คลายลง มีทางแก้ไข ทางออกได้อย่างรวดเร็ว ต่างจากคนที่ไม่ชอบสวดมนต์ทุกข์ก็จะทุกข์อยู่นานหาทางออกไม่ได้

4.2.4 บรรณานาอุทิศบุญแก่เทวดาและบรรพบุรุษ การสวดมนต์ในแต่ละครั้งนั้น ถือว่าเป็นการแผ่พลังเมตตาจิต ผ่านบทสวดมนต์ในแต่ละบท ซึ่งมีความเชื่อว่า เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีความขลัง มีฤทธิ์ มีเดช มีอำนาจ มีความบริสุทธิ์อยู่ในตัว โดยอาศัยบทสวดแต่ละบทนั้นเป็นเสมือนตัวเชื่อมต่อเป็นเครื่องมือ เป็นอุปกรณ์ เป็นสื่อ ส่งสัญญาณ แปรสภาพให้เป็นพลังงานพิเศษ เหมือนพลังงานทั่วไป ผ่านกระแสเสียงกระแสดิจิต จากจิตสู่จิต ก่อให้เกิดเป็นบุญเป็นกุศล เป็นความรักความปรารถนาดี ความเมตตาปราณี ความสุข ความปลอดภัยส่งให้มอบให้ อุทิศให้ แผลให้ ให้แด่เหล่าเทวดา มนุษย์ อมนุษย์สรรพสัตว์ สรรพวิญญาณทั้งหลาย ทุกภพทุกภูมิทั่วโลกทั่วจักรวาล ตลอดถึงท่านผู้มีพระคุณ เพื่อนฝูงมิตรสหายครอบครัววงศ์ตระกูล เพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์ เพื่อนร่วมโลกร่วมแผ่นดินทั้งมิตรและศัตรู ไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ภาษา ขอให้อยู่ดีมีสุข ปลอดภัย มีโชค มีชัย สงบร่มเย็น พ้นทุกข์ พ้นโศกพ้นโรค พ้นภัย ให้ได้ทั่วถึง ทั่วหน้า อย่างไม่มีที่สิ้นสุด อย่างไม่มีประมาณ สำเร็จได้อย่างฉับพลันทันที

4.2.5 ปราปรณำป้องกันภัยอันตราย ทุบทสวตมนต์นั้นมาจากอักขระที่ศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจดลบันดาลให้สิ่งอัปมงคลนั้นออกไปจากชีวิต และสร้างสิริมงคลให้กับคนที่สวด ยิ่งสวดมากก็จะมีสิริมงคลมากขึ้น ทำอะไรก็สำเร็จโดยง่ายบำบัดทุกข์โรคภัย รวมทั้งความร้อนใจทั้งปวง ขจัดภัยอันตราย สิ่งชั่วร้ายที่จะพึงมีระหว่างการเดินทาง ป้องกันมนต์ดำ ภูติผีปีศาจ และสิ่งอวมงคล ป้องกันภัยต่าง ๆ เช่น โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย อสรพิษสัตว์ร้ายทั้งปวง ส่งเสริมให้เจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ให้แคล้วคลาดปลอดภัย มีแต่ความโชคดี และมีความเจริญงอกงามในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยมาครบถ้วนกระบวนการแล้ว ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ศึกษาความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในคัมภีร์พระพุทธรศาสนาทั้งยังได้ศึกษาการสวดมนต์ของสำนักปฐวรร์เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อกลุ่มศาสนิกษย์สำนักปฐวรร์

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 พุทธศาสนิกชนก่อนทำการสวดมนต์ควรทำความสะอาดกาย และจิตก่อนทุกครั้ง

1.2 พุทธศาสนิกชนควรศึกษาความหมายของบทสวดมนต์ เพราะจะทำให้รู้ความหมายและเข้าใจเห็นความสำคัญ และลึกซึ้งในบทสวดมนต์นั้น

1.3 พุทธศาสนิกชนควรเข้าใจว่าการสวดมนต์เป็นเจริญอนุสติ เป็นพุทธานุสติ ธรรมานุสติ และสังฆานุสติ มากกว่าเข้าใจว่าเป็นการเสริมโชคชะตา

1.4 พุทธศาสนิกชนควรเข้าใจว่าการสวดมนต์เป็นการทบทวน เพื่อขจัดมลทินในจิตใจ เช่นเดียวกับบ้านเรือนที่ทำความสะอาดอยู่ทุกเมื่อขึ้นก็ไม่ว่ามาจับได้

1.5 พุทธศาสนิกชนควรรักษาเอกลักษณ์ของพระพุทธรศาสนาจากการสวดมนต์ที่มีพุทธมนต์อันเป็นมนต์ของพระพุทธเจ้า

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษางานวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ เกี่ยวกับคุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย เพราะว่พุทธศาสนิกชนเป็นสื่อกลางที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อคนไทยชาวพุทธ

2.2 ควรศึกษากลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เช่น ผู้นำที่มีบทบาทเด่น ๆ ในระดับประเทศหรือผู้นำท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในแนวลึกและเป็นการยกย่องส่งเสริมในด้านการสวดมนต์ ว่การสวดมนต์มีส่วนในพัฒนาศักยภาพและทัศนคติของกลุ่มผู้นำหรือไม่

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติความคิดเห็นและความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อการสวดมนต์ในสังคมไทยปัจจุบันในการสวดมนต์พระปริตรเพื่อจะได้ทราบข้อมูลความคิดเห็น

ความต้องการหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของประชาชนหรือพุทธศาสนิกชนทั่ว ๆ ไปซึ่งจะมีผลดีต่อการนำข้อมูลมาเป็นแนวทางเพื่อจะได้พัฒนาเรื่องการสวดมนต์ต่อไป

2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าวว่ามีบทบาทต่อการสวดมนต์มากน้อยแค่ไหนอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2533-2534). อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหา

จุฬาภรณ์กถา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการ ที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการใน วงการวิชาการ หรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนด ปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดแน่นอน มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำราหนังสือ และ วารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้มีพินัยมาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 6 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุนุติการศึกษาสูงสุด พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการพิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยเอียงมาทางด้านขวา และให้ตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อผู้เขียนเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการและชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำตอบคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้น

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิด และระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการ ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การ วิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความ เชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

7) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถ เท่านั้น

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์ หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
- 6) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้อง ของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของ การอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการ อ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะ ได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตาม รูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้

วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์เล่มที่ชื่อเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/15/16/282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/16/256-320)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2554)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระมหาสุทิตย์อาภากร และเชมณัญญ์ อินทสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า1รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิงเช่น (พระธรรมโกศาจารย์ประยูรธมมจิตโต, 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า2รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่าและคณะเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระเทพโสภณ, ประยูร ธมมจิตโตและคณะ, 2548)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003 ; Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย

2. เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. :สถานที่พิมพ์. /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อหนังสือ. //(ครั้งที่พิมพ์). //สถานที่พิมพ์. /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. (./ การวรรค 2 ครั้ง)

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2560). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ). //ชื่อเรื่อง. //(เลขหน้าที่ย่อ). //สถานที่พิมพ์. /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุริยา คงคาไหว (2560). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร. //ปีที่. (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุริยา คงคาไหว (2561). การบูรณาการหลักทวารวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของ
ครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ,
3(2), 50-71.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่
อ้าง). สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาจพันธ์. (2560). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
Sturgeon, T.(2010). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24,
pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2560). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์/ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์

ตัวอย่าง :

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิสัง 4 ของพระอริยบุคคล. ใน
ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสนดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง
โหราศาสตร์. (นางณฐณัฐ แก้วพลีก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. //เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้
เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป
ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 .
เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/>
คำสั่ง-ประกาศ/

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2560). โลกทัศน์ชาวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พงศ์านต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2560). ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดใน
การจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
พระปกเกล้า.
- โกนิญฐ์ ศรีทอง. (2560). การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุล
ของระบบนิเวศวิทยาชุมชน. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2560). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2560, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artdecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.(2560). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2560.

Boo Elizabeth. (2010). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2010). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

1. ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น

- ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด

- ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุดเอกสารต้องระบุรายละเอียดของ

ผู้เขียนบทความ (Author(s)) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่งและสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างไม่อย่างหนึ่ง โดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)

3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

- แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

4) รูปถ่าย 1 นิ้ว จำนวน 1 รูป (ถ่ายหน้าตรง)

ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

เลขที่ 89 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80000

2. ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word ส่งมายัง E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการพิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผนซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น มายังกองบรรณาธิการเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

3. การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSBA>

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ผลงานจำนวน 1 ฉบับพร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ(ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ(อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ(ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(ไทย) (14 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords : 3-5 words

บทนำ : Introduction (18 pt)

.....(16.pt).....

วัตถุประสงค์การวิจัย : Research Objectives (16 pt)

1.....(16.pt).....

2.....(16.pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย : Research Methodology (18 pt)

.....(16.pt).....

ผลการวิจัย : Results (18pt)

.....(16.pt).....

อภิปรายผล/วิจารณ์ : Discussion (18pt)

.....(16.pt).....

สรุป : Conclusion (18 pt)

.....(16.pt).....

ข้อเสนอแนะ : Recommendation (18 pt)

1.....(16.pt).....

2.....(16.pt).....

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

.....ไทย.(16.pt).....

.....Eng.(16.pt).....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความ วิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/วิจารณ์

ชื่อบทความ(ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ(อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ(ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(ไทย) (14 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords : 3-5 words

บทนำ : Introduction (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

เนื้อหา : Body (18pt)

.....(16 pt).....

.....

สรุป : Conclusion (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

.....ไทย (16 pt).....

.....

.....Eng (16 pt).....

.....